



**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI  
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ALAN ADI VE BARINDIRILMASI**


**EGEMEN ÖZGÜR**

**EKİM, 2019**

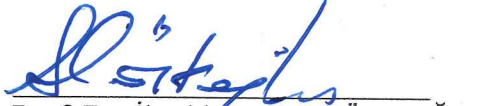
Tez Başlığı: **Alan Adı ve Barındırılması**

Tezi Hazırlayan: **Egemen ÖZGÜR**

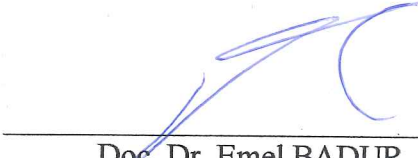
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

  
Prof. Dr. Mehmet YAZICI  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür

Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığımı onaylarım.

  
Prof. Dr. İbrahim Sahir ÇÖRTOĞLU  
Özel Hukuk Anabilim Dalı Başkanı

Bu tez, tarafımdan incelenmiş olup yüksek lisans tezi olarak uygun bulunmuştur.

  
Doç. Dr. Emel BADUR  
Tez Danışmanı

Tez Jüri Tarihi: 24.10.2019

Tez Jüri Üyeleri:

Doç. Dr. Emel BADUR (Çankaya Üni.)



Doç. Dr. Gamze TURAN BAŞARA (Çankaya Üni.)



Dr. Öğr. Üyesi Yasemin DURAK (Kırıkkale Üni.)



**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

Bu belge ile tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, tez çalışmamda bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallar gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı, Soyadı: Egemen ÖZGÜR

İmza: 

Tarih: 24.10.2019

## ÖZET

### ALAN ADI VE BARINDIRILMASI

**ÖZGÜR, Egemen**

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Emel BADUR

Ekim 2019, 139 Sayfa

“Alan Adı ve Barındırılması” adlı tez çalışmasında Bilişim Hukuku alanında yer alan Kanun ve Yönetmelikler temel dayanak olarak alınmıştır. Türk Borçlar Kanunu ve Türk Medeni Kanunu hükümleri ışığında da hakların korunması geniş kapsamlı olarak incelenmiştir.

İnternet, kapsam olarak ayrıntılı ve sürekli gelişime açık bir alandır. Bu alanda gerçekleşen hak ihlallerinden korunmak için hukukumuzda düzenlemeler yapılmıştır. İnternet üzerinden gerçekleşen hak ihlalleri; alan adları ile sosyal medya aracılığıyla, elektronik posta yolu ile internet sitelerinde yer alan yayıncılık faaliyetleri ile veya elektronik ticaret alanında yapılmaktadır. Korunma yolları ise; genel anlamda kişilik hakkını hukuka aykırı saldırılardan koruyacak hükümlerle gerçekleşmektedir.

Kişisel verilerin gizliliği kavramını ve temel niteliklerini değerlendirmek; hukuki anlamda da nitelendirilmesi ve korunması bakımından hassas bir durum oluşturmaktadır. Teknolojinin ve bilişimin hızlı ilerlemesi sebebiyle, kişisel verilerin korunması ve gizliliği konusunda da uyumun ve hızın sağlanması gerekmektedir.

Fikri hakların ihlalleri, internet üzerinden gerçekleşmesi bakımından da günümüzde oldukça yer almaktadır. Fikri mülkiyet kavramı, hukuki niteliği ve bu sebepten doğan hakların açıklanması önemlidir. İhlallere karşı korunma; hem Türk Hukukunda hem de Avrupa Birliği Hukukunda bulunmaktadır. Uluslararası boyutta kişi veya kurumlar korunmaktadır.

Son olarak da alan adı ve barındırılması bakımından öncelikle, alan adı kavramı ve alan adının kullanılma esasları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Alan adıyla ilgili hukuki işlemler ve korunma esaslarıyla birlikte dava usulleri açıklanmıştır. Uluslararası anlamda görev alan tahkim usulü ve hakemlik yetkisi olan kurumlar, alan adının korunması bakımından da güvence sağlamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Kişilik Hakları, Kişisel Veriler, Fikri Haklar, Alan Adı Hakkı, Korunma Yöntemleri

## **ABSTRACT**

DOMAIN NAME AND HOSTING

**ÖZGÜR, Egemen**

Master Thesis

Graduate School of Social Sciences Public Law Department

Advisor: Doc. Dr. Emel BADUR

October 2019, 139 Page

In the thesis study, Law and Regulations in the field of Information Law were taken as the main basis. In the light of the provisions of the Turkish Code of Obligations and the Turkish Civil Code, the protection of rights was examined extensively.

The Internet is a comprehensive and continuous development area. Arrangements have been made in our law in order to protect the rights violations in this area. Rights violations occurring over the Internet; domain names, via social media, by e-mail, through publishing activities on internet sites or in the field of electronic commerce. Ways of protection; In general, the right to protect the rights of the person against illegal attacks are realized with provisions.

Assess the concept and basic characteristics of privacy of personal data; it also constitutes a sensitive situation in terms of its legal characterization and protection. Due to the rapid progress of technology and information technology, it is necessary to ensure compliance and speed in terms of the protection and confidentiality of personal data.

Violations of intellectual rights are also quite present in terms of their realization over the internet. It is important to explain the concept of intellectual property, its legal nature and the rights arising therefrom. Protection against violations; Persons or institutions are protected in international law as well as in international law.

Lastly, in terms of violation and protection of domain name rights, the concept of domain name and the principles of using the domain name are discussed in detail. Legal procedures and protection principles related to the domain name and procedure procedures are explained. International arbitration and arbitration bodies provide assurance for the protection of the domain name.

**Key Words:** Personality Rights, Personal Data, Intellectual Property Rights, Domain Name Right, Prevention Methods

## TEŐEKKÖRLER

Tez çalıŐmalarım boyunca desteğini ve değerli bilgilerini benden esirgemeyen tez danıŐmanım sayın Doç. Dr. Emel BADUR'a, kaynaklara erişim noktasında gerekli yardımı sağlayan ankaya Üniversitesi Balgat Kampüs'ü ve Anadolu Üniversitesi İki Eylül Kampüs'ü Kütüphane personeline ve çalıŐmalarım boyunca maddi ve manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan aileme sonsuz teŐekkürler ederim.





## KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Any.	: 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CGK	: Ceza Genel Kurulu
Çev.	: Çeviren
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
der	: Derleyen
dn.	: Dipnot
Dr.	: Doktor
E.	: Esas
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
GATT	: Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
H.D.	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
ICANN	: İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu

İP	: İnternet Protokolü
İSS	: İnternet Servis Sağlayıcısı
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
Md.	: Madde
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
P2P	: Kullanıcılar Arası Veri Paylaşımı
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
Y.	: Yargıtay
WIPO	: Dünya Fikri Mülkiye Örgütü
WTO	: Dünya Ticaret Örgütü

## İÇİNDEKİLER TABLOSU

İNTİHAL BULUNMADIĞINA İLİŞKİN SAYFA.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
İÇİNDEKİLER TABLOSU.....	xi
GİRİŞ.....	1

### BÖLÜM I

#### BİLİŞİM KAVRAMI VE İNTERNET ÜZERİNDEN GERÇEKLEŞEN HAK İHLALLERİ

1.1. BİLİŞİM KAVRAMI VE SİSTEMATİĞİ.....	3
1.1.1. Bilişim Kavramı ve Sistemi.....	3
1.1.2. Bilişim Ağı.....	7
1.2. İNTERNET ÜZERİNDEN GERÇEKLEŞEN HAK İHLALLERİ.....	9
1.2.1. İnternet Aracılığı ile Kişilik Haklarına Saldırı.....	8
1.2.2. Alan Adları ile Kişilik Haklarına Saldırı.....	11
1.2.3. Elektronik Posta ile Kişilik Haklarına Saldırı.....	13
1.2.4. İnternet Sitelerindeki Yayıncılık Faaliyetleri Sonucunda Oluşan Kişilik Haklarına Saldırı.....	15
1.2.5. Elektronik Ticaret Alanında Yapılan Kişilik Haklarına Saldırı.....	20

1.3. İHLALLER SONUCUNDA HUKUKSAL KORUMA YOLLARI.....	21
1.3.1. Saldırının Önlenmesi Davası.....	22
1.3.2. Saldırının Durdurulması Davası.....	23
1.3.3. Tespit Davası.....	25
1.3.4. Kararın Yayınlanmasını veya Üçüncü Kişilere Bildirilmesi Hakkı.....	26
1.3.5. Düzeltme ve Cevap Hakkı.....	27
1.3.6. Sebepsiz Zenginleşme Davası.....	28
1.3.7. Vekaletsiz İş Görme.....	29
1.3.8. Tazminat Davaları.....	29

## BÖLÜM II

### ALAN ADI HAKLARININ İHLALİ VE KORUNMASI

2.1. ALAN ADI KAVRAMI.....	35
2.1.1. Alan Adının Unsurları.....	35
2.1.2. Alan Adının Sınıflandırılması.....	36
2.1.3. Alan Adı Olarak Kullanmanın Yasak Olduğu Sözcükler.....	38
2.1.4. Alan Adının Hukuki Niteliği.....	39
2.1.5. Alan Adının Tarihçesi.....	40
2.2. ALAN ADININ KULLANILMA ESASLARI.....	42
2.2.1. Alan Adının Temel İlkeleri.....	42
2.2.2. Alan Adının Alınması ve Kullanımı.....	45
2.3. ALAN ADIYLA İLGİLİ HUKUKİ İŞLEMLER.....	48
2.3.1. Alan Adı Hakkının Haczi .....	48
2.3.2. Alan Adı Sahibinin İflas Hali.....	49

2.3.3. Alan Adının Devri.....	50
2.3.4. Alan Adı Hakkının Rehni.....	51
2.3.5. Alan Adı Hakkına Saldırı.....	52
2.4. ALAN ADININ KORUNMA ESASLARI VE DAVA TÜRLERİ.....	56
2.4.1. Koruma Türleri.....	57
2.4.2. Dava Türleri.....	60
2.4.2.1. Tespit Davası.....	60
2.4.2.2. Önleme Davası.....	60
2.4.2.3. Haksız Kazancın İade Davası.....	61
2.4.2.4. Maddi ve Manevi Tazminat Davaları.....	62
2.4.3. Davanın Tarafları.....	64
2.4.4. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	66
2.4.5. Zamanaşımı.....	67
2.4.6. Tahkim Usulü (ICANN) ve Hakemlik Yapma Yetkisi Verilen Kurumlar.....	68

### BÖLÜM III

#### KİŞİSEL VERİLERİN GİZLİLİĞİ VE KORUNMASI

3.1. KİŞİSEL VERİ.....	70
3.1.1. Kişisel Veri Kavramı.....	70
3.1.2. Kişisel Verilerin Tarihi Gelişimi.....	72
3.1.3. Kişisel Verinin Unsurları.....	74
3.2. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKINDAKİ İLKELER.....	76
3.2.1. Hassas Verilerin İşlenmesi.....	77
3.2.2. Bilgilendirme Esasları.....	79

3.2.3. Reddetme Hakkı.....	80
3.3. KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	80
3.3.1. Mülkiyet Hakkı.....	81
3.3.2. Fikri Mülkiyet Hakkı.....	82
3.3.3. Özel Yaşamın Gizliliğinin Korunması Hakkı.....	82
3.4. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA YÖNELİK MEVZUAT VE DÜZENLEMELER.....	83
3.4.1. Türk Hukukunda Düzenlemeler.....	84
3.4.2. Uluslararası Hukukta Düzenlemeler.....	86
3.5. GİZLİLİK SÖZLEŞMESİ.....	88
3.5.1. Gizlilik Sözleşmesinin Tanımı.....	88
3.5.2. Gizli Bilginin Kapsamı.....	88
3.5.3. Gizlilik Sözleşmesinin Hukuki Niteliği.....	90
3.5.4. Sözleşmenin Kurulması, Şekli ve Tarafları.....	93
3.5.5. Sözleşmenin Sona Ermesi, Aykırılık Halleri ve Tazminat Talebi.....	95

## BÖLÜM IV

### FİKRİ MÜLKİYET HAKKININ İHLALİ VE KORUNMASI

4.1. FİKRİ MÜLKİYET HAKKI.....	100
4.1.1. Fikri Mülkiyet Kavramı.....	100
4.1.2. Fikri Mülkiyet Hakkın Hukuki Niteliğine İlişkin Teoriler.....	104
4.1.3. Doğan Haklar.....	105
4.1.3.1. Manevi Haklar.....	106
4.1.3.2. Maddi Haklar.....	108
4.1.3.3. Bağlantılı Haklar.....	111

4.2. İNTERNETTE GERÇEKLEŞEN FİKRİ HAK İHLALLERİ.....	113
4.2.1. Tarihsel Olarak Ortaya Çıkışı.....	114
4.2.2. Yazılımsal Hak İhlalleri.....	115
4.2.3. Hak İhlallerinde Sorumlu Sujeler.....	118
4.3. İHLALLERE KARŞI KORUNMA.....	119
4.3.1. Türk Hukukunda Korunma.....	120
4.3.2. Uluslararası Hukukta ve Avrupa Birliği Hukukunda Korunma.....	120
4.4. DAVA USULLERİ.....	126
SONUÇ.....	129
KAYNAKÇA.....	130
ÖZGEÇMİŞ.....	139

## GİRİŞ

Alan adı ve barındırılması; soyut bir kavram olan internetin, fiziksel dünyaya yansması şeklinde değerlendirilmektedir. Alan adını incelerken, marka ve kişilik haklarının bir uzantısı olarak algılamak doğru olacaktır. Gelişmiş ülkelerde, alan adına özel hukuki düzenlemeler yer almaktadır. Ülkemizde de Avrupa Konseyi kararlarını uygulamak üzere kanuni düzenlemeler yapılmaktadır.

Barındırılma hususu; soyut olan internetin, somut dünyada yer alması için oluşturulan bir sistemdir. Bu sistemin içerisinde çok güçlü donanımlara sahip olan bilgisayarlar ve eklentileri bulunmaktadır. Barındırılan bilgilerin veya verilerin korunması, denetlenmesi ve yedeklenmesi için hem teknik hem de hukuki düzenlemeler yapılmaktadır. Bu düzenlemeler tamamen devletin kontrolünde olmayıp, uluslararası ticari firmaların veya kişilerin elindedir. Ancak bu kontroller; gerek adalet sisteminin güvenliği sağlamak konusunda gerekse de devletin kontrol ve düzenleme mekanizmasına aykırı gelmesinden dolayı, iç hukuk düzenlemeleri oluşturulmaya çalışılmıştır.

Hem alan adı hem de barındırılmasında; başta kişilik haklarına saldırı olmak üzere, hukuka aykırı fiillerin meydana getirilmesi için kullanıcılara kolaylık(anonimlik) sağlanmaktadır. Ancak barındırmanın bulunduğu serverların incelenmesi ve hukuka aykırı fiillerin tespiti için bulunan dataların, gerektiği takdirde alınması durumunda, söz konusu anonimlik ortadan “Geçici” bir süreliğine kalkmaktadır.

İnternet üzerinden gerçekleşen her ihlalin alan adı ve barındırılması vasıtasıyla gerçekleştiğini söylenebilir. Bu durumun hukuka yansımaları ise; alan adının ihlali, fikri hakların ihlali ve kişisel verilerin ihlali şeklinde ortaya çıkmaktadır.



Alan adının ihlalini değerlendirirken, Marka Hukuku başta olmak üzere; Türk Hukuku ve Uluslararası Hukukta yer alan düzenlemeleri, birlikte açıklamak ve karşılaştırmak gerekmektedir. Öncelikle alan adının “*Teknik*” anlamda açıklanması, daha sonra kategorilere ayrılması şarttır. Bütün bunları açıkladıktan sonra alan adının “*Hukuki*” anlamı ortaya koyulacaktır.



## BÖLÜM 1

### BİLİŞİM SİSTEMİ KAVRAMI VE İNTERNET ÜZERİNDEN GERÇEKLEŞEN HAK İHLALLERİ

#### 1.1.BİLİŞİM KAVRAMI VE SİSTEMATİĞİ

Bilişim sistemi kavramını; internet üzerinden gerçekleşen hak ihlallerinin anlaşılması ve somutlaştırılması için açıklanmalıdır. Bilişimin; hem teknik bakımdan hem de hukuki yönden kavramlaştırılması konusu, doktrinde önemsenmiş ve açıklanmaya çalışılmıştır. Hukuk düzeni; bilişimi, bilişim sistemleri üzerinden değerlendirme şeklinde yapmıştır. Bilişim sistemlerinin, hukuk düzenine aykırı olarak nitelendirilmesi için bilişim ağının da açıklanması gerekmektedir. Bilişim ağının ve sistemlerinin birbirleriyle bağlantılı olması, hukuki sorumluluğun oluşması ve tespiti açısından büyük bir kolaylık sağlayacaktır.

##### 1.1.1.BİLİŞİM KAVRAMI

Bilişim ile ilgili konuları kavrayabilmek için ilk önce bilişim kelimesinin tanımına bakmak gerekmektedir. Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlük'te ve yine Türk Dil Kurumu'nun genel sözlüğünde bilişim, "*İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi, enformatik*" olarak tanımlanmış; bunun yanı sıra Bilişim Terimleri Sözlüğünde "*İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin, özellikle elektronik makineler aracılığıyla, düzenli ve ussal biçimde işlenmesi bilimi*" olarak ifade edilmiştir.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> <http://www.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.05.2018).

Hukuki anlamda bilişim sistemi kavramını açıklamadan önce teknik boyutu olan “*Bilişim*” kavramını açıklamak gerekmektedir. Özellikle son yıllarda gündemde oldukça fazla yer alan bilişim kavramı şöyle açıklanabilir. İnsanların teknik, mali, ekonomik, kültürel, hukuksal veya toplumsal yaşam gibi birçok alanda sahip oldukları verilerin saklanması, işlenmesi, düzeltilmesi, değerlendirilmesiyle birlikte yüksek hızlı veri, ses veya görüntü taşıyan iletişim araçları ile iletilmesi anlamına gelmektedir.<sup>2</sup>

Bilmek fiilinin bir türevi olan “*bilişmek*” kelimesinden türetilen “*Bilişim*” kelimesi<sup>3</sup>, bilgisayardan yararlanılarak bilgilerin depolanması, işlenerek başkalarının istifadesine sunulur hale getirilmesi ve iletilmesi faaliyetini; bilgisayar ise bu faaliyetin gerçekleştirilmesinde en önemli etken olan cihazı ifade etmektedir.<sup>4</sup> Bilişim, bilginin sayısal ve elektronik olarak işlenmesi sonucu her türlü verinin saklanması, otomatik olarak işlenmesi, yeniden düzenlenmesi, çoğaltılması ve aktarılması işlemlerinin bütünüdür.<sup>5</sup>

Yani bilişim, kullanıcıların; teknik, ekonomik, sosyal ve toplumsal alanlardaki iletişimlerinde kullandıkları bilginin, özellikle makineler aracılığı ile düzenli ve hızlı biçimde işlenmesi bilimi olarak tanımlanabilir.

Bilişim, bilginin aktarılması, organize edilmesi, saklanması, tekrar edilmesi, değerlendirilmesi ve dağıtımı için gerekli kuram ve yöntemlerdir.<sup>6</sup> Ayrıca bilişim, verinin bilgiye dönüştürülmesi sürecini de kapsayan bir üst tanımdır.<sup>7</sup> Başka bir

---

<sup>2</sup> Yılmaz Yazıcıoğlu, *Bilgisayar Suçları*, Alfa Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 1997, s.131.

<sup>3</sup> Veli Özer Özbek, “*Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu*”, DEÜHFD, C.9, Özel Sayı, 2007, s.1023.

<sup>4</sup> Sinan Esen, *Anlatımlı ve İçtihatlı Malvarlığına Karşı Suçlar*, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınları, Ankara, 2007, s.624.

<sup>5</sup> YCGK, 19.06.2007 T., 6-136/150 sayılı Kararı; Ongun Değirmenci, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Bilişim Suçları*, Legal Yayıncılık, 2003, İstanbul s.27.

<sup>6</sup> Sacit Yılmaz; “*5237 Sayılı TCK’nın 244. Maddesinde Düzenlenen Bilişim Alanındaki Suçlar*”, TBB Dergisi, S.92, 2011, s.63.

<sup>7</sup> Ahmet Koltuksuz, “*Adli Bilişimde Olay Yeri İnceleme Esasları*”, Bilişim Hukuku Konferansı, 9–10 Ekim 2008, Yargıtay, s.10.

tanımda bilişim, bilginin saklanması, işlenmesi ve iletilmesini konu edinen akademik ve mesleki bir disiplin olarak açıklanmıştır.<sup>8</sup>

Günlük yaşamda bilişim kavramı ile bilgisayar hatta internet kavramı aynı anlamda da kullanılıyor olsa bile bu kavramlar birbirinden farklı olup bilişim kavramı hem interneti hem de bilgisayarı kapsamaktadır. Bilişimi hukuki boyutta değerlendirebilmek için, bilişim sistemlerini incelemek gerekmektedir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na göre bilişim sistemini, verileri toplayıp yerleştirdikten sonra bunları otomatik işlemlere tabi tutma olanağı veren manyetik sistemler olarak tanımlanmıştır.<sup>9</sup>

Doktrinde; telsiz telefon ve şifre çözücü gibi içerisinde kendisinden bağımsız olarak işlemcisi bulunan ancak “kodlanmış” belirli işlemleri yapabilen aletler, bilişim sistemi olarak kabul edilmemektedir.<sup>10</sup>

ESEN'e göre bilişim sistemi, bilgisayardan yararlanılarak bilgilerin depolanması, işlenerek başkalarının istifadesine sunulur hale getirilmesi ve iletilmesi faaliyetleridir.<sup>11</sup> AKBULUT; kişi veya kullanıcıların teknik, ekonomik ve toplumsal alanlarda gerek iletişim gerekse bilgi kaynağı olarak bilgisayarlar aracılığıyla işlenip, ses, görüntü ve veri taşıyan iletişim hatları aracılığıyla aktarma olarak bilişim kavramını tanımlamaktadır.<sup>12</sup>

Türk hukuk mevzuatında bilişim sistemi ile ilgili ilk tanımlama 1989 Türk Ceza Kanunu tasarısında bulunmaktadır. 1989 Türk Ceza Kanunu tasarısında “*Bilişim alanı*” 243.maddenin gerekçesinde “...bilgileri toplayıp depo ettikten sonra bunları

---

<sup>8</sup> Ali İhsan Erdağ; “*Bilişim Alanında Suçlar (Türk ve Alman Ceza Hukukunda)*”, GÜHFD, C.XIV, Y.2010, S.2, s.277.

<sup>9</sup> YCGK, 19.06.2007 T., 6-136/150 sayılı Kararı.

<sup>10</sup> Zakir Avşar, Gürsel Öngören, *Bilişim Hukuku*, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No:270, Pasifik Ofset, 2010, İstanbul, s.132.

<sup>11</sup> Şaban Cankat Taşkın, “*Bilişim Hukuku Uluslararası Uyuşmazlıklar*”, TBB Dergisi, S.85, Y.2009, s.334.

<sup>12</sup> Berrin Bozdoğan Akbulut, “*Bilişim Suçları*”, SÜHFD, Milenyum Armağanı, C.8, S.1-2, 2000, Konya, s.546.

*otomatik olarak işleme tabi tutma sistemlerinden oluşan alan...”* olarak açıklanmıştır.<sup>13</sup>

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 242.maddesinde “*Bilişim sistemi*” kavramına yer verilmiştir. Kanunda yer alan tanıma göre bilişim sistemleri, verileri toplayıp yerleştirdikten sonra bunları otomatik işlemlere tabi tutma imkanı veren manyetik sistemlerdir.

Bilişim sistemi kavramı, bilgisayara nazaran daha kapsayıcı bir kavramdır. Bilişim sistemine Türkiye’de “*Bilgi Teknolojileri*” denilmektedir. Bilgi teknolojileri kavramı; bilginin toplanmasında, işlenmesinde, depolanmasında, ağ aracılığıyla bir yerden başka bir yere iletilmesinde ve insanlara sunulmasında yararlanılan iletişim ağını ve bilgisayarı da kapsayan bilime verilen addır.<sup>14</sup>

Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi’nde<sup>15</sup> tanımlar bölümünde bilişim sistemi kavramı bulunmamaktadır. Ancak bilgisayar sistemi kavramını açıklamışlardır. Bilgisayar sistemini şu şekilde tanımlanmıştır: “*Herhangi bir cihaz ve birbirleriyle bağlantılı bir grup veya cihazlar yoluyla bir veya birden fazla program tarafından devam ettirilen verinin otomatik olarak işlenmesi, bu işlemin yerine getirilmesidir.*”

Bilgisayar bilimleri yeni bir bilim dalıdır.<sup>16</sup> Bunun sonucu olarak da hukukumuzda yer alan “*Bilişim Hukuku*” da kendine has bir yapı olarak hem cezai hem de hukuki boyut olarak yeni bir bilim dalı olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır.

---

<sup>13</sup> <http://tbddergisi.barobirlik.org.tr/m2011-92-669> (Erişim Tarihi: 19.06.2019).

<sup>14</sup> Yaşar Tonta, “*Bilgi Toplumu ve Teknolojisi*”, Türk Kütüphaneciliği Dergisi, C.13, S.4, Y.1999. s.365.

<sup>15</sup> Siber Suç Sözleşmesi, Budapeşte, 2001, <https://polis.osce.org/file/11326/download?token=1NGQndqh> (Erişim Tarihi:07/07/2019)

<sup>16</sup> <http://bilgisayarkavramlari.sadievrenseker.com/2010/10/07/bilgisayar-bilimlerinin-tarihi/> (Erişim Tarihi: 19.06.2019).

Yargıtay'a<sup>17</sup> göre ATM'ler, bilişim sistemi olarak sayılmaktadır. Cep telefonları, takograf cihazları, dekodeerler, daktilo, telesekreterler ve hesap makineleri gibi bilgisayar niteliğine sahip olan cihazlar bilişim sistemi olarak sayılmamaktadır. Bu nedenle yargılama aşamasında bilişim sistemi olduğu öne sürülen bir sistemin, bilişim sistemi olup olmadığı konusunda bilirkişi incelemesi yapılması gerekli görülmektedir.

Bilişim sistemleri üç ayrı kategoriye ayrılmıştır. Bunlardan birincisi, açık bilgisayar sistemleridir yani günlük yaşamda kullanılan masaüstü bilgisayarlar, taşınabilir bilgisayarlar veya küçük sunucular bu kategoriye aittir. İkinci kategori ise, iletişim sistemleridir. Bunlar; telefon sistemleri, kablosuz haberleşme sistemleridir. Üçüncü ve son bölüm ise, gömülü bilişim sistemleridir. Bunlar ise, akıllı cihazlar ve akıllı kartlardır.<sup>18</sup>

### 1.1.2.BİLİŞİM AĞI

Bilgisayarların kullanıcıya ulaştığı ilk zamanlarda, iki bilgisayar arasında veri aktarımı yapılması, “*Disket*” adı verilen ve 180 kb hafızası olan parçalarla gerçekleşiyordu. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte “*Ağ Bağlantı Kartı*” oluşmuş böylelikle bilgisayarlar arasında ağ oluşturarak bilişim ağı meydana gelmiştir.

TDK sözlüğünde<sup>19</sup> bilişim ağı, “*Teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişim sistemi*” şeklinde tanımlanmış olup bu tanımın, bilişim tanımı ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle elektronik makine olarak bilişim

<sup>17</sup> YCGK 10/4/2001 T., 2001/76–30 E., 2001/757 K.

<sup>18</sup> Yusuf Uzunay, “*Dijital Delil Araştırma Süreci*”, <https://stratejikistihbarat.files.wordpress.com/2015/08/djtal-dell.pps> (Erişim Tarihi: 12.05.2018).

<sup>19</sup> “*Bilişim Ağı Hizmetlerinin Düzenlenmesi ve Bilişim Suçları Hakkında Kanun Tasarısı*”nın 2. maddesinin “e” bendinde bilişim ağı, “en az iki bilişim sistemi arasında veya bir bilgisayar ile bir çevre birimi arasında veri iletişimini ve karşılıklı etkileşimi her türlü iletişim tekniği ile sağlayan ortam” şeklinde tanımlanmaktadır. <https://www.tbd.org.tr/bilisim-agi-hizmetlerinin-duzenlenmesi-ve-bilisim-suclari-hakkinda-kanun-tasarisi/> (Erişim Tarihi: 07/07/2019)

sistemlerinin birbirine bağlanması için kullanılan bağlantı elemanlarına bilişim ağları denilmektedir.

Bilişim ağı, yazılı veya görsel bilgilerin aktarımını sağlamak için birbirine fiziksel olarak bağlı bulunan donanımsal cihazların oluşturduğu bir sistem olarak tanımlanabilir.

Bilişim alanında, değişik katmanların birbirleriyle iletişim kurmasını sağlamak amacıyla OSI adı verilen ve 7 katmandan oluşan bir sistem geliştirilmiştir. Bu sistemde, her katman bir üst katmana hizmet ederek verinin fiziksel katmandan başladığı yolculuğunun, ekranda görünen veya işlem yapılabilen sayısal varlığa dönüşmesiyle tamamlanması sağlanmıştır.<sup>20</sup>

Bilişim ağlarının ortaya çıkmasının ilk aşaması çoğu teknolojiye olduğu gibi askeri amaçlarla oluşturulmuştur. Ardından internet altyapı yapma maliyetlerinin ucuzlamasıyla birlikte, küresel olarak başta üniversiteler olmak üzere her eve girmeye başlamıştır. Artık bu teknoloji; bilgisayar, televizyon, telefon ve yazılı medyanın birbirine bilişim ağı ile bağlantı kurarak belirli bir iletişim fonksiyonu haline gelmesiyle devam etmektedir.

## **1.2.İNTERNET ÜZERİNDEN GERÇEKLEŞEN HAK İHLALLERİ**

İnternet aracılığıyla gerçekleşen hak ihlalleri, birden fazla durumda ortaya çıkmaktadır. Bunlar internetin kendi varlığı aracılığıyla yapılan kişilik haklarının ihlali, internet sitelerinin zorunlu unsuru olan alan adları ile gerçekleşen kişilik haklarının ihlali, sosyal medya sitelerini kullanarak siber zorbalık yöntemiyle gerek popüler kişilerin gerekse de diğer kişilere yapılan saldırılar, elektronik posta yolu ile kişi veya şirketlere yapılan hak ihlalleri, internet yayıncılığı yapan sitelerin veya kurumların faaliyetleri sonucunda oluşan kişilik haklarına saldırılar ve son olarak da

---

<sup>20</sup> Can Okan Dirican, *Teori ve Uygulamaları ile TCP/IP ve Ağ Güvenliği*, 2. Baskı, Eylül 2007, İstanbul, s.21.

elektronik ticaret alanında yapılan kişilik haklarının ihlalleridir. Hak ihlallerini açıkladıktan ve örneklendirmelerinden sonra aynı zamanda bu saldırılardan hukuki korunma yöntemlerini de açıklamak gerekmektedir.

### 1.2.1.İNTERNET ARACILIĞI İLE KİŞİLİK HAKLARINA SALDIRI

İnternet varlığı gereği iletişim aracı olarak insanları birbirine yakınlaştırmış, mesafeleri kaldırmıştır. Herhangi bir devlet, kurum veya kişiye bağlı olmaması nedeniyle sansürden uzak bir iletişim ortamı oluşması için yasal ve teknik düzenlemelerin mümkün oldukça az olması sağlanmaya çalışılmış ve böylelikle de gelişim hızı artmıştır. Ancak oluşan olumsuz durumlar sebebiyle belirli ölçülerde sınırlamaların olması için düşünceler oluşmaya başlamıştır.<sup>21</sup>

Günümüzde internet, uluslararası düzenlemelerde yeni bir hukuk alanı olarak kabul görmektedir.<sup>22</sup> İnternet Hukuku, internet kavramı ve internet kullanımı ile hukukun bir araya geldiği durumları ifade eden kavram olarak tanımlanabilir. İnterneti sağlayan, denetleyen merkezi bir otoritenin olmaması, bilgisayar ve modeme sahip olmak şartıyla herhangi bir kişiden veya kurumdan izin almadan farklı ağlara bağlanılabilmesi, internetin hukuksuz bir alan olduğu anlamına gelmemektedir.<sup>23</sup>

İnternetle ilgili yapılan sınırlayıcı düzenlemeler, internete zarar vermeyeceği veya gelişim hızını yavaşlatmayacağı konusunda hareket edip, kısıtlayıcı veya sansürleyici değil; düzenleyici, fayda sağlayacak hukuksal düzenlemelerle birlikte herkese açık tutulmasına yol açacak teknik ve yönetsel düzenlemelerin yapılması doğru olacaktır.

---

<sup>21</sup> Bülent Sözer, *Elektronik Sözleşmeler*, İstanbul 2002, s.16.

<sup>22</sup> Tekin Memiş, *İnternet Ortamında Haksız Rekabet Halleri ve Türk Hukuku*, İnternet ve Hukuk, der. Yeşim M. Atamer, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 2004, s. 100.

<sup>23</sup> Hasan Sınar, *İnternet ve Ceza Hukuku*, İstanbul 2001, s. 51.



İnternetle ilgili düzenlemelerin yapılması için; evrensel olarak hareket etmek gerekmektedir. Coğrafi sınırları aşan özelliği sebebiyle, bir hukuksal düzenleme yapılması gerekiyorsa bunun uluslararası işbirliği şeklinde yapılması zorunludur. İnternet üzerinde gerçekleşen ihlaller; dünyanın farklı noktalarında ve farklı hukuk sistemlerine sahip olan ülkelerde meydana gelmektedir. Bu nedenlerle internet ortamını; tek bir devlet tarafından kontrol edilmesi ve düzenlenmesi mümkün değildir.<sup>24</sup>

İnternetin meydana getirdiği hukuksal sorunlara mevcut hukuk kuralları çerçevesinde büyük ölçüde çözümler bulabilmek mümkündür. Ancak söz konusu çözümler daha çok özel hukuk alanına özgü olmaktadır.<sup>25</sup> Bu nedenle mevcut düzenlemelerin yeterli olmadığı hallerde yeni hükümler eklemek veya bunun da mümkün olmadığı hallerde, bağımsız hukuksal düzenlemeler yapmak daha doğru olacaktır.

İnternet aracılığı ile kişilik haklarının ihlalinin sebeplerinden biri de internet kullanıcılarına sağlanan serbest ortamdır. Kullanıcıların başkalarının kişilik haklarına müdahalede bulunması sonucunda; eylemini kolayca gizleyebilmesi ve bunun sonucunda da başka hiçbir ortamda olmadığı kadar rahat bir şekilde saklanabilmesidir. Failin belirlenmesindeki güçlüğü paralel olarak internetin uluslararası boyutu da göz önüne alındığında, yetkili mahkemenin belirlenmesi ve uygulanacak hukukun belirlenmesi gibi bir takım sorunlar da ortaya çıkmaktadır.<sup>26</sup>

İnternet ortamında kişilik haklarını ihlal eden kişi, yanıltıcı mesafe ve gerçek dışı samimiyetin etkisiyle hareket etse de ardından IP adresini saklayamaz veya ortak kullanım alanlarında olan bilgisayarları kullanmışsa da orada bulunan kamera veya tanıkların dinlenmesi gerekmektedir. Tüm bunlara rağmen internet konusunda

---

<sup>24</sup> Sevil Yıldız, *Suçta Araç Olarak İnternetin Teknik ve Hukuki Yönden İncelenmesi*, Ankara 2007, s. 19.

<sup>25</sup> Sait Güran, Teoman Akunal, Köksal Bayraktar, Erdener Yurtcan, Abuzer Kendigelen, Önder Beller, Bülent Sözer, *İnternet ve Hukuk*, Superonline Workshop Metni, İstanbul, 2000, s. 15.

<sup>26</sup> Güran ve diğerleri, s. 49.

uzmanlaşmış faillerin, IP adresini saklamak veya köprülemekle birlikte kendilerine ulaşılması zor olacaktır.

İnternet yoluyla gerçekleşen kişilik haklarının ihlalinin türlerini sayabilmek mümkün değildir. Çünkü teknolojinin hızla gelişmesi farklı hak ihlallerinin de oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle zamanın niteliklerine göre değişimler mümkündür.

İnternet ortamında gerçekleşen kişilik haklarının ihlallerinde uygulanacak hükümler; TMK ve TBK'nun kişilik haklarının korunmasına ilişkin genel hükümlerdir. Sonuç olarak kişilik hakkı ihlallerinin hangi araçlarla ve hangi bilişim ortamında gerçekleşirse gerçekleşsin uygulama alanı bahsettiğimiz genel hükümlerdir.<sup>27</sup>

### **1.2.2.ALAN ADLARI İLE KİŞİLİK HAKLARINA SALDIRI**

Kişinin adı üzerindeki hak, kişilik haklarındanır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda, adın korunmasına ilişkin hükümler yer alır. Kişilerin adı, soyadı, lakapları veya unvanlarının üçüncü kişiler tarafından alan adı olarak kaydedilmesi halinde, kişilik hakkı ihlali meydana gelir.

Bu konudaki düzenlemeler her ülke açısından farklı şekilde olmaktadır. Almanya'da alan adı, ad ve kişilik haklarıyla ilgili hükümlerle hukuken korunmaktadır. Ancak ABD ve İngiltere'de bu koruma daha çok marka hukukunu düzenleyen kurallara göre sağlanmaktadır.<sup>28</sup>

Alan adlarının hukuksal niteliği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Alan adlarının gerçekte birer sayılardan oluşan numara olarak kabul edilmesi, onların

---

<sup>27</sup> Cevat Özel, *Kitle İletişim Araçları ve Kişilik Haklarının Korunması*, İstanbul, 2003, s. 168.

<sup>28</sup> Volkan Sırabaşı, *İnternet ve Radyo – Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Hukuku)*, B.2, Ankara, 2007, s. 176.

medeni hukuk anlamında bir ad değil, telefon numarası olarak nitelendirilmesine yol açmıştır. Teknik açıdan doğru bir yaklaşımdır ancak hukuksal açıdan doğru değildir. Kullanıcılar, sayı dizinleriyle değil alan adlarıyla web sitelerini tanımaktadırlar. Bu nedenle alan adlarının medeni hukuk anlamında bir isim olduğu ve TMK'nun adın korunmasına ilişkin hükümlerinin (TMK md. 26-27) uygulanacağını ifade etmek doğru olacaktır.<sup>29</sup>

Kullanıcı, kendisiyle hiçbir bağlantısı olmayan üçüncü bir kişinin adını alan adı olarak kaydedebilmesi mümkündür. Ünlü kişilerin adları gerek ırkçı propaganda olarak kullanmak için gerekse pornografik siteler için alan adı şeklinde kaydedip, kullanılmaktadır. Bu şekilde izinsiz bir şekilde alan adı kullanılmasında, adın gaspı söz konusu olmaktadır.<sup>30</sup> Bu durumda kişilerin, TMK md. 24-25-26 hükümlerine göre yasal koruma talep etmeleri mümkündür.

Tek Tip Alan Adı Anlaşmazlık Çözüm Kuralları olarak Türkçeye çevrilen UDRP'nin, alan adı ile ilgili olarak tahkim kuruluşlarından birine başvurarak şikayetçinin internet alan adını kötüniyetli olarak tescil ettirip, kullandığını ispatlaması halinde üçüncü kişinin UDRP korumasından yararlanamayacağını kabul etmiştir.<sup>31</sup> Örnek olarak; cemyılmaz.com alan adını üçüncü bir kişi tarafından tescil edilmiş ve bunun üzerine Cem Yılmaz bu alan adını kendisine verilmesi için Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatına (WIPO) başvurmuştur. İncelemeler sonucunda alan adını tescil ettiren kişinin meşru bir hakka dayanmadığını, Cem Yılmaz'ın haklarının içeriğiyle aynı olduğunu ve alan adının kötüniyetli olarak tescil edildiğine karar vermiştir. Bu nedenle alan adının Cem Yılmaz'a devri gerçekleşmiştir.<sup>32</sup>

---

<sup>29</sup> Tekin Memiş, *Alan İsmi Etrafında Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar*, Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji, Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu, Ankara, 2001, s.204.

<sup>30</sup> Murat Doğan, *İnternette Şahsiyet Haklarının İhlali ve Korunması, Bilgi Toplumunda Hukuk, Prof. Dr. Ünal Tekinalp' e Armağan*, C.2, İstanbul 2003, Doğan (İnternette Şahsiyet), s.13; Memiş (Alan İsmi), s. 211.

<sup>31</sup> Tamer Soysal, *İnternet Alan Adları Sistemi ve Tahkim Kuruluşlarının UDRP Kurallarına Göre Verdikleri Kararlara Eleştirel Bir Yaklaşım*, EÜSBED, y.2006, S.22, s. 445.

<sup>32</sup> Ali Osman Özdelek, *Uygulamadan Örnek Olaylarla Bilişim Suçları ve Hukuku*, B.1, İstanbul, 2006, (Bilişim), s. 17.

Alan adlarıyla ilgili diğerk bir sorun ise; birden çok kişi veya kurumun bir alan adını haklı olarak kullanma istemesiyle ortaya çıkar. Adı ve soyadı aynı olan kişilerin kendi isimleriyle web sitesi açmak istemeleri veya birden fazla şirketin kendi isimleriyle site açma istemeleri durumunda ortaya çıkmaktadır. Bu durumda uluslararası olarak internet alan adlarında “Önce gelen önce alır” ilkesi mevcuttur. Bu nedenle öncelik ilkesi, üstün hak ilkesine göre daha geçerli bir durumdadır.<sup>33</sup>

### 1.2.3.ELEKTRONİK POSTA İLE KİŞİLİK HAKLARINA SALDIRI

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte özellikle de bilgisayarların iletişim sektöründe önemli bir rol alması, hemen hemen her türlü veriyi (metin, ses veya video) sayısallaştırarak bilgisayarlar aracılığıyla iletilebilir hale gelmiştir. Kullanıcılar e-posta sistemiyle birlikte başkalarına bu sayede ileti gönderebilmektedirler.<sup>34</sup>

E-posta servisi de diğerk iletim araçları olan mektup, telgraf veya telefon gibi Anayasa tarafından güvence altına alınmıştır. Anayasanın 22. maddesine göre:

*“Herkes haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel sağliğin, genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması veya suç işlenmesinin önlenmesi sebepleriyle usulüne uygun olarak verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça, haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde karar kendiliğinden kalkar”* olarak belirtmiştir. Buna göre, e-posta gönderilerinin içeriği de gizli hayat alanına dahildir. Bu alana yapılacak ihlaller sonucunda TMK md.24 hükmü anlamında kişilik haklarına saldırı olarak kabul edilir.

<sup>33</sup> Habip Oğuz, *İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması*, Ankara, 2010; Sırabaşı, s. 178.

<sup>34</sup> Yavuz Kaplan, *İnternet Ortamında Fikri Hakların Korunmasında Uygulanacak Hukuk*, Ankara, 2004, s. 38.

E-postanın kişiler arasında artan talebi sonucunda yeni hak ihlallerinin de oluşması sonucunu doğurmuştur.

E-posta kullanımında üçlü bir ilişki bulunmaktadır. E-posta servis sağlayıcısı ve e-posta kullanıcısı arasındaki ilişki, e-posta kullanıcısı ile üçüncü kişi arasındaki ilişki ve son olarak da e-posta servis sağlayıcısı ve üçüncü kişi arasındaki ilişkidir. E-posta servis sağlayıcısı ve kullanıcısı arasında sözleşme ilişkisi; diğer iki durumda ise, sözleşme dışı bir hukuksal ilişki bulunmaktadır.<sup>35</sup>

E-posta servis sağlayıcısının kendi üzerinden gönderilen veya alınan iletileri okuması mümkün olsa da yargı kararı olmadan e-postaların okunması kişilik haklarına saldırı niteliği taşımaktadır.<sup>36</sup>

E-posta servis sağlayıcılarının sistemine kayıtlı olan kişilerin bilgilerini şirketlere reklam amacıyla satılması ve bunun sonucunda da bu kişilere istenmeyen e-postaların gönderilmesine sebep olması da, sözleşme ilişkisinin ihlali anlamına gelmektedir.<sup>37</sup> Bu durumda e-posta kullanıcısı karşısında e-posta gönderen firma ve servis sağlayıcısı müteselsilen sorumludur. Bu sorumluluk haksız fiilden meydana gelmektedir.

E-postaların, servis sağlayıcısı tarafından posta kutusuna erişimi engellenirse, bu durumda da sözleşme ilişkisi ihlal edilmiş olur. Kullanıcı ile servis sağlayıcısı arasındaki sözleşme ilişkisi sürekli nitelikte olması sebebiyle; servis sağlayıcısı istediği zaman bu hizmetine son veremez. Erişimin engellemesi bazı yollarla meydana gelir. Bunlar erişimin engellenmesi, hizmetin durdurulması veya kullanıcı adı ve şifresinin değiştirilmesidir. Erişimin engellenmesinin hukuka uygun olması için üç tane şart bulunmaktadır. Bunlar haklı bir sebep olması, kullanıcıya ihtar da bulunulması ve son olarak da bu ihtar sürelerine uyulmasıdır.

Haksız fiil olarak e-posta kutusuna saldırınının diğer bir türü ise; kişilerin tanıdığı veya tanımadığı kimselerin e-posta adreslerine onun kişiliğe yönelik olarak şeref ve

---

<sup>35</sup> Oğuz, s. 82.

<sup>36</sup> Yıldız, s. 99.

<sup>37</sup> Nilgün Başalp, *Kişisel Verilerin Korunması ve İnternet, İnternet ve Hukuk*, der. Yeşim M. Atamer, İstanbul, 2004, s. 25.

haysiyeti, özel hayatı, resmi veya ismi üzerindeki haklarını ihlal edici yazı, resim veya video kullanarak tecavüzde bulunmasıdır.<sup>38</sup>

Bir diğer ihlal ise; gönderilen e-postalara virüs içerikli eklentilerin eklenmesi suretiyle kişinin bilgisayarındaki bilgilerin kullanılmaz hale getirilmesi veya o bilgilerin ele geçirilmesidir. Bu durum genellikle gelen e-postanın iletisine eklenmiş dosyanın, bilgisayar veya telefon ile çalıştırılması sonucunda meydana gelmektedir.<sup>39</sup>

E-posta adresi alınırken, gerçek kimliği haricinde alınan özellikle ünlü kişilerin adlarıyla e-posta adresi alındığı durumlarda eğer üçüncü kişinin haklı bir menfaati bulunmuyorsa; gerçek ad sahibinin, kişilik haklarının ihlali söz konusu olacaktır. Bu durumda TMK md.26'da düzenlenen korumadan yararlanma olanağı bulunmaktadır.

Kişiler arasında bir hukuki ilişki bulunmadığı takdirde, bir kişinin e-postalarının gözlemlenmesi, okunması hatta kamuoyuna içeriklerinin açıklanma durumu da haksız fiil niteliğinde olur.<sup>40</sup>

#### **1.2.4.İNTERNET SİTELERİNDEKİ YAYINCILIK FAALİYETLERİ SONUCUNDA OLUŞAN KİŞİLİK HAKLARINA SALDIRI**

Kişilik haklarının internet aracılığı ile ihlal edilmesi, internet gazeteciliğinin yaygınlaşması, elektronik ticaretin gelişmesi ve blog sitelerin artmasıyla birlikte oluşmaya başlamıştır. Yayınlar aracılığıyla ihlal edilmesi; kişinin sırlarının, resimlerinin, özel hayatına ilişkin olayların açıklanması, kişiye hakaret edilmesi şeklinde olmaktadır.<sup>41</sup>

Bazı internet sitelerinin, ziyaretçileriyle etkileşim sağlamak amacıyla yorum bölümleri eklemektedir. Kullanıcılar, kendi yorumlarını ilgili bölümlere ekleyerek

---

<sup>38</sup> Doğan (İnternette Şahsiyet), s. 4; Sırabaşı, s. 179; Soysal (E-posta), s.12.

<sup>39</sup> Doğan (İnternette Şahsiyet), s.4; Oğuz, s. 85; Sırabaşı, s.179; Yıldırım/Memiş, Yıldırım Mustafa Fadıl/Memiş Tekin: *Elektronik Posta Kutusu Kullanımı İle İlgili Karşılaşılan Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, AÜEHFD, y.2005, C.9, S.3-4 s. 346; Yıldız, s.62.

<sup>40</sup> Yıldırım/Memiş, s.347.

<sup>41</sup> Doğan (İnternette Şahsiyet), s. 393.

yayınlanmasını sağlayabilmektedirler. Bu yorumlarda iftira veya hakaretlerle kişilerin şeref ve haysiyetlerine tecavüz edebilmektedirler. Bu durumda cezai ve hukuki sorumluluk, internet sitesinin içerik sağlayıcısına ait olduğu kabul edilmektedir.<sup>42</sup>

Hak ihlalleri, link koyma veya frame yoluyla gerçekleşmektedir. Link yolu; bir internet sitesinden başka bir siteye veya dosyaya ulaştırma durumudur. Frame ise; yine bir internet sitesinden, başka bir siteyi kısmen veya tamamen gösterme yoludur.<sup>43</sup>

İnternet sitesindeki yayınlar aracılığıyla kişilik haklarını ihlal edenlerin tespiti, zor ve problemlidir. Bu durumda internet sitesinin barındırıldığı hostun(barındıran) sahibi tespit edilmekte ancak içerik sağlayıcısının kimliği ve nerede olduğu tespit edilememektedir.<sup>44</sup>

İnternet sitelerinde bulunan ve kişilik hakkını ihlal eden yayınlar, sitede yer aldığı sürece ihlal devam edecektir. Bu durumda olan kişi TMK md.25/f.1 uyarınca saldırının durdurulması davası açabilir ve TMK md.25/f.2 gereğince bu davayla birlikte düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi veya yayımlanmasını da talep edebilecektir.

Ayrıca 5651 sayılı Kanunun “İçeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı” başlıklı 9. maddesine göre;

*“İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde, talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır.”*

<sup>42</sup> Gürsel Öngören, *İnternet Hukuku*, B.1, İstanbul, 2006 s. 205.

<sup>43</sup> Doğan (İnternette Şahsiyet), s.7; Tekin (Haksız Rekabet), s. 122.

<sup>44</sup> Özel, s. 161; Sırabaşı, s. 190.

Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi on beş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu talebi  gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir.

Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına tebliğinden itibaren iki gün içinde içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanır.

Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen Őartlara uygun olarak ve sresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcısının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanır.”

4721 sayılı Kanununun 24.maddesine göre; “*Hukuka aykırı olarak kişilik haklarına saldıran kimse, hakimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir*” denilmiştir.

Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 2014/7417 esas, 2015/2941 numaralı kararında<sup>45</sup>; Davacı FT ve davalı TA arasında olan hukuki uyuşmazlığın 18/03/2014 günü Yargıtay tarafından incelendiği ve dava konusunun basın yoluyla kişilik haklarının ihlaline dayalı manevi tazminat istemine ilişkin olduğu bu dosyada, davacı FT ve vekilinin; sabah.com.tr internet sitesinde “*FT tutuklandı!*” başlığı ile yapılan haberin kişilik haklarına saldırı yapıldığını ve manevi zararın karşılanmasını istemişlerdir. Dava konusu ayrıntılı Şekilde açıklamak gerekirse, “*F.. T.. tutuklandı!*” başlığı ile yapılan haberde; “*Galatasaray teknik direktörü F.. T..'in yıllar önce Fenerbahçe maının devre arasında polisi yumrukladığı için gözaltına alındığı ortaya ıktı....Bize neler oluyor diye sormadan önce biraz geriye dönüp bakmakta fayda var....1980 yılı Yine bir Fenerbahçe-Galatasaray maçı.. Bu kez devre arası daha da ilginç bir olay oluyor*

<sup>45</sup> Y.4. H.D. 23.05.2013 Tarih, E. 2014/7417 ve K. 2015/2941 Sayılı Kararı.



*Galatasaraylı futbolcu F..T..güvenlik güçlerine saldırdığı için gözaltına alınıyor! ...."şeklindeki beyanlara yer verildiğini davacı tarafça beyan edilmiştir. Davalı taraf; ilk derece mahkemenin verdiği karara yazılan haberde, davacıyı aşağılama ve küçültme kastının bulunmadığı, eleştiri sınırlarının aşılmadığı, davacının kişilik haklarına yönelik bir saldırının söz konusu olmadığı kabul edilerek, istemin tümünden reddi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçe ile davalının manevi tazminat ile sorumlu tutulmuş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden, kararın bozulması talep etmiştir. Yargıtay gerekli incelemeleri yaparak; “*Temyiz edilen kararın yukarıda gösterilen nedenlerle davalı yararına BOZULMASINA, bozma nedenine göre davacının tüm, davalının diğer temyiz itirazlarının şimdilik incelenmesine yer olmadığına ve davalıdan peşin alınan harcın istek halinde geri verilmesine 11/03/2015 gününde oybirliğiyle karar verildi.*” denilmek suretiyle karar vermiştir.*

Diğer bir karar ise 4.Hukuk Dairesinin 2014/7941 Esas ve 2015/3386 Karar sayılı dosyasında yer almaktadır.

Dava konusu olarak basın yoluyla kişilik haklarına saldırıdan dolayı uğranılan manevi zararın ödetilmesine ilişkindir. Davacı taraf, davalı internet sitesinin 21/09/2011 tarihinde yayınlanan iki ayrı haber içeriğinin kişilik haklarına saldırı oluşturduğunu iddia etmiştir. Bu nedenle de uğranılan manevi zararın ödetilmesini talep etmiştir.

Davalılar; dava konusu haberin gerçek ve güncel olduğunu, toplumsal ilgiyle bağlantısı olduğunu ve yayınlanmasında kamu yararı bulunduğunu belirtmişlerdir. Öze biçim arasındaki dengenin bozulmadığı, davacının kişilik haklarına saldırı içermediği şekilde savunma yapmışlardır.

İlk derece mahkemesinin kişilik haklarını rencide edici şekilde isnatların bulunduğunu ve bu nedenle de tarafların sosyal ve ekonomik durumları, davaya konu edilen söz ve ifadelerin niteliği, ağırlığı sebebiyle davacıda yaratacağı elem ve üzüntünün derecesinin yüksek olması sebebiyle manevi tazminatın, davacıya verilmesine karar vermiştir.

İlgili hukuk dairesi ise; basın özgürlüğünü, Anayasa'nın 28.maddesi ile 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 1 ve 3. maddelerine göre basına sağlanan güvencenin olması gerektiğini, halkın dünyada ve özellikle içinde yaşadığı toplumda meydana gelen ve toplumu ilgilendiren konularda bilgi sahibi olması gerektiğini açıklamıştır.

Bu nedenle bu tür davaların çözüme kavuşturulması sırasında ayrı ölçütlerin koşul olarak aranması gerektiğini ve genel durumlardaki hukuka aykırılık teşkil eden eylemlerin değerlendirilmesinden farklı bir yöntemin izlenmesi gerektiğini açıklamıştır. Basın dışı bir olaydaki davranış biçiminin hukuka aykırılık oluşturduğunun kabul edilmesi durumunda, basın yoluyla yapılan bir yayındaki olayın hukuka aykırılığın oluşturmayacağını belirtmiştir.

Bu gibi durumlarda temel ölçüt; kamu yararı olmalıdır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olması, kamu yararı bulunması, toplumsal ilgilinin varlığı ve konunun güncelliğini gözetmesi gerekmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 22/04/2013 tarihli 48876/08 başvuru nolu kararında ise; *“İfade özgürlüğünün, demokratik bir toplumun vazgeçilmez esasını ve bu toplumun gelişiminin ve her bireyin kendini gerçekleştirmesinin temel koşulu oluşturduğunu, 10.maddenin 2.fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla ifade özgürlüğünün sadece kabul edilen, zararsız ya da farklı bilgi ya da düşünceler için değil ama ayrıca hoş gitmeyen, sarsıcı ya da rahatsız edici olanlar için de geçerli olduğunu, bunların demokratik toplumun onlarsız olamayacağı çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gereği olduğunu, 10.maddede açıklandığı gibi bu özgürlüğe yapılan sınırlamaların her halde dar yorumlanması gerektiğini ve herhangi bir sınırlama gereksiniminin ikna edici bir biçimde ortaya koyulması gerektiği...”* şeklinde açıklama yapılmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi siyasetçilere yönelik eleştirinin sınırının özel kişiler için olandan daha geniş olduğunu ve siyasetle uğraşan kişilerin kendilerine yönelik sert, ağır ve hatta incitici eleştirilere de katlanması gerektiğini savunmaktadır.

Bunun nedeni olarak ise siyasetçilerin; zorunlu ve bilinçli olarak eylem ve davranışlarını gazetecilerin ve vatandaşların kontrolüne izin verdiğini ve kamuoyuna mal olmuş kişiler olduğunu kabul etmelerini gerektiğini açıklamaktadırlar.

### **1.2.5.ELEKTRONİK TİCARET ALANINDA YAPILAN KİŞİLİK HAKLARINA SALDIRI**

İnternetin gelişmesiyle birlikte, ticaret alanında da internet ortamında yer alıp tüketicilere ulaşması kolaylaşmıştır. Reklam aracılığıyla ürünlerinin tanıtımı yapılması hem ucuz hem de doğru tüketiciye sunulması bakımından kolay olmuştur.

Elektronik ticaret adı altında, geleneksel ticaretten bağımsız yeni bir sektör oluşmuştur. Elektronik ticaret; mal ve hizmetlerin üretimi, tanıtım, satış, sigorta, dağıtım ve ödeme işlemlerinin tamamını bilgisayar ağı üzerinden yapma durumudur.<sup>46</sup>

Aldatıcı reklamların yapılması durumunda; rakip firmaların kişilik haklarından olan mesleki ve ticari değerlerine tecavüz durumu oluşur. Kişi ya da firma, internet ortamında reklam aracılığıyla, rakip kişi veya firmaların mallarını veya hizmetlerini aşağılayarak ya da alay konusu ederek onun mesleki ve ticari değerlerine tecavüz etmiş olur.<sup>47</sup>

Tacir sıfatına sahip olmayan kişilerin mesleklerini yaparken işlemiş oldukları haksız rekabete ilişkin durumlar için Borçlar Kanunu 57.madde uygulama alanı bulacaktır. Aldatıcı reklamlar kişilik hakkı ihlali de olabilir haksız rekabete de konu oluşturabilir. Aynı zamanda da TCK anlamında suç unsuru barındığı durumda ceza hukukunu ilgilendiren durumlar da ortaya çıkabilir.

---

<sup>46</sup><https://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Hizmet%20Ticareti/Elektronik%20Ticaret/e-ticarete%20baslarken%20devami.pdf> (Erişim Tarihi: 23.05.2018).

<sup>47</sup> Sırabaşı, s.126.

### 1.3.İHLALLER SONUCUNDA HUKUKSAL KORUMA YOLLARI

Türk Hukukunda internetle ilgili olarak 5651 sayılı “*İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçların Önlenmesi Hakkında Kanun*” dışında özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

Başka özel düzenlemelerin yer olması, bu alanda gerçekleşen hukuka aykırı eylemlere karşı hiçbir hukuksal yaptırım uygulanmayacağı anlamına gelmemektedir. Kişilik hakkı ihlali ve bunun sonuçlarıyla ilgili olarak genel hükümlerde yer alan kişilik hakkı ihlalinde yer alan uygulama alanı burada da bulunmaktadır. Bunlar; saldırı tehlikesinin önlenmesi, halen sürmekte olan saldırıya son verilmesi, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespiti, saldırı teşkil eden yayımda düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi veya yayınlanması, maddi ve manevi tazminat isteminde bulunma ve hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekaletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesini yetkili ve görevli mahkemeden talep etmektir.

İnternet aracılığıyla gerçekleşen kişilik haklarına yapılan saldırıların hukuk düzenimizde yer alan koruma yolları bulunmaktadır. Bunlar; kişilik haklarına yapılan saldırının önlenmesi davası, saldırı yapılıyor ise bu saldırının durdurulması davası, saldırının tespiti davası, dava sonucunda yer alan kararın yayınlanmasını veya üçüncü kişilere bildirilmesini talep etme hakkına sahip olmak, yayıncılık faaliyeti sonucunda ortaya çıkan haberlerin düzeltilmesini veya cevap verme hakkına sahip olmak, hak ihlali sonucunda ortaya çıkan sebepsiz zenginleşmenin oluşmaması için dava açma hakkı ve son olarak da bu suçun meydana gelmesinden kaynaklanan zararın giderilmesi amacıyla açılabilen maddi veya manevi tazminat davalarıdır.

### 1.3.1.SALDIRININ ÖNLENMESİ DAVASI

Kişilik hakkını hukuka aykırı saldırılardan koruyacak hükümler Türk Medeni Kanun'un 25.maddesinde düzenlenmiştir. Saldırının önlenmesi davası ise 1.fıkarda yer almaktadır. Bu maddeye göre; kişilik değerlerine saldırı tehlikesi altında bulunan bir kişi saldırının önlenmesini talep edebilir.<sup>48</sup>

Önleme davası; saldırı sonuçlarına göre değil, saldırı fiiline yönelik bir davadır. Yani bu dava henüz oluşmamış fakat yakında yapılması öngörülen saldırılar için açılmaktadır. Örneğin; henüz vizyona girmemiş bir dizinin bir bölümünü internet ortamında yasa dışı şekilde sunacağını önceden ilan şeklinde belirten ve duyuran bir web siteyi, ilgililerin tespit ettikleri andan itibaren bu saldırı tehlikesinin önlenmesini mahkemeden talep edebilirler.

İnternet ortamında oluşacak bu tür bir saldırının, kişilik haklarının ihlaline yönelik herhangi bir saldırı ihtimalinin bulunması bu davanın açılması için yeterli koşul değildir. Aynı zamanda bu saldırı tehlikesinin ciddi bir şekilde olması şarttır.<sup>49</sup> Bu ciddiyetin tespiti oldukça zordur, bu saldırıyı yapacak kişi veya kişilerin yapabileme imkanları ve gücünün olup olmadığının değerlendirilmesi sonucunda, eğer ciddi bir durum var ise, yeterli karine olduğu ve davanın açılmasının uygun olduğu düşüncesi oluşmaktadır. Tehlikenin yakın ve ciddi olduğunun ispatı HMK hükümlerine göre yine davacıya aittir. Örneğin; söz konusu dizinin aslında var olmadığı sadece internet sitesine kullanıcı çekme düşüncesi olduğu görülürse veya saldırı yapacak sitenin teknik imkanları (barınma alanı genişliği ve trafiği) yetersiz ise zaten böyle bir saldırının oluşmayacağı aşikardır.

Önleme davası herhangi bir zamanaşımı süresine veya bir hak düşürücü süreye tabi değildir. Niteliği gereği, saldırı tehlikesinin devam ettiği sürece bu davanın

---

<sup>48</sup> Turan Başara, Kişiliğin İhlalinden Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat ile Haksız Kazancın İadesi, s.87, Öztan, Şahsın Hukuku, s.153, Helvacı, Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, s.128.

<sup>49</sup> Mustafa Dural, Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku – Kişiler Hukuku*, C. 2, B. 8, İstanbul, 2006, s. 145.

açılması mümkündür. Eğer saldırı sona ermişse veya öyle bir ihtimal ortadan kalktıysa “*Saldırının Önlenmesi*” de olamayacağından saldırının önlenmesi davası da açılmayacaktır.

Ancak Yargıtay bir kararında<sup>50</sup>, gerçekleşen saldırıların incelenerek bundan sonra da saldırı tehlikesinin bulunup bulunmadığının araştırılması ve eğer hukuka aykırılık ve saldırı tehlikesi unsurları varsa aynı tarzdaki yayınların bundan sonra yapılmaması için önlenme kararı verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Sözü edilen karara konu olayda, bir gazete bir banka hakkında 02.03.2000 tarihli nüshasında banka yönetiminin SSK’dan düzmece belge alarak Alman mahkemelerini yanıltmaya çalıştığını ve böylece prim kaçırdığını iddia etmiştir. 21.06.2000 ve 13.07.2000 tarihli nüshalarda da benzer içerikte haberler yer almıştır. Bunun üzerine banka vekili, gazetenin asılsız yayınlarla bankanın kişilik haklarının ihlaline devam ettiğini, bu sebeple MK m24/a (TMK.m.25) gereğince tecavüz tehlikesinin önlenmesini talep etmiştir. Yerel mahkeme ise saldırı tehlikesinin önlenmesinin istenmesi için saldırının devam etmesi gerektiği, mezkûr olayda ise saldırının gerçekleşip bittiği dosya kapsamından anlaşılacakla konusuz kalan davanın reddine karar verildiği belirtilmiştir.

Saldırı tehlikesinin önleme davası; eda davasıdır. Eda davalarında davacı; davalının bir işi yapmaya, bir şeyi vermeye veya bir şeyi yapmamaya mahkum edilmesini ister. Burada da bir şeyi yapmamaya karar verilmesi talebiyle açılan önleme davası sonuç olarak eda davasıdır.<sup>51</sup> Karara uymama durumunda herhangi bir cezai yaptırım uygulanamamaktadır. Ancak icra takibine konu edildiği takdirde icra hukukuna ilişkin yaptırımlar gündeme gelmektedir.

### **1.3.2.SALDIRININ DURDURULMASI DAVASI**

Durdurulması davası; kişilik haklarına yönelik bir saldırı başlamış ve halen devam etmekteyse saldırıyla daha ağır sonuçların ortaya çıkmasını engellemek

---

<sup>50</sup> (Y. 4.HD, 16.04.2001 T., 2001/243 E., 2001/3858 K.).

<sup>51</sup> Murat Doğan. “*Şahsiyet Hakkına Tecavüzün Önlenmesi Davası*”, AÜEHF, 2001, s. 383.

amacıyla açılmaktadır.<sup>52</sup> Davanın amacı kişilik hakkına saldırı niteliği taşıyan hukuka aykırı olan duruma son vermektir. Durdurma davası; şerefe, haysiyete, mesleki ve ticari değerlere ve özel hayata yapılan saldırılarda ortaya çıkmaktadır.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 08.02.2001 Tarih. E. 2001/755 ve K.2001/1157 Sayılı Kararına göre<sup>53</sup>;

*“Dava basın yoluyla kişilik haklarının saldırıya uğramasından doğan manevi tazminat ve haberin internetteki yayının durdurulması istemlerine ilişkindir. Mahkemece manevi tazminat istemi kısmen kabul edilmiş ve ayrıca “haberin internetteki yayının durdurulmasına” da hükmedilmiştir. İnternetteki yayınlar nedeniyle yapılacak işlem konusunda henüz yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Halbuki, mahkeme kararlarının bağlayıcı sonucunun gerçekleşebilmesi için, kararın infaz edilebilir olması ve böylece yaptırımının da uygulanması gerekmektedir. Şu aşamada, internette yapılan bir yayının gönderilenler de dahil olmak üzere internetten çıkarılması veya yayının durdurulması konusunda bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu bakımdan verilecek kararın infaz edilebilme ve sonuçsuz kalma olgusu tartışılabilir bir durum arz etmektedir. Bu da yargı kararının etkisiz kalmasını ve böylece tartışılabilir hale gelmesi sonucunu doğurabilir. Bu nedenle buna ilişkin istemin reddine karar verilmesi gerekirken, bunun yerine yazılı olduğu üzere kabul kararı verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.”*

Karar, internet sitesinden bu haberi veya yazıyı kaldırılmaması sebebiyle kişilik haklarına saldırı devam etmektedir. Siteye giren herkesin gazetenin arşivinden okumaya ve söz konusu hak ihlalinin oluşmasına devam ettiği gerekçesiyle eleştiriye açıktır.

Bu davanın açılmasının diğer bir şartı ise; saldırıyı durdurmanın mümkün olmasıdır. Durdurma da bir hukuksal yararın bulunması gerekmektedir. Saldırı eğer güncelliğini yitirdiyse artık dava açmanın bir anlamı bulunmamaktadır. Ortada hukuka uygunluk sebepleri varsa dava reddedilecektir.<sup>54</sup>

---

<sup>52</sup> Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2012, s. 782.

<sup>53</sup> Y. 4.HD, 08.02.2001 T., 2001/755 E., 2001/1157 K.

<sup>54</sup> Bilge Öztan, *Şahsın Hukuku – Hakiki Şahıslar*, Ankara, 1997, s. 152.

Durdurma davasını, kişilik hakları saldırıya uğrayan kişi açabilir ancak bir hareket birden fazla kişinin kişilik haklarına saldırı teşkil ediyorsa, saldırıya uğrayanlardan her biri bağımsız olarak saldırının durdurulması için dava açabilir. Dava sonucunda saldırı sona ererse, diğer kişiler de bundan faydalanmış olurlar. Ancak hak ihlallerine uğrayan birinin açtığı davayı kaybetmesi sonucunda diğerlerinin dava hakları konusunda etkisi olmamaktadır. Saldırıyı yapan kişi eğer birden fazlaysa davacı saldırıya son verilmesi için, davasını bir kişiye veya tamamına karşı açabilir.<sup>55</sup>

Dava sonunda verilen karar, hala sürmekte olan saldırıya son verilmesi ve bir daha böyle bir saldırıda bulunulmamasına ilişkin olmaktadır.<sup>56</sup> Dava sırasında saldırı kendiliğinden sona erer ise, şartların karar anında varlığı aranması sebebiyle hakim, karar verilmesine yer olmadığı gerekçesiyle davayı sona erdirecektir.

### 1.3.3.TESPİT DAVASI

Kişilik haklarına saldırının tespiti için açılan tespit davası genel nitelikteki tespit davasının kişilik haklarının korunması için özel olarak düzenlenmiştir. Saldırı sona erse bile etkisi devam etmesi sebebiyle de açılabilir. Mevcut bir fiil veya davranışın sonucunda oluşan saldırının, kişiliğe yönelik bir saldırı olduğunu mahkeme tarafından tespit edilip karar altına alınmasını sağlar.<sup>57</sup>

Tespit davası, saldırının hukuka aykırı sonuçlarını tek başına ortadan kaldırmaya yeterli değildir. Örneğin bir kitle iletişim aracı olan web sitesinde ortaya çıkan bir ihlalin herkes tarafından bilinen bir hale gelmesi sebebiyle mahkeme sonucunda kararın sadece taraflarca bilineceği için bu kararın toplum tarafından da bilinmesi gerekmektedir. TMK 25/2'ye göre mahkemenin verdiği bu karar toplum ya da ilgili kimseler tarafından da bilinmesini temin edecek bir hüküm getirmiştir. Bu

<sup>55</sup> M.Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Oktay Saibe Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2005, s.161.

<sup>56</sup> Jale G. Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş Karaman, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*. İstanbul, Beta, 2011, s.397.

<sup>57</sup> Akipek,Akıntürk,Karaman, s.398.



hükme göre “*Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayınlanması isteminde de bulunabilir*” demek suretiyle mahkemenin re’sen değil davacının talebi üzerine böyle bir hükmün ilanı söz konusu olacaktır.<sup>58</sup> Eğer tarafların talebi olmadan mahkeme tarafından böyle bir ilan meydana gelirse Yargıtay tarafından bozulması gerekmektedir.

Fikir ve sanat eserlerine internette yapılan saldırılara ilişkin olarak, reklamlar veya ekonomik haberler yoluyla bir şirket ya da ürünü hakkında haksız rekabet yapılması durumunda da bu dava açılabilir.<sup>59</sup>

Genel tespit davasında, bir hukuksal ilişkinin var olup olmadığı saptanmaya çalışılmaktadır, ancak TMK md 25’te düzenlenen tespit davasında, kişilik hakkına yönelik sona eren saldırının etkilerinin tespiti saptanma amaçlanmıştır. Türk Medeni Kanunu’ndaki tespit davasının açılabilmesi için “*Hukuksal Yarar*” bulunmalıdır, önleme veya durdurma davasının açılacağı hallerde tespit davası açmakta davacının hukuki yararı bulunmamaktadır.<sup>60</sup>

#### **1.3.4.KARARIN YAYINLANMASINI VEYA ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE BİLDİRİLMESİ HAKKI**

Türk Medeni Kanunu 25/2’ye göre; davacı, saldırı tehlikesinin önlenmesi, sürmekte olan saldırıya son verilmesi veya devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespiti ile birlikte düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirmesi ya da yayınlanmasını isteminde de bulunabilir.

---

<sup>58</sup> Dural, Ögüz, s.155.

<sup>59</sup> Öngören, s. 228.

<sup>60</sup> Jale Akipek, Turgut Akıntürk, *Türk Medeni Hukuku – Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, C.1, B.6, Ankara, 2007, s. 399.

Kararın yayınlanması veya üçüncü kişilere bildirilmesi talebi dava ile birlikte ileri sürülebilir. Yani bu talep tek başına kullanılmaya elverişli olmadığından bağımsız bir dava niteliği de taşımaz.<sup>61</sup>

Kararın yayınlanmasına karar veren hakim, kararında yayının ne şekilde yapılacağını, kapsamını ve hangi araçlarla yayımlanacağını belirtir. Hakim davacının talebine doğrudan bağlı olmayıp, hangi yöntemin daha faydalı olacağını takdir eder ve o şekilde karar verir. Örneğin hak ihlalin üzerinden çok fazla zaman geçmesi durumunda çok fazla yayının yapılması davacı yönünden yeni zararlı sonuçlar doğrulanabilir. Bununla ilgili olarak Yargıtay bir kararında<sup>62</sup>; dava konusu yayın üzerinden uzunca süre geçmiş olması ve ayrıca tazminata hükmedilmekle davalının hukuka aykırı davrandığına ilişkin sonucun hükümle doğrulanmış bulunması, bundan böyle bir karar özetinin yayınında artık davacı için etkin ve önemli bir yararın varlığı da kalmadığından, hüküm altına alınan tazminatla birlikte hüküm özetinin yayınlanmasına da karar verilmiş bulunmasında uygunluk görülmediğini ifade etmiştir.

### 1.3.5.DÜZELTME VE CEVAP HAKKI

Düzeltilme ve cevap hakkı anayasal bir haktır. Anayasanın 32.maddesine göre; düzeltilme ve cevap hakkının ancak kişilerin şeref ve haysiyetine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınacağı ve bu hususların kanunla düzenleneceği belirtilmektedir. Bu duruma göre; gerçeğe aykırılık ve şeref ve haysiyet hakkının ihlali şeklinde olan ve iki unsurun da bulunması durumunda, cevap ve düzeltilme hakkının; yayın yoluyla kamuoyu nezdinde küçük düşürdüğü veya hakkında yanlış bir kanaat oluşturduğunu ileri süren kişilere tanınmış çok önemli bir savunma hakkıdır.<sup>63</sup> Bu hak, yayın yoluyla kişilik hakları ihlal edilen

<sup>61</sup> İlknur Serdar, *Radio ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması*, Ankara, 1999, s.261.

<sup>62</sup> Y. 4.HD, 16.02.1999 T., 1998/755 E., 1999/1148 K.

<sup>63</sup> Safa Reisoğlu, *“Basın Özgürlüğü ve Kişilik Haklarının Korunması”*, Prof. Dr. Turgut Akıntürk'e Armağan, İstanbul, 2007, s. 317.

kişiyeye, saldıran kişinin elindeki silahıyla aynı eş olarak etkili bir silahla savunma hakkı vermektedir.

Anayasada yer alan bu hak, Türk Medeni Kanun’unda ayrıca düzenlenmemiştir. 5651 sayılı Türk Medeni Kanun’la birlikte eksik yasal düzenlemeler tamamlanmıştır. İlgili Kanunun 9. maddesine göre; “*İçeriğın yayından çıkarılması ve cevap hakkı*” başlığında ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. İnternet ortamında içerik nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kimseler içerik sağlayıcılarına, bunlara ulaşamazlarsa yer sağlayıcılarına başvurabilme imkanı tanınmıştır. Bu düzenlemeyle birlikte; içeriğın yayından çıkarılması ve cevap hakkının kullanılması sadece şeref ve haysiyete yönelik ihlallerde değil, aynı zamanda kişilik haklarının diğere görünümünün ihlalinde de uygulama alanı bulacaktır.<sup>64</sup>

Yargıtay verdiğı bir kararda düzeltme metninin yayınlanmaması nedeniyle ayrıca tazminata hükmedilemeyeceğini ifade etmiştir. Bu karara göre<sup>65</sup>; “*Davacının tehzibe konu olan ve haksız eylem oluşturan yazı nedeniyle kişilik haklarının saldırıya uğradığını belirterek açtığı dava sonunda, manevi tazminata hükmedildiğı ve hükmün kesinleştiğı anlaşıldığına göre; aynı yazının tehzibine dair metnin yayınlanması isteminin yerine getirilmemiş olması, ayrıca manevi tazminat verilmesini gerektirmez*” şeklinde karar verilmiştir. Buna göre taraflarından tazminat hakkı bulunmamaktadır. Ancak metni yayınlamayan kişinin mahkeme kararını yerine getirmediğ sebebiyle, hakkında cezai soruşturma ve kovuşturma başlatma hakkı bulunmaktadır.

### 1.3.6.SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME DAVASI

Kişilik hakkının ihlalinde açılabilir davalar Türk Medeni Kanunu’nda belirtilmiştir. Ancak kanunda sebepsiz zenginleşme davasından söz edilmese de

---

<sup>64</sup> Oğuz, s. 161.

<sup>65</sup> Y. 4HD, 13.5.2002 T., 2613 E., 5632 K.

doktrinde gerekli şartların oluştuğu takdirde sebepsiz zenginleşme davasının da açılabileceğini öngörülmektedir.<sup>66</sup>

Sebepsiz zenginleşmede başkası aleyhine haklı bir sebep olmaksızın zenginleşen kişi, o miktarın iadesiyle yükümlüdür. Bu durumda da vekaletsiz iş görme hükümlerinden kaynaklanan tazminat talepleri ile yarış mümkündür.

### 1.3.7.VEKALETSİZ İŞ GÖRME

Türk Medeni Kanunu'nun 25.maddesinin 3.fikrasına göre; davacının kişilik hakkına yönelik hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekaletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesini ilişkin talepte bulunması hükme bağlanmıştır. Böylelikle kişilik hakkının daha etkin şekilde korunması sağlanmaktadır. Bu davanın amacı, kazanç elde etmek için başkasının kişiliğine saldırı yapılmasının önüne geçilmesidir.<sup>67</sup>

Örneğin; henüz yayınlanmayan dizinin, web sitesi aracılığıyla yayınlanması sonucunda site tarafından maddi kazanç sağlanmıştır, ancak mağdur şirket için maddi zarar oluşmamıştır. Fakat burada vekaletsiz iş görme talebine konu, Ceza Hukuku bakımından suç oluşturacaktır. Bu davanın açılması için failin kusurlu olması aranmamaktadır.

### 1.3.8.TAZMİNAT DAVALARI

İnternet ortamında oluşan bir kişilik hakkına yönelik saldırı sonucunda zarar gören kişi veya kişiler, uğradığı zararın türüne göre maddi veya manevi tazminat davası açabilmektedir. Sadece maddi zararın tazminine yönelik olan davaya “*maddi*

---

<sup>66</sup> Ahmet Kılıçoğlu, *Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırıdan Hukuksal Sorumluluk*, B.3, Ankara, 2008, s. 126.

<sup>67</sup> Dural/Öğüz, s. 146; Eren (Borçlar Hukuku), s.783.

*tazminat davası*” veya sadece manevi zararın tazminini konu alan davaya ise “*manevi tazminat davası*” denir.

Tazminat davaları, geçmişte olan saldırının meydana getirdiği zararları konu alır. Bu davalarla saldırının sonuçlarının yok etmesi, düzeltilmesi ve onarması amaç edinilmiştir.<sup>68</sup>

Genel olarak tazminat davaları üç tane ortak özelliğinden bahsedebilir. Bunlar; her iki tazminat davası için de saldırının sona ermesi gerekmektedir. Fakat saldırı devam ediyorken bir zarar meydana gelmiş ise bu halde de tazminat davası açılabilir.<sup>69</sup> İkinci olarak tazminat davaları; saldırıyı durdurmak değil mağdurun saldırı sonucunda oluşan zararın sonuçlarını gidermek amacıyla açılır.<sup>70</sup> Üçüncü olarak ise bu davaların sonucunda davalı yani zarar veren kişi bir edimi ifa etmek borcu altına girer, bu edim çoğu zaman bir miktar paradır.<sup>71</sup>

Tazminat davasının açılabilmesi için kişilik haklarını ihlal edenin kusur yeteneğine sahip olması gerekmektedir. İhlal eden kişi; tam ehliyetsiz veya kusursuz sorumlu ise bu kişilere karşı tazminat davası açılmaz. Ayrıca kusur yeteneğinin yanında bir de zararın meydana gelmiş olması gerekiyor. Eğer bir zarar meydana gelmediyse tazminat davası açılmaz.

Maddi tazminat davası; kişilik hakkı hukuka aykırı bir şekilde saldırıya uğramış bulunan mağdurun, bu saldırıdan dolayı uğradığı maddi zararın karşılanması yani saldırı sonucunda malvarlığında meydana gelen eksilmenin telafi edilmesi amacıyla açılan davadır.

Eksilme eğer aktifinde azalma şeklinde olursa “*Fiili zarar*”, malvarlığında artış olması gerektiği halde artmaması şeklinde ortaya çıkarsa “*Yoksun kalınan kar*”

---

<sup>68</sup> Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler*, İstanbul, Legal, 2012. s.157.

<sup>69</sup> H. Oğuz, s.164.

<sup>70</sup> Helvacı, s.157.

<sup>71</sup> Helvacı, s.157.

olarak ifade edilir. Yoksun kalınan kar şeklindeki zararlarda, zarar miktarının tespitinde güçlük olmaktadır.<sup>72</sup>

Kişilik haklarının ihlal edilmesi halinde maddi tazminat talep edileceği hususu birden fazla kanunda öngörülmüştür. Bunlar; TMK m.25/3'ün yanında, TMK m.26/2, 120, 174/2, TBK.m.56, 58, TTK . m.58, FSEK m.70/2, 80/6, TKHK m.28/8'de yer almaktadır.

Maddi tazminat davaları; saldırıya son verilmesi, hukuka aykırılığı yapan kararın yayınlanması, manevi tazminat ya da vekaletsiz iş görme davaları ile birlikte açılabilir, ancak saldırının önlenmesi davası ile birlikte açılması söz konusu olamaz.<sup>73</sup>

Maddi tazminat davasının açılabilmesi için gereken şartlar; fiilin hukuka aykırı olması, zararın ortaya çıkması, zararın hukuka aykırı fiilin olağan sonucu olması, failin kast ya da ihmâl şeklinde bir kusurun bulunmasıdır.

İnternet yayını sonucunda oluşan bir saldırının kişinin şeref ve haysiyetine yönelmesine rağmen maddi olarak da zarar meydana gelmiş olabilir. Örneğin bir avukata yönelik Ekşi Sözlük'te yapılan haksız bir saldırının sonucunda, avukatın mesleki gelirlerinde ve şirketlerle yaptığı sözleşmelerin geri alınması gibi durumlarda maddi zarar meydana gelebilir ve böylelikle maddi bir zarar sonucu da doğurur.

Maddi tazminat davasında zararı ispat etme yükümlülüğü Borçlar Kanunu 50.madde gereğince zarar görene aittir. İspat, her türlü delille yapılabilir. HMK m.190 gereğince bilinen olayların sonucunda ispat etme yükümlülüğü gerek değildir. Örneğin bir web sitesinin sunucusunda oluşan hata sonucunda oluşan çökme ve bütün databaselerin silinmesi veya hasar görmesi durumunda ispat yükümlülüğü bulunmamaktadır.

---

<sup>72</sup> Öngören, s. 230.

<sup>73</sup> Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, s. 167.

Dava, hukuki niteliği itibariyle Borçlar Kanunu'nun 49.maddesi ve devamında düzenleme altına alınmış maddi tazminat davası ile aynıdır.<sup>74</sup>

Haksız fiil hükümlerine dayanan davalar için zamanaşımı süresi Borçlar Kanunu 72. maddesinde belirtilmiştir. Borca aykırılık davalarında ise Borçlar Kanunu 146.madde zamanaşımı süreleri geçerlidir.

Tazminat isteme hakkını sağlar arası hukuki işlem yapmak suretiyle devri söz konusu olabilir. Tazminat hakkı talebinde bulunan kişinin ölümü halinde ise bu hak Türk Medeni Kanunu 599.madde gereğince mirasçılara geçmektedir. Mirasçılar, hak sahibinin ölümünden sonra dava açabilecekleri gibi devam eden davada da taraf sıfatıyla katılabilirler.

Manevi tazminat davası, kişilik hakları hukuka aykırı bir şekilde ihlale uğrayan kişilerin uğradığı manevi zararın giderilmesi amacıyla öngörölmüş bir davadır.<sup>75</sup>

Kişilik haklarının ihlal edilmesi sebebiyle açılacak manevi tazminat davasının şartları Türk Medeni Kanunu 24. madde ve 25. madde'de düzenlenmemiştir. Bunun yerine Türk Borçlar Kanunu 49.maddede düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre; kişilik hakları hukuka aykırı bir şekilde ihlal edilen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık olarak, manevi tazminat adı altında paranın ödenmesini dava konusu edebilir denilmiştir.

Manevi tazminat talebinin bölünmesi, yani fazlaya ilişkin haklar saklı tutulmak kaydıyla kısmi dava açılması mümkün değildir. Manevi tazminat bir defada ve bir bütün olarak hükmedilir. Buna örnek Yargıtay kararı ise;

*“Dava, trafik kazası nedeniyle tazminat isteğine ilişkindir. Davacı bu yaralanmadan dolayı 125.000.000 (Yüzyirmibeşmilyon) lira manevi tazminat istemiş;*

<sup>74</sup> Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, s. 166.

<sup>75</sup> Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler*, İstanbul, 2006 128.

*mahkemece istek kabul edilerek talep doğrultusunda karar verilmiştir. Ne var ki, davacının daha önce ceza yargılaması sırasında mahkemeye verdiği müdahale dilekçesiyle dava konusu olay nedeniyle 10.000.000 (Onmilyon) lira manevi tazminat istediği anlaşılmıştır. Davacının bu açıklaması ile uğradığı manevi zarar konusundaki iradesini sınırlandırdığı sonucuna varmak gerekir. Manevi zararın tekliği ilkesi de, bu zarar miktarının bir defa miktarı açıklandıktan sonra arttırılması olanağının bulunmayacağı sonucunu doğurur. Diğer bir deyişle davacı, bu olay nedeniyle duyduğu üzüntü karşılığını 10.000.000 (onmilyon) lira ile sınırlamıştır. Mahkemenin açıklanan bu ilkeleri gözeterek, fazla istemin reddi konusunda hüküm kurması gerekirken yazılı biçimde karar vermesi bozmayı gerektirmiştir. ''<sup>76</sup>*

Manevi tazminat davası, maddi tazminat davasına benzemekle birlikte ihlal edilen değerler bakımından farklılık göstermektedir.<sup>77</sup>

Maddi tazminat davasında olduğu gibi manevi tazminat davasının açılması için hukuka aykırı bir fiil ve bu fiil sonucunda ortaya çıkan bir zararın olması gerekmektedir. Eğer böyle bir zarar bulunmamakta ise manevi tazminat davası açılmaz.

Kişilik haklarına yönelik olan hukuka aykırı saldırı, etkilerini sadece kişinin manevi değerlerin üzerinde gösterir. Bu nedenle kanun koyucu, bu tür bir ruhsal çöküntüye, elem ve üzüntüye ya da utanca uğramış olan kişiye sadece manevi bir tatmin ve haz sağlamak, kendisini bir şekilde teselli etmek amacıyla ona manevi tazminat isteme hakkı vermiştir.<sup>78</sup>

Para dışında bir tür yaptırıma karar verme yetkisi hakime tanınmıştır. Bunu kişilik hakkı zarara uğrayan kişi talep edemeyecektir. Davacı paradan başka bir şey talep edemeyecekse de hakim; örneğin 50.000 TL manevi tazminat istenmişse, bunun yerine kararın basın yolu ile ilan edilmesine ya da 30.000 TL tazminat ile birlikte failin kınanmasına karar verebilecektir. Fakat burada önemli olan bir husus da talep edilen

<sup>76</sup> Yargıtay 4. HD. 01.10.1998 Tarih, E. 3929 ve K. 7361 Sayılı Karar.

<sup>77</sup> Eren, Borçlar, s.747.

<sup>78</sup> Akipek,Akıntürk,Karaman, s.407.



tazminat miktarın tamamı ile birlikte ayrıca bir kınamaya karar veremez.<sup>79</sup> Çünkü hakim, davacının talebi ile bağlı olması durumu söz konusudur. Buna talepten fazlasına karar verme yasağı denir.<sup>80</sup>

Eğer bir fiil birden çok kişinin kişilik haklarına doğrudan saldırıyorsa, bu kişilerden her biri uğradığı zararın tazmini için dava açabilmektedir.<sup>81</sup>

Türk Medeni Kanunu 48.maddeye göre; “*Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki tüm haklara ve borçlara ehildirler.*” Bu nedenle tüzel kişiler de gerçek kişilere tanınmış olan koruma ve tazminat davalarından yararlanabilirler. Yargıtay’a göre<sup>82</sup>; hukuk düzeni tüzel kişileri hak süjesi olarak tanıdığından ve onlara ad, şeref, onur ve itibar gibi kişisel varlıklar bahşedilmiş olduğuna göre tüzel kişilerin de manevi tazminat talep edebileceklerini kabul etmek gerekir. Zaten manevi zarar, salt üzüntünün varlığı halinde değil, kişinin kişilik değerlerinin saldırıya uğraması durumunda gerçekleşen bir zarardır. Yine Yargıtay’ın başka bir kararında<sup>83</sup>; “*kişisel niteliği itibariyle gerçek kişilerin kişiliklerine özgü olanların dışında kalan kişilik haklarına saldırı halinde, tüzel kişilerin dahi manevi tazminat istemeleri mümkündür*” demek suretiyle Yargıtay tarafından tüzel kişilerin manevi tazminat davası açma hakkına sahip olduğunu açıklamıştır.

---

<sup>79</sup> Dural,Öğüz, s.159.

<sup>80</sup> Hakan Pekcanitez, *Belirsiz Alacak Davası*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, Özel S,2009, Y.2010, s.511.

<sup>81</sup> Kemal Oğuzman, Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013. s.269.

<sup>82</sup> Y. H. G. K. 01.02.2012 Tarih, 2011/4-687 E, 2012/26 Sayılı Kararı.

<sup>83</sup> Y. 4. H. D. 24.09.2001 Tarih, 2001/4164 E, 2001/8421 Sayılı Kararı.

## BÖLÜM 2

### ALAN ADI HAKLARININ İHLALİ VE KORUNMASI

#### 2.1.ALAN ADI KAVRAMI

Alan kavramını; öncelikle alan adının unsurlarını açıklanacak ardından da tasnifi yapılacaktır. Tarihi anlamda kavramlaştırma çalışması yaptıktan sonra alan adı olarak kullanmanın yasak olduğu sözcükler açıklanacaktır. Son olarak da alan adının hukuki niteliği değerlendirilecektir.

#### 2.1.1.ALAN ADININ UNSURLARI

Alan adının unsurları iki bölümde incelenmektedir. Bunlar zorunlu unsurlar ve ihtiyari unsurlardır. Bu anlamda alan adının zorunlu ve ihtiyari unsurları; sözcük, harf ve rakamlardan oluşan çeşitlenmeyi içerir. Örnek olarak: [www.bilgi.egemenozgur.com.tr/hukuk/bilisim](http://www.bilgi.egemenozgur.com.tr/hukuk/bilisim)

Protokol	ÜDAA	İDAA	BDAA		Bağlı alt dizin klasörü	Bağlı alt dizin sayfası
			JBDA	ÜBD AA		
www	bilgi	egemenozgur	com	tr	hukuk	bilisim
www	bilgi	egemenozgur	com	----	hukuk	bilisim
www	bilgi	egemenozgur	----	tr	hukuk	bilisim
İhtiyari Unsur	İhtiyari Unsur	Zorunlu Unsur	Seçmeli Unsur	Zorunlu	İhtiyari Unsur	İhtiyari Unsur

BDAA; Birinci Derece Alan Adı

ÜDAA; Üçüncü Düzey Alan Adı

İDAA; İkinci Düzey Alan Adı

JBDA; Jenerik Birinci Düzey Alan Adı

ÜBDAA; Ülke Birinci Düzey Alan Adı

Zorunlu unsurlar; alan adı yapısında zorunlu unsurlar, İDAA ve BDAA'dan oluşmaktadır. Bu zorunluluk kanundan değil teknik gerekliliklerden meydana gelmektedir. Yani İDAA veya BDAA olmadan alan adı oluşturulamaz.

İhtiyari unsurlar; alan adının teknik yapısı içinde www ile ayırt edici olarak kullanılan ÜDAA ile bağlı alt dizinlerin yer alma zorunluluğu bulunmamaktadır. ÜDAA'nın kullanıldığı takdirde alan adı tescil kurumuna bu durumun bildirilmesi veya kaydedilmesi gerekmemektedir. Bu bölümün yönetimi alan adını tescil ettiren veya kullanan kişi veya işletmelerin kendi sorumluluğu altındadır. Bu husus AATK m.15'de düzenlenmiştir.

### **2.1.2.ALAN ADININ SINIFLANDIRILMASI**

Alan adları çeşitli açılardan sınıflandırılabilir. Bunlar; alan adını oluşturan sözcüklerin yapısına göre, basit veya bileşik alan adı; alan adının bir ayırt edici ad veya işaretin aynısı olup olmamasına göre, tanınmış ad veya markayla bağlantılı veya müstakil alan adı; alan adının tanıtma gücüne göre, güçlü veya zayıf alan adı olarak tasniflerde bulunur. Ayrıca kullanım amacına bağlı olarak da ticari veya ticari olmayan amaçla kullanılan alan adı olarak da sınıflandırma mümkündür. Bu tür ayrımların yapılması alan adının itibasının tespitinde ve korunmasında fayda sağlayacaktır.

Basit alan adı-bileşik alan adı: bu konuda herhangi bir hukuki düzenleme olmamakla beraber, teknik sebeplerden dolayı İDAA kısmının 2-63 arası harf olmasının ve İDAA ile ÜDAA arasındaki bağlantının yapılması için de aralarına nokta koyulması gerektiği bulunmaktadır. ÜDAA için herhangi bir karakter sınırlandırılması

“*teknik şart*” olarak bulunmamaktadır. Basit alan adı İDAA kısmının sözcük veya harflerden oluşan kombinasyonudur. Bileşik alan adı ise İDAA ile ÜDAA’nın arasına nokta veya virgül işaretlerinin koyulmasıyla birlikte anlam bakımından bağımsız sözcüklerin bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Örnek olarak; Basit alan adı: [www.egemenozgur.com](http://www.egemenozgur.com), bileşik alan adı ise [www.egemen.ozgur.com](http://www.egemen.ozgur.com) şeklinde olmaktadır.

Tanınmış ad veya markayla bağlantılı alan adı-müstakil alan adı: bir ayırt edici ad veya işaretle bağlantılı ve adeta ondan faydalanarak oluşturulan alan adı olabileceği gibi aynı zaman da ilk kez internette bir kişi veya işletmeyi tanıtmak amacıyla da özel amaçlı kullanılıyor olabilir. Tanınmış markayla bağlantılı alan adı: “[www.cemyilmaz.com](http://www.cemyilmaz.com)”, özel alan adı olarak ise: “[www.egemenozgur.com](http://www.egemenozgur.com)”

Güçlü alan adı-zayıf alan adı: tanıtmaya işareti konusunda, güçlü işaretlere güçlü koruma, zayıf işaretlere ise zayıf koruma sağlanması ilkesi bulunmaktadır. Alan adları için de geçerlidir. Bu duruma göre güçlü alan adlarına kapsamı daha geniş ve güçlü olan uluslararası bir koruma sağlanır. Zayıf olan alan adlarına coğrafi olarak daha kısıtlı bir alanda sınırlı veya ulusal bir koruma sağlanabilir. Güçlü alan adı: “[www.google.com](http://www.google.com)”, zayıf alan adı olarak: “[www.eksisozluk.com](http://www.eksisozluk.com)”

Ticari amaçla kullanılan alan adı-ticari olmayan alan adı: ticari maksatla kullanılan alan adlarıyla ticari olmayan alan adları zaman içerisinde değişebilir niteliktedir. İlk başta ticari amaçla kullanılan alan adı bir süre sonra ticari olmayan amaçla da kullanılabilir veya tam tersi durum şeklinde oluşabilir. Alan adları ticaret unvanında olduğu gibi tacir veya marka ve işletme adında olduğu gibi işletme tarafından kullanılması zorunlu değildir.

### 2.1.3.ALAN ADI OLARAK KULLANMANIN YASAK OLDUĞU SÖZCÜKLER

Alan adları, tanıtma işareti hukukunda geçerli olan ilkelerin uyduğu oranda uygulanacaktır. Alan adının tanıtma işareti konusuna göre kendine özgü korumaya ulaşabilmesi için söz konusu kullanımın mevzuata, ahlaka, kamu düzenine aykırı olmaması aldatıcı sözcüklerin bulunmaması ve ayırt edici nitelik taşıması gerekmektedir.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından ODTÜ Alan Adı İradesi'nin aksine .tr uzantılı alan adlarının tahsisinde “*ilk gelen alır*” ilkesini benimsemiştir. Bu husus İAAY m.8/II'de yer almaktadır.

Alan adlarının tescili için uluslararası bir denetim mekanizması bulunmamaktadır. Türkiye'den alınmayan alan adlarına da ulaşabilmek mümkündür. Bu şekilde tescili alınmış veya kullanılan yasak sözcükler sebebiyle oluşan hak ihlalleri için alan adlarının korunmasının Türk Yargı mercilerinden talep edilemeyeceği görülmektedir. Ancak koruma talep edilememesi, alan adlarının kullanılmasından dolayı oluşacak zararlarını da ortadan kaldırmamaktadır. Bu durumda oluşan zararın giderilmesi için uluslararası hukukun genel hükümlerine göre değerlendirmek ve koruma talep etmek gerekmektedir.

Alan adının tescilini alan kurum, alan adının İDAA kısmının mevzuata, kamu düzenine ve ahlaka aykırı olması halinde tahsisine izin vermemektedir. Kurumun bu alan adlarını belirleme hususunda görev ve yetkiyi İAAY'nin m.3/ğ'ye göre almıştır.

Mevzuata aykırı sözcüklerden .tr uzantılı alan adlarının tahsisi yasaklanmıştır. Bu durumda mevzuat incelendiğinde bazı sözcüklerin ve Türk alfabesinde olmayan harflerden oluşan sözcüklerin kanun hükmü ile yasaklandığı görülmektedir. Bunlardan biri; “*Atatürk*” Adının veya Bunun Başına ve Sonuna Söz Konarak Yapılan Adların Hiçbir Kimse Tarafından Alınamayacağını Buyuran Kanun kapsamında getirilen bir yasaklamadır. Diğer bir durum ise TTK m.48/son ile getirilen yasaklamadır. Burada

ticaret unvanında kullanmak için Bakanlar Kurulundan izin alan kişiler dışında hiç kimseye “*Türk*”, “*Türkiye*”, “*Cumhuriyet*” ve “*Milli*” sözcüklerinden oluşan alan adlarına izin verilememektedir.

Kamu düzeni ile ilgili kurallar, toplumun temel yapısı ve menfaatlerini koruyan kanun hükümleri kapsamında yer alan sözcüklerin de alan adı olarak kullanılmayacağı öngörülmüştür. Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 08.02.2000 Tarihli 1999/7314 Esas sayılı, 2000/1195 Karar sayılı dosyasında kamu düzenini, ülkenin sosyal, ekonomik, kültürel ve tarihsel gerçeklerine bakarak tespit edilmesi gerektiğini işaret etmektedir.

Ahlaka aykırı sözcükleri değerlendirmeden önce öncelikle ahlakı; bireyin kendisinin uymak zorunda hissettiği davranış biçimleri ve kurallardan meydana gelen objektif olan değerler düzeni olarak tanımlanmaktadır.<sup>84</sup> Örf ve adetlere aykırılık toplumun ahlaki ve etik duygularını rencide eden veya kullanılması ağır görgüsüzlük yahut edepsizlik olarak kabul edilen sözcüklerden oluşan alan adları ahlaka aykırıdır. Ahlaka aykırılık kamu düzenini ilgilendirdiğinden ODTÜ Alan Adı İdaresi .tr uzantılı alan adlarına özel olarak tescili talep edilen sözcüklerin genel ahlak kurallarına uyumlu olması konusunda inceleme yapmaktadır. Bu durumda bir alan adının tamamının veya bir kısmının hakaret veya küfür gibi ifadelerin içermesi halinde alan adı tahsisi AATK m.8’e göre yapılmayacaktır.

#### **2.1.4.ALAN ADININ HUKUKİ NİTELİĞİ**

Alan adları öncelikle internet erişimini kolaylaştırmak için düşünülmüş ve oluşturulmuştur. Ancak sonradan ticari alanda iş yerini belirleyen bir nevi kartvizit haline gelmiştir. Günümüzde alan adları; marka, ticaret unvanı ve işletme adı gibi ayırt edici ad ve işaret, tanıtmaya vasıtası olarak kullanılmaktadır.

---

<sup>84</sup> Necip Kocayusufpaşaoğlu, Hüseyin Hatemi, Rona Serozan, Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem Sözleşme*, 4.Baskı, İstanbul, 2008, s.550.

Alan adları ticari işletmelerin gayri maddi unsurlarından sayılmaktadır. Ticari işletme devir sözleşmesinin kapsamı içinde kabul edilmektedir. Devir sözleşmelerinde aksine hüküm bulunmadıkça ticari işletmeye dahil sayılmaktadır.<sup>85</sup>

Teoride Ticari İşletme Rehni Kanunu 5.maddesinde ticaret unvanı veya işletme adının da ticari işletme rehine dahil unsurlar arasında saymıştır. Bu duruma göre de alan adları da bu kanun kapsamında rehine konu olabilmektedir.

Ad, kişilerin tanınmasını sağlayan ve dış dünyada bilinci ve ekonomik alanda da varlığı olan bir niteliktir. Alan adı bir hukuk süjesi olarak değerlendirilemez. Ancak iletişimin ana unsuru olan bilgisayarı ifade etmemekle birlikte o araçla birlikte başkalarıyla iletişime geçen bir kişi veya organizasyonu göstermektedir. Örneğin “Xiaomi” ismi bir telefon markasını göstermekle birlikte aynı zamanda üreten firmayı da temsil etmektedir. Bu nedenle MK 25.madde korunmasından faydalanmaktadır. İsim hakkına sağlanan koruma sadece kişilere değil eşyalar da faydalanabilmektedir.

### 2.1.5.ALAN ADININ TARİHÇESİ

İnternet ve alan adı kavramları, çok eski tarihli kavramlar değildirler. İnternetin geçmişi öncelikle Amerika Birleşik Devletleri’nde 1960’lı yıllarda Amerikan Savunma Bakanlığı Araştırma Projeleri Kurumu’nca geliştirilmiştir. ARPANET denilen bu ağa diğer devlet kurumları ve üniversiteler dahil olmaya süreç içerisinde devam etmiştir. Bu ağların birbirine bağlantısı olması için “Ağ Bilgi Merkezi” kurulmuştur. Bu merkezde internet isim ve adreslerinin listesi tutulmuştur. Bu liste daha sonra “İnternet Tahsisli Numaralar Kurumu”na aktarılmış ve ardından “Alan Adı Sistemi” oluşturulmuştur.

İnternet, bilgisayarlar arasında kurulmuş olan ağdır. Kelime anlamı olarak “İnternational Network” un bir araya gelmesiyle kavramlaştırılmıştır. Sistem olarak; bağımsız olarak çalışan milyarlarca bilgisayarın arasında bağlantı kurulmak istendiği

---

<sup>85</sup> Hamdi Yasaman, *Marka Hukuku*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, Cilt. I-II. 2004, s.493.

zaman, her birine bir adres temin edilmiştir. Bu adreslerin birbirini tanıyabilmesi için de IP yani İnternet Protolu hazırlanmıştır. UP adreslerinin oluşumu ise; belirli sayıda rakamlardan oluşan, 4 rakam grubu halinde ve aralarında nokta ile ayrılmış şekilde yapılmaktadır. Ancak internet kullanıcıların bu rakamları aklında tutması, sosyal hayatın gerekliliği olarak zor olduğu anlaşılmıştır. Kişi, firma veya ürün isimlerini kullanmak suretiyle söz konusu sayısal isimleri aktarma suretiyle değiştirilmiştir. Böylelikle alan adı ortaya çıkmıştır.

Alan adlarıyla birlikte birçok hukuki sorun da ortaya çıkmıştır. Tanınmışlık düzeyi yüksek olan markalar internet ortamında da aynı isim isimli anılmak ve kolay ulaşılabilir olmak için mücadeleye girmişlerdir. Bu mücadele bazen hukuka aykırı olarak kendilerine ait olmayan isimleri tescil ettirmeleriyle bazen de haksız şekilde kazanç elde etmelerine neden olmuştur.<sup>86</sup>

IP adresleri için mantıklı, tanıtıcı veya akılda kalıcı alan adlarına dönüştürülmüş olsa bile yine de tek başına bu durum yeterli olmamıştır. Bu nedenle alan adlarına bir takım eklemeler yapılmıştır. Bunun için alan adlarına hiyerarşik sistem kurulmuştur. Bunlar; “*Üst düzey alan adları*” ve “*İkincil düzey alan adları*”dır.

Üst düzey alan adları iki tür adlandırma sistemine bağlıdır. Bunlar; Belli bir ülkeye bağlılığını gösteren ülke kodlarını içeren alan adları ve ülke kodu içermeyen sadece alan adı sahibinin özelliğini gösteren alan adlarıdır.

Belli bir ülkeye ait olan ülke kodlarını içeren alan adlarını sadece o ülkelerdeki yetkili kuruma başvurarak tescil edilmektedir. Türkiye için ülke kodu .tr'dir. Orta Doğu Teknik Üniversitesinin yetki ve sorumluluğu bulunmaktadır.

2000 yılına kadar yeni tane domain uzantısı (gTLDs) kullanılmıştır. Bunlar; .com, .net, .org, .int, .gov, .mil, .edu'dur. 2000 yılında sonraki yıllarda çeşitli alan adı

---

<sup>86</sup> Yrd.Doç.Dr Mustafa Fadıl Yıldırım, *İnternet Alan İsimlerini Tescil Eden Kuruluşların Sorumluluğu, Prof.Dr.Fahiman TEKİL'in Anısına Armağan*, İstanbul, 2003, s.685.



uzantıları aktif hale gelmiş daha çok jenerik ve özel alanlarda kullanılmıştır. Alan adlarının dağıtımında “*İlk gelen, ilk alır*” ilkesi uygulanmaktadır. Ancak bunun istisnası olarak tanınmış ürün, marka veya isim yaratmış kişilerin yarattıkları isimler, alan adı olarak tescil ettirmeleri için öncelik tanınmıştır.

## **2.2.ALAN ADININ KULLANILMA ESASLARI**

Alan adının kullanılması bakımından temel ilkelere yer verildikten sonra alan adının alınması ve kullanılması ayrıntılı şekilde açıklanacaktır.

### **2.2.1.ALAN ADININ TEMEL İLKELERİ**

Temel ilkeler; teklik ilkesi, alenilik ilkesi, ayırt edicilik ilkesi, kullanma mecburiyeti ilkesi, alan adının işletmeden bağımsızlığı ilkesi ve dürüst kullanım ilkesidir.

Alan adının teklik ilkesi iki yönlüdür. İlki, küresel IP numarası planına göre teknik açıdan olan teklik ilkesi, ikinci olarak da hukuki yönden teklik ilkesi bulunmaktadır. Buna göre; tanıtma işaretleri hukukundaki ilk kullanım ilkesinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yer aldığı pazarda tarih itibariyle alan adını önce alan kişinin, alan adının aynısını veya benzerini ticari etki yaratacak şekilde kullanılmasını önleme hakkı bu sayede kazanılır.

Alan adlarında aleniyet ilkesi; alan adının tescil kurumuna tescil ettirilmesinin sonucunda alan adının kime ait olduğu, bu kişinin adresi ve iletişim bilgilerinin “*whois*” veri tabanı ile herkese açık olmasını ifade etmektedir. TTK m.11/III’ye göre bir işletmeyi tanıtan alan adı işletmenin gayrimaddi mamalekinin bir unsudur. Tacir olmayan kişilerin de kullandığı alan adı da şahsiyet hakkının içindedir. Whois sicili her ne kadar alan adı sicili olsa da, kanunla düzenlenmemiş olması sebebiyle bu sicile dayanarak yapılan işlemlerde iyi niyetli üçüncü kişilerin hakları korunmayacaktır.

Alan adlarının ayırt ediciliği ilkesi; bu hususu iki yönlü olarak incelemek gerekmektedir. Bunlar; teknik ve hukuki olarak ikiye ayrılmaktadır. Alan adı düzeni; IP numaralarını harf ve rakamlarını dönüştürerek alan adına bağlı web sitelerine erişim imkanı sağlamaktadır. Bu nedenle alan adlarının her biri teknik olarak farklı web sitesine erişim sağlar. Böylelikle de mutlak ayırt edicilik söz konusu olması gerekmektedir.

Alan adının oluşturulma aşamasında ticaret unvanlarında olduğu gibi herhangi kelime grupları bulundurma zorunluluğu olmaması sebebiyle alan adı serbest biçimde seçilmektedir. Bu yüzden alan adının diğer kişi veya işletmeleri ayırt etmek için ek seçme zorunluluğu getirilmelidir.

Türkiye’de ayırt edicilikten beklenen faydayı alabilmek için alan adının, hangi alan adı kurumundan alındığı farketmeksizin ilgili ticaret siciline tescil ettirip kayıt numarası alma zorunluluğu getirilmiştir. Ticaret Kanununda sermaye şirketlerinin kullandıkları alan adını ticaret siciline tescil etme mecburiyeti TTK m.39/I gerekçesinde bulunmaktadır.

Kullanma mecburiyeti ilkesi; alan adının tescil edildiği şekilde kullanılması zorunluluğu dışında kanuni kullanım mecburiyeti de bulunmaktadır. Kanuni kullanım mecburiyeti konusunda üçlü ayırım yapılmaktadır. Bunlar; alan adı kullanma mecburiyeti getirilen sermaye şirketleri, kullanım mecburiyeti olmadığı halde alan adı kullanan şahıs şirketleri ve üçüncü olarak da alan adına sahip olmadığından dolayı hiç kullanmayan kişilerdir.

Teoride Bankacılık Kanunu m.16/II ve TTK m.39/II dışında alan adı kullanım konusunda zorunluluk bulunmamaktadır. İlk ayırmada kullanma mecburiyeti olan şirketlerin alan adını kullanma mecburiyetinin yanı sıra Türk Ticaret Kanunu’na göre yöneticilerin de hukuki işlem yaparken alan adını göstermek zorundadırlar. Alan adı değişikliği gerektiği durumlarda, bu değişikliğin gerçekleştiği tarihten itibaren 15 gün içinde bankanın internet sitesinde yayınlanması mecburiyeti de bulunmaktadır.

Sermaye şirketlerinin alan adı kullanma zorunluluğu TTK. m.1524/I'da geniş ve kapsamlı olarak bulunmaktadır. Bu göre göre sermaye şirketlerinin şeffaflığını sağlamak amacıyla bir internet sitesine sahip olma zorunluluğu bulunmaktadır. Kurumsal yönetimin en önemli ilkesi gereğince, şirketlerin kamuya açıklık ve şeffaflık oluşturmanın önemli olması, bunun da şirketlerin internet sitesinde; ana sözleşmeler, raporlar, tablolar veya çağrılar gibi hem ortakları hem de yatırımcıları ilgilendiren ve bilgilendiren içeriklerinin yayınlanmasıdır.

Sermaye şirketlerine alan adına sahip olmak zorunluluk hale getirilirken; gerçek kişi tacirlere, şahıs şirketlerine ve esnaflara böyle bir zorunluluğun getirilmemiş olması kanunda bu hususta eksiklik olduğu görülmektedir.

TTK m.1524'deki yükümlülüklerle aykırı davranış, kanuna aykırılığın ve yönetim kurulunun görevini yerine getirmemesinin bütün hukuki sonuçlarını yaptırma bağlamıştır. Şirketlerin yönetim kurulunun üyelerinin hukuki sorumluluğunu TTK m.553/I ve cezai sorumluluğunu da TTK m.562/XI'de düzenlenmiştir.<sup>87</sup>

İkinci ayırmada, şahıs şirketleriyle birlikte kamu ve sermaye şirketleri dışındaki özel hukuk tüzel kişilerinin alan adı kullanması konusunda zorunluluk bulunmamaktadır ancak bu grupta da yer alan bir çok kişi alan adı kullanmaktadır. Kullanıma bağlı olarak bazı hukuki sonuçları da bulunmaktadır.

Son ve üçüncü ayırmada ise; kişi veya işletmeye kullanım zorunluluğu getirilmemiş kişi veya işletmelerin alan adı kullanmaması durumunda herhangi bir hukuki sonuç ve hak kaybından söz edilmeyecektir.

Alan adının işletmeden bağımsızlığı ilkesi: bir kişinin bir işletmeye sahip olmasa bile alan adını tescil ettirip kullanmasında engel bulunmamaktadır. Marka

---

<sup>87</sup> Ünal Tekinalp, *Erişim Hakkı*, Batider, C.XXIII, Sayı.4, s.6.

tesciliyle benzer olan bu hüküm, işletmeye bağlı olarak tescil ettirilen ticaret unvanı ve işletme adından farklıdır.

Dürüst kullanım ilkesi: hukuk düzeni ayırt edici ad ve işaret sahibinin hakkının kapsamını belirlerken, bu hakkın dürüst kullanım hallerini de düzenlemiştir. Amaç olarak hakların kullanmalarına sınırlama getirmektir. Bu sınırlamalar; Borçlar Hukukunda geçerli olan hukuka uygunluk sebeplerinin tanıtma işaretleri hukukuna uyarlanması sonucunda, dürüst kullanım ilkesini oluşturmaktadır.

Dürüst kullanım ilkesinin çerçevesini belirlemek için; bir kişinin tanıtma işareti üzerindeki hakkı, Anayasa'nın 26/I.maddesi kapsamındaki düşünce ve ifade özgürlüğü ile başkasına ait olan marka hakkında ise, MarkKHK'nın 12.maddesinde düzenlenmiş olan ad, adres veya tasviri amaçlı kullanma hakkı ile sınırlandırma yapılmıştır.<sup>88</sup>

### **2.2.2.ALAN ADININ ALINMASI VE KULLANIMI**

Alan adları konusunda sorunların çözülmesi için çeşitli kurum ve kuruluşlar kurulmuştur. 1998 tarihine kadar Amerika Birleşik Devletleri'nde “*İnternet Organizasyonları Federasyonu*” ve Federal Ağ Konseyi tarafından da “*IANA*” bu sorumluluk gerçekleştirmiştir. Ardından 1998 yılında görevini ICANN'a devretmiştir.

Görevleri Avrupa'da “*Reseaux IP European-Network Coordination Center*” tarafından, Almanya'da “*Deutsches Network Information Center*” tarafından, Türkiye'de ise Orta Doğu Teknik Üniversite'si bünyesinde oluşturulmuş “*ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı*” tarafından gerçekleştirilmektedir.

Ülke İnternet alan adlarının tescili konusunda kuralları ülkeler kendileri koymaktadır. Herhangi bir hukuki uyuşmazlıklarda çözüm yolu, bu makamlar aracılığıyla ya da yerel bir mahkeme kanalıyla çözülmektedir.

---

<sup>88</sup> Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 4. Baskı, İstanbul, 2005, s.52-54.

ODTÜ alan adı tahsis ve tescil taleplerinde getirdiği şartları “.tr Altında Yer Alan İnternet Alan Adlarının Belirlenmesinde İzlenen Politikalar, Yöntemler ve Kurallar” altında düzenlemiştir. Eğer tescilli bir markanın alan adı alınacaksa mutlaka Türk Patent Enstitüsü’nden getirilecek belgeyi talep etmektedirler.

Türkiye alan adları verilmesinde çok sıkı kontrol yönetim süreci bulunmaktadır. Hem alan adı verilme konusunda hem de hukuki uyumsuzlukların bakılması amacıyla ilgili kurumun, Türkiye nezdinde .tr uzantılı alan adlarının sınırlı sayıda olmasına sebep olmuştur. Ayrıca içtihadın gelişmesine de engellemiştir.<sup>89</sup>

ODTÜ’nün sorumluluk alanlarını maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz:<sup>90</sup>

-Alan adı taleplerinin, kişi veya kuruluşun faaliyet alanları gözönüne alarak uygun alt alanlara ait olması kontrol eder.

-Talep edilen alan adının, kişi veya kuruluşa ait tescilli marka olup olmadığını belgelendirilmesini istemek.

-.com.tr yani ikinci seviye alt alan adı için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından verilen Ticari Sicil Tescil Belgesini veya Türk Patent Enstitüsü tarafından verilen marka tescil belgesini talep etmek.

-Talep edilen alan adının, jenerik yani herhangi bir sektörü tanımlayan bir alan adı olmamasını kontrol etmek ve alan adının verilmesini durdurmaktadır.

Her ülkede farklı kuruluşlar tarafından tescil edilerek korunan alan adlarını düzenleyen kuruluş; ICANN adı verilen, internetle ilgili hükümet dışı kuruluşları bir araya getiren kuruluştur.

---

<sup>89</sup> Savaş Bozbel, *Domain Names ve ICANN Tahkim Usulü*, Prof.Dr.Ömer Teoman’ a 55.Yaş Günü Armağanı, Cilt 1, İstanbul, 2002, s.220-221.

<sup>90</sup> Yrd.Doç.Dr. Füsün Nomer, *İnternet Alan Adının Hukuki Niteliği ve Marka ve Ticaret Ünvanı Gibi Ayırt Edici Ad ve İşaretler ile Arasında Benzerlik Bulunması Sebebiyle Doğabilecek Hukuki Sorunlar*, Hayri DOMANIÇ’e Armağan, İstanbul, 2001, s.404.

Alan adlarını hukuken düzenlememiş olan ülkeler için WIPO'da çalışmalar yapılmıştır. 30 Nisan 1999 tarihli “*İnternet Alan İsimleri Usulü Hakkında Rapor*” yayınlanmış ve bundan örnek olarak birçok ülkede olumlu gelişmeler meydana gelmiştir.

Raporu kısaca özetlemek gerekirse;<sup>91</sup>

-Alan isim sahibi ile alan isminin arasında bağlantı olmasını kontrol etmek ve bunu bir sicil haline getirilmesini sağlamak.

-Kontrol edilen bilgilerin doğru olmaması durumunda; kuruluş, söz konusu alan adını terkin edebilmelidir.

-Uyuşmazlıkların çözümü için ICANN'ın yeknesak bir uyuşmazlık çözümü usulü ve politikası belirlemesi gerekmektedir.

Türkiye dışı ülkelerde yetkili kuruluşların ODTÜ kadar katı kurallarla çalışmadıklarından bahsetmiştik. Örneğin; İsviçre'nin kodlarını içeren (.ch) alan adlarının verilmesinde yetkili kuruluş SWITCH, Almanya'nın kodunu (.de) alan adlarının verilmesinde yetkili kuruluş DENIC ve İngiltere'nin kodlarını içeren (.uk, .gb) alan adlarının verilmesinde yetkili kuruluş NOMINET alan adı tescil ve tahsis şartı olarak talebi yapan kişinin ismi veya tescilli markası olmasını aramamaktadırlar.<sup>92</sup>

---

<sup>91</sup> Dr. Ayşe Saadet Arıkan, *İnternetin Fikri ve Sınai Haklar Üzerindeki Etkisi, Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu*, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, 2002, s.108.

<sup>92</sup> Gülgün Anık, *İnternet Alan Adı*, FMR, cilt 5, sayı 2005/4, s.76.

## 2.3.ALAN ADIYLA İLGİLİ HUKUKİ İŞLEMLER

Alan adıyla ilgili olarak alan adı hakkının; haczi, iflası, devri ve rehni konuları ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Son bölümde de alan adı hakkına tecavüz halleri ve sonuçları açıklanacaktır.

### 2.3.1.ALAN ADI HAKKININ HACZİ

Haciz işlemi, cebri icra organı tarafından kanunlarca düzenlenmiş ve devlete ilişkin bir egemenlik tasarrufudur. Alacaklının haciz talebi ile cebri icra organı, borçluya ait tasarruf yetkisini kaldırır ve bu mal veya hakkı, paraya çevirmek amacıyla hukuken el koyar. Hacizin genel amacı, borçluya ait ekonomik değeri olan bir şeyin, paraya çevrilmesi suretiyle alacaklıların tatmin edilmesidir.

Devredilebilen gayrimaddi malvarlığı hakları haciz edilmeye uygundur. Bu haklar satış, devir veya temlik edilebilir. Alan adı hakkının haczi mümkündür. Çünkü değeri para ile ölçülebilen ve hukuken devredilebilen bir gayrimaddi malvarlığı kabul edilmektedir.

Elektronik Haberleşme Kanunu'na göre m.34/I ; “*abone veya kullanıcılara tahsis edilen frekans, numara ve hat kullanımı ile internet alan adları gibi intifa ve kullanım hakları...hiçbir şekilde haciz edilemeyeceği*” düzenlenmiştir. Hüküm gereği alan adları diğerleriyle aynı haklar kategorisinde değerlendirilmiştir. İnternet Alan Adları Yönetmeliği m.13'e göre “*alan adları satılabilir ve devredilebilir*” ifadesi geçmiştir.

Alan adlarının haczi konusunda kullanılan alana göre farklılık olması daha doğru olacağı kanaatindeyiz. Çünkü ticari amaçla kullanılan alan adlarıyla kişilerin kendine ait veya kültürel amaçlı kullanılan alan adlarını farklı şekilde ele almak gerekmektedir. Ticari amaçla kullanılan alan adları devir ve temlik edilebilen gayrimaddi malvarlığı olması sebebiyle haczedilmesi mümkündür ancak gerçek kişi

adından dolayı veya kültürel amaçlı kullanılan alan adları kişi ile bağımlı temin ettiğinden haczedilmemesi gerekmektedir.

### 2.3.2.ALAN ADI SAHİBİNİN İFLAS HALİ

İflas, ticaret mahkemesi tarafından iflasına karar verilen kişinin, malvarlığının alacaklılar için külli tasfiyeye tabi tutan cebri icra işlemidir.<sup>93</sup> İcra İflas Kanununa göre genel haciz yolu ile takipte genel kural, iflas yolu ile takipte ise istisna olarak düzenlenmiştir. İflas yolu ile takip; takipli veya takipsiz olmak üzere iki yolla yapılabilir. Takipli iflas (İİK m.171) mahkemeye gitmeden icra dairesi aracılığıyla, takipsiz iflas (İİK m.177) ise doğrudan mahkemeye müracaat edip iflas talep edilerek yapılmaktadır.

Borçluya ait hacze kabil bilimum haklar, malları ve alacak hakları bütün halinde iflas masasında yer alır. Münhasıran şahsa bağımlı haklar ile haczi kabil olmayan haklar masaya dahil edilemez.<sup>94</sup> Alan adları hakkının iflas masasına dahil edilip edilmeyeceği konusu tüzel kişi tacirler ile gerçek kişiler bakımından ayrı ayrı değerlendirilir.

Tüzel kişi tacirlerin adi sahası bulunmadığından işletmenin gayrimaddi unsurları içinde bulunan (TTK m.11/III) alan adı bir ortağın adından müteşekkil olsa dahi iflas masasına girmektedir. Ancak gerçek kişiler için, alan adının ticari amaçla kullanılıp kullanılmadığına bakılarak karar verilmektedir. Alan adıyla kazanç sağlanıyorsa iflas masasına dahil edilmektedir. Ancak bir kişi kendi adıyla ya da ticari amaç dışında kültürel amaçlarla kullanıyorsa iflas masasına dahil edilmemektedir. Çünkü alan adı şahıs varlığı hakkının bir uzantısıdır ve bağımsız bir hak konusu olmamıştır.

---

<sup>93</sup> Baki Kuru, Ramazan Arslan, Yılmaz Ejder, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 23. B, Ankara, 2009, s.448.

<sup>94</sup> Kuru, Arslan, Ejder, s.265.



### 2.3.3.ALAN ADININ DEVRİ

Alan adı hakkının devri için kanunla özel bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak alan adının devri için yapılan sözleşmenin niteliğine göre satım, trampa, bağışlama veya temlik sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanabilir.

Alan adı devir işlemi, sözleşmenin değiştirilmeden aynı şartlarda üstlenilmesi şeklinde gerçekleşir. Alan adının devrinde alan adı tescil sözleşmesinde alan adını tescil ettiren taraf değişip onun yerine alan adını devralan üçüncü kişinin geçmesidir.

BK m.205'e göre sözleşmenin devrinin geçerliliğinin, devredilen sözleşmenin şekline bağlı olduğu belirtilmiştir. Alan adının devri işlemi, sözleşmenin devri unsurlarını içeren bir temlik olduğundan alacağın temlik hükümlerine tabidir. Bu nedenle alan adının devri amacıyla yazılı sözleşmenin yapılması, mahkeme kararın olması veya hakem kararı ile birlikte devir işlemi taraflar arasında hüküm doğurur.

Yönetmelikte alan adının devri herhangi bir şekle bağlı kılınmamıştır. Yönetmeliğe göre, devir talebinin hizmet alınan kayıt kuruluşunun internet sitesinde yer alan formun doldurulmasıyla yapılacağı belirtilmiştir. Kayıt kurumu, Trabis üzerinden gerekli işlemleri tamamlaması halinde alan adı sahibi değişikliği gerçekleştirildiğinden itibaren devir işlemi tamamlanmaktadır. (İAAY m.13/II, geçici m.2/II)

Alan adının devredilme usulü alan adının tescil edildiği ülke hukukuna bakılarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin, .tr uzantısı Türkiye'de tahsis edildiği sebebiyle alan adının devri Türk Hukuku'na tabi olacaktır. .com, .org, .net gibi uzantılı alan adları ise Amerika Birleşik Devletlerinde tescil edilmesi sebebiyle o ülke hukukuna tabi olacaktır.

İnternet Alan Adları Yönetmeliği ile alan adı hakkı konusunda hukuki düzenleme oluşturulmuştur. ODTÜ Alan Adı İdaresinin AATK ile getirdiği

sınırlamaların aksine alan adlarının devredilebileceğine yönelik bir düzenleme yapılmıştır. (İAAY m.13/I)

Alan adının devri, tescil kurumunda tescil edilmiş olan alan adının devralan kişi adına yeniden tescil edilmesi suretiyle yapılmaktadır. Devralan kişi alan adında bir değişiklik yapamamaktadır, aynen kullanmak zorundadır. Dürüstlük kuralı gereği de devreden kişi alan adının ayırt edilemeyecek kadar benzerini rekabet yaratacak şekilde kullanmama borcu altına girmektedir.

#### **2.3.4.ALAN ADI HAKKININ REHNİ**

Rehin hakkı; alacaklıya, alacağını borçludan alamadığı takdirde rehnedilen eşyanın satılması suretiyle elde edilecek parayla alacaklının tatmin edilmesini sağlayan alacağa bağlı haktır.(MK m.939-972) Türk Medeni Kanunu sisteminde teslim şartlı rehin ana kuraldır. Teslimsiz rehin istisna hükümlerine tabidir. Alan adı açısından teslimsiz rehine ilişkin özel bir hüküm bulunmadığından ona ilişkin hükümlerin uygulanması mümkündür değildir. Ayrıca alan adının cismani bir varlık olmaması sebebiyle teslim şartlı rehine de konu olamamaktadır.

“.com” uzantılı alan adlarının rehnedilmesi hususunda her bir tescil kurumu tarafından tutulan “*whois*” veri tabanlarına alan adı rehni açık bir şekilde tescil edilmelidir. Tescil sözleşmelerinin ihtilafların ABD Doğu Virginia Eyaleti kanunlarına göre çözüleceği ve yargılama yerinde de aynı yer mahkemelerinin yetkili olacağı genel işlem şartı olarak oluşturulmuştur.<sup>95</sup> Ancak alan adı sözleşmesinin taraflarının her ikisi de Türk vatandaşı olması halinde rehlinli alan adının paraya çevrilmesi süreci zahmetli ve uzun bir süreli bir durum haline gelecektir. Bundan

---

<sup>95</sup> Albert, G. Peter, *Intellectual Property Law in Cyberspace*, Washington, 1999, s.102.

kaçınmak adına uygulamada rehin sözleşmesinde inançlı devir ile birlikte rehin alana belirlenen yöntem ile satma yetkisi tanınmaktadır. Bu durumda alan adının rehinli alacaklısı muaccel olan alacağın ödenmemesi durumunda alan adını paraya çevirerek elde edilecek bedelden alacağını tahsil edebilme imkanını sağlar.

“.tr” uzantılı alan adlarında Türk hukukunda alan adı hakkının rehnedilmesinde MK'nun 940/II, MK 954/I ve HMK'nun 87.maddelerine göre değerlendirmek gerekmektedir. Medeni Kanunun 954/II maddesine göre aksine bir hüküm yoksa, diğer hakların da rehnedilmesinde teslimine bağlı rehin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Medeni Kanunun 940/II maddesine göre de kanunen tescilli zorunlu olan taşınır bir mal da değildir. Bu nedenle alan adlarının Medeni Kanunun bu maddelerine göre rehnedilmesi mümkün görünmemektedir.

ODTÜ Alan Adı İdaresi alan adlarını fer'i bir hak olarak kabul etmiştir. Bu nedenle .tr uzantılı alan adının tesciline dayanak olan fikri hak ve birlikte rehnedilmesi AATK yönetmeliğinin 2.maddesinde imkan tanınmıştır. Ayrıca yönetmelikte alan adının tek başına devredilmesine ve satışına imkan tanındığını 13/I.maddesinde görülmektedir. Bu nedenlerle alan adının bağımsız bir hak olarak rehnedilebileceği kabul edilmektedir. Ancak Türk hukuk ve uygulama sisteminde söz konusu rehin alan ve verenlerin yer aldığı ayrıca alan adının bağlı olduğu idarenin de isminin yer aldığı herkese açık sicilin oluşturulması ve yayınlanması, tüm açık olmayan konuların aydınlığa kavuşmasını sağlayacaktır.

### **2.3.5.ALAN ADI HAKKINA SALDIRI**

Alan adı hakkına saldırı konusunu iki ayrı kategoriye ayırmak gerekmektedir. Bunlar; internet ortamına mahsus ve klasik saldırı halleridir.

İnternete özgü saldırılar; gelişmeye açık ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte de sayı olarak artan yöntemlerdir. Genel anlamda dört farklı yöntem yer almaktadır. Bunlar; alan adı hakkının gasp edilmesi, başkasına ait alan adı ile dolandırma amaçlı

e-posta gönderimi, alan adını hile yolu ile elde etmeye teşebbüs ve son olarak da alan adının yönlendirme yapmakta kullanılması suretiyle tecavüzdür.

Alan adı hakkının gasbı konusu üç farklı yolla gerçekleştirilebilir. Alan adının tescilinden sonra kullanım amacına bağlı olarak; klasik alan adı gaspı, alan adı korsanlığı ve klavye korsanlığıdır.

Klasik alan adı gaspı konusunda fikri mülkiyet hukukuna göre zaman itibariyle ilk alan adını alanın geçerliliği kabul edilmiştir. Bu nedenle bazı korsanların, tanınmış marka ve şehir adlarını kendi nam ve hesaplarına tescil ettirerek gasp ettiği durumları oluşmuştur. Bu tecavüz şeklinde alan adı olarak tescil ettirilen sözcük ile hiçbir yasal bağlantısı bulunmayan kişi veya kişiler, alan adlarının kullanılmasını önemli olan kişiler bakımından kendisini aramasını beklemektedirler. Böyle bir durumda alan adı gaspçısı, alan adını normale göre daha yüksek bir bedelle satma teklifinde bulunmaktadır. Eğer satın alınmadığı takdirde de rakip işletmeye satacağı tehdidini kullanmaktadır. Bu nedenle Medeni Kanun 995.maddesine benzeyen kötü niyetli zilyede benzemektedir. O nedenle kötü niyetli zilyede ilişkin hükümler, kötü niyetle alan adının tescilinden doğan ihtilaflara uyduğu şekilde kıyasen tatbik edilebilmektedir.

Medeni Kanununun 995. maddesine göre kötü niyetli alan adı tescilinde görünüm biçimi kötü niyetli alan adı zilyedi, alan adını meşru sahibine iade etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Ayrıca alan adının hak sahibi tarafından kullanılamaması sebebiyle ortaya çıkan zararları da tazmin etmekle yükümlüdür.<sup>96</sup> Aynı zamanda da alan adının geri verilmesini talep eden kişiden yaptığı zorunlu masrafların iadesini Medeni Kanununun 995/II hüküme göre de talep edebilmektedir. Benzer şekilde ICANN rejiminde<sup>97</sup> alan adı ihtilaflarında, zorunlu masrafların istenmesi meşru bir hak olarak kabul edilmiştir.

---

<sup>96</sup> Turhan Esener, Kudret Güven, *Eşya Hukuku*, Genişletilmiş 4. B, Ankara, 2008, s.99.

<sup>97</sup> ICAAN tahkim rejiminde ihtilaflara bakan hakemler, zorunlu masrafların nasıl hesaplanacağı konusunda biri dar, diğeri geniş olmak üzere iki türlü yorum yapmaktadır. Bu konuya ilişkin olarak tezimizin ilgili bölümünde ayrıntılı şekilde açıklanacaktır. (4.bölüm IV'in C. Kısmı)

Alan adı korsanlığında alan adının ayırt edilmeyecek kadar benzeri kullanılarak oluşturulan alan adına bağlı sitenin üzerinden gelir sağlanması durumudur. Alan adı korsanı, üçüncü kişilere ait tanınmış ticaret unvanlarını ya da markalarını, web sitesini arayan internet kullanıcıların bilgisizliğini veya dikkatsizliğinden yararlanarak kendi web sitesine yönlendirme ve bu yönlendirmeyle birlikte kendi web sitesine aldığı reklam, ilan veya duyuru gibi gelir getirici faaliyetlerle haksız bir kazanç elde etmektedir. Örneğin; Eti'nin resmi web sitesi olan [www.etietieti.com](http://www.etietieti.com)'un benzerini alarak (örnek olarak [etieti.com](http://etieti.com)) Eti markasının ticari rakibi olarak Ülker'in reklamını bu sitede yayınlatabilir ve kazanç elde edebilir.

Alan adı gaspıyla alan alan adı korsanlığı birbirinden farklıdır. Alan adı gaspında üçüncü kişilere ait tanınmış kişilerin ismine ait alan adlarını tescil ettirip kullanmamakta ve bu alan adını satma suretiyle kazanç elde edilmektedir. Burada internet kullanıcılarının aldatılması yoktur. Ancak alan adı korsanlığında alan adı bir web sitesine bağlanarak kullanılmakta ve üçüncü kişilere reklam hizmeti vererek hem kazanç elde edilmekte hem de internet kullanıcıları aldatılmaktadır.

Son olarak da klavye korsanlığında da başkasına ait internet kullanıcısı güçlü alan adının benzerini küçük değişiklikleriyle ya da eksik harflerle tescil ettirip, web sitesinde kullanarak internet kullanıcılarının yazma veya heceleme hatası sonucunda istemedikleri web sitelerine ziyaret etmelerini sağlamak ve bu sayede de hit ve kazanç elde etmek amaç edinilmiştir. Bu nedenle alan adı korsanlığının aksine, klavye korsanlığında hedef tanıtma işareti sahibinin değil doğrudan alan adı sahibinin emeğinin sömürülmesidir. Örneğin; [facebook.com](http://facebook.com) yerine [facebok.com](http://facebok.com) alan adının alınması ve kullanıcıların yaptıkları yazım hataları nedeniyle klavye korsanının oluşturduğu web sitesine yönlendirilmektedirler.

Başkasına ait alan adı ile dolandırma amaçlı e-posta gönderilmesi iki ayrı şekilde meydana gelmektedir. Sadece reklam amaçlı olan e-posta gönderimi ve dolandırıcılık amaçlı e-posta gönderimidir. Bu tarz korsan sistemleri günümüzde anti-korsan yöntemleriyle birlikte gücünü azalmıştır.

Alan adını hile ya da yargı yoluyla elde etmeye teşebbüste ise, kötü niyetli bir kişi üçüncü kişi tarafından haklı olarak kullanılan bir alan adını kendi adına tescil edilmesini sağlamak amacıyla öncelikte ihtarname gönderebilir. Ardından tahkim kurumuna veya mahkemeye müracaat edebilir. Bu tip iyiniyet kurallarına aykırı davranış, hak arama hürriyetinin kötüye kullanılması olarak nitelendirilebilir. Bu şekilde bir kimsenin açtığı dava veya tecavüz teşkil etmeyen alan adının kendi adına tescil edilmesini sağlama durumuna “*Zıt Alan Adı Gaspı (Reverse Domain Name Hijacking)*” denir.<sup>98</sup>

Alan adının yönlendirme yapmakla birlikte oluşan tecavüz halinde bir alan adı yönlendirici kod, anahtar sözcük, banner, pop-up ve e-metine bağı olarak kullanılabilir. İnternette yayın olarak kullanılan yönlendirme kodları ve anahtar sözcükler de hukuki sorunlara yol açmaktadır. Yönlendirme kodları veya anahtar sözcükler mal veya hizmeti tüketime arz eden kimseler tarafından kullanılması normaldir ancak bu konuda herhangi bir denetim uygulanmadığı için ilgili olmayan kişiler tarafından da kullanılması teknik olarak mümkündür. Kullanım sonucu karışıklık meydana gelmektedir. Bu sonucunda da alan adının tanıttığı kişi veya işletme, alan adının yönlendirici kod veya anahtar sözcük olarak kişi arasında ticati etki yaratan karıştırılması halinde tecavüz söz konusu hale gelmektedir.

Doktrinde bu konuda iki görüş bulunmaktadır.<sup>99</sup> Bir görüşe göre başkasına ait tanıtma işaretinin yönlendirici kod olarak kullanılması durumunda haksız kullanılan yönlendirici kod ile yan yana görülmesi sonucu yaratmadığından tecavüzün gerçekleşmesini öne sürmektedirler. Diğer görüşe göre markanın yönlendirme kodu olarak haksız kullanımının, kullanan lehine karışıklık yaratarak ticari bir kazanç elde etmesinden dolayı tecavüz olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadırlar.

---

<sup>98</sup> Stewart, Ian.L, *The Best Laid Plans: How Unrestrained Arbitration Decisions Have Corrupted the Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*, Fed. Comm. L. J., Vol.53, Nr.3, May 2001, s.513.

<sup>99</sup> Ömer Korkut, *Bir Markanın Web Sitelerinde Yönlendirici Kod (Yönlendirme Kodu) Olarak Kullanılması Sorunu*, Batıder, C.XXIV, S.2, 2007, s.512.

Banner veya Pop-up aracılığıyla başkasına ait alan adı veya tanıtma işaretinin internet kullanıcılarını yanıltmak amacıyla izinsiz yönlendirme aracı olarak kullanılmaktadır. Banner, pop up ve yönlendirme kodu arasındaki teknik farklılıklar şöyledir; yönlendirme kodu olan sözcük web sitesinin içine gizlenmektedir, banner ise kullanılan arama motoru programının içine gizlenmekte, Pop up ise kullanıcının bilgisayarına gizlenme suretiyle gerçekleşir.

E-metin bağları, internetin en temel unsurlarından biridir. Bu bağlarla birlikte internette bulunan web sayfaları birbiri ile bağlantılı hale gelmektedir. Bir alan adının web sayfasının içeriğine yazılması halinde bu bağın altı çizili ve mavi renkte ortaya çıkmaktadır. Web sayfasında bu şekilde görünen alan adına tıklanmasıyla birlikte bağlı olan web sitene erişmek mümkün hale gelmektedir. Kural olarak başkasına ait alan adını bu şekilde e-metin olarak kullanmak doğru değildir. Alan adı haksız kullanıldığından tanıtma işaretleri hukuka ve telif hakları hukukuna aykırılık oluşturabilir. Alan adının izinsiz ve haksız surette e-metin olarak kullanılması alan adının tanıttığı kişi veya işletmenin sunduğu hizmetler ile kullanan kişi arasında karışıklık yaratabilir. Bu karışıklık nedeniyle ortaya zarar çıkabilir veya haksız rekabete konu oluşabileceğinden alan adı hakkına tecavüz oluşacaktır.<sup>100</sup>

Alan adına yönelik olarak diğer farklı yöntemlerle tecavüz halinde, geniş anlamda haksız fiil (BK m.49), gerekli şartların varlığı halinde de haksız rekabet (TTK m.54) hükümleri uygulanabilir. Bu durumlarla birlikte alan adı üzerinde korunmaya değer bir menfaatin bulunması kaydıyla üçüncü kişilerin ad ve işaretleriyle karışıklık yaratacak şekilde veya tanıttığı kişiyi kötülemek amacıyla kullanım olduğu takdirde de korunma talep edilebilmektedir.

## **2.4.ALAN ADININ KORUNMA ESASLARI VE DAVA TÜRLERİ**

Bir kişi veya işletmeyi tanıtma fonksiyonu kazandırma amacıyla alan adına harcanan emeğin korunması gereklidir. Alan adı, şahısvarlığı unsurları taşıyan yönü

---

<sup>100</sup> Memiş, 2004, s.127.

fazladır o nedenle gayrimaddi malvarlığı haklarını koruyan davalarla korunması gerekmektedir.

### 2.4.1.KORUMA TÜRLERİ

Alan adı üzerinde sadece malvarlığı hakkı değil aynı zamanda kişilik hakkı da bulunmaktadır. Alan adının bir kişi veya işletmeyi tanıtmaya birlikte bütün haksız kullanımlara karşı himaye altına alınmaktadır. Alan adının korunmasına özel bir hüküm bulunmamaktadır, ancak özellikle mülkiyeti koruyan haksız fiil hükümleri başta olmak üzere, tanıtmaya ve ayırt etme fonksiyonlarına bağlı olarak, alan korunması, ticaret unvanı ve işletme adının korunması, haksız rekabet ve MarkKHK hükümleri aracılığıyla korunma sağlanmaktadır.

Tanıtmaya fonksiyonuna sahip olmayan ancak üzerinden ticari amaçla kazanç sağlamak gibi menfaat bulunan alan adlarında asli-mutlak bir koruma sağlamak gerekmektedir. Bu korumayla birlikte zıt alan adı gaspına teşebbüs ile “*spoofing*” gibi alan adının tanıtmaya özelliğine yönelik olmayan tanıtmaya işaretleri hukukunun korunması dışında kalan hak ihlalleri için önemli bir husustur.

Alan adı hakkına tecavüz sonucunda bir haksız fiil oluşacağından dolayı, bu hakkın korunmasında tanıtmaya işaretleri hukuku hükümleriyle birlikte Borçlar Kanununda düzenlenmiş olan haksız fiil hükümlerinden de faydalanılır.

Alan adını kötü niyetli olarak kullanan kişi veya tescil ettiren kişi, alan adını iade borcunu tanıtmaya işaretleri hukuku kapsamında alan adının sicilden terkin ettirme veya kullanımını serbest bırakma borcuna dönüşmektedir. Ticaret unvanının terkinini düzenleyen TTK m.52’yi de burada kıyasen uygulama imkanı da bulunmaktadır.

Alan adı gasbı durumu ise; Eşya Hukuku’ndaki kötü niyetli menkul zilyedinin hukuki durumuna benzetilir. Bu durumda tanıtmaya işareti sahibi alan adı gasptan bu haksız kullanım nedeniyle oluşan zararın tazminini talep etme hakkına sahip olacaktır.



Her ne kadar alan adı hakkının korunması için özel bir hüküm olmamasına rağmen hakimin bu boşluğu “*hukuk yaratma yetkisi*”ne dayanarak doldurması mümkündür. Çünkü Medeni Kanun 1.maddesine göre; hakim, kanundaki boşluğu o konuya uygun örf ve adet kuralı bulunmadığı takdirde, kıyas yolu ile doldurma yetkisine sahiptir. Alan adını, Medeni Kanun ve Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenmiş olan ad ve işaretleri koruyan hükümlerden yararlanarak koruma sağlanabilir. Sonuç olarak, alan adı eğer bir ad veya işarete dayanıyorsa; hükümlerin doğrudan uygulanması yapılabilir ya da özel bir durum ise bu hükümlerin kıyas yoluyla uygulanması suretiyle koruma sağlanır.

Medeni Kanun 26.maddeye göre korunması talep edilen alan adı; medeni ad, ticaret unvanı, işletme adı gibi geniş anlamda kullanılabilir ve ismin korunması hükümlerinden istifade edilerek koruma sağlanabilir.

Basit alan adının korunabilmesi için alan adı sahibinin bir menfaatinin bulunması gerekmektedir. Buradaki menfaat, tanıtma fonksiyonuna bağlı olarak maddi veya manevi olabilir. Bu durumda alan adının tanıtma fonksiyonuna yönelik, hukuka uygunluk sebebi bulunmadığı takdirde, yapılan saldırı sonucunda alan adı hakkı ihlali olduğu kesinleşir. Bu ihlal durumları; alan adının aynısını veya ayırt edilmeyecek kadar benzerinin, alan adı veya yönlendirme aracı kullanılmasıyla birlikte ortaya karışıklık durumu çıkmaktadır. Böyle durumlarda alan adının hukuka aykırı kullanımı, alan adının gaspı olarak nitelendirilebilir.

Alan adının bir tacir veya işletmeyi tanıtma fonksiyonunda bulunması durumunda bunu da ticaret unvanını yerini tutmak amacıyla kullanıyorsa, ticaret siciline tescil edilmese bile Türk Ticaret Kanunun ilgili maddeleri kapsamında koruma altına alınmaktadır. Bir tacir veya işletmeyi tanıtan alan adının iltibas yaratacak şekilde kullanımı da hukuka aykırıdır. Çünkü; alan adı üzerinde tacir veya işletmeyi tanıtan bir unsur bulunmaktadır. Kendini tanıtmak amacıyla oluşturulan alan adının, diğerlerinden ayırt etme kudretine sahip olduğu açıktır.

Bir alan adının haksız kullanımı ile birlikte ticari etki yarattığı durumda alan adı hakkının tanıtma fonksiyonuna tecavüz olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Bu durumda alan adı üzerindeki maddi veya manevi menfaatleri korumak amacıyla tespit davası, durdurma davası, maddi durumun ortadan kaldırılması davası ve tazminat davaları açılabilir.<sup>101</sup>

Türk hukukunda, tanıtma işaretinin diğer bir tanıtma işaretine üstünlüğü kabul edilmemektedir. Bu nedenle alan adı çekişme içinde bulunduğu takdirde, haksız rekabet hükümlerine göre hukuki koruma sağlamak gerekmektedir.<sup>102</sup> Alan adının kullanılmasının haksız rekabet olarak nitelendirildiği durumda, haksız kullanım nedeniyle yargı yoluna başvuran kişinin açabileceği davalar; ceza davası, tespit davası, önleme davası, eski hale getirme davası ve son olarak da maddi veya manevi tazminat davalarını Türk Ticaret Kanununun 56.maddesine göre açabilir.

Bir alan adı, ayırt edici olması durumunda özel olarak internette kullanılmasına bağlı olarak Mal ve Hizmetlerin Sınıflandırılmasına İlişkin Tebliğin<sup>103</sup> 9.sınıfındaki emtia ile 35, 36, 38 ve 42.sınıflarındaki hizmetlerde marka korumasına kavuşabilmektedir. Marka olarak tescil edilmiş alan adına tecavüz durumunda, tespit davası, men davası, ref davaları açılabilir. Alan adı sahibi, alan adının haksız kullanılması halinde ortaya çıkan zararın tazmini için de MarkKHK’de düzenlenmiş olan tazminat davalarına da açabilmektedir.<sup>104</sup> Eğer alan adı marka olarak tescil edilmediyse ve üçüncü kişi tarafından haksız şekilde marka tescili meydana gelmesi durumunda; MarkKHK m.8/III hükmüne göre marka’nın tescil edilmesine itiraz edebilmektedir. Alan adının aynısı veya benzeri aynı hizmetlerde kullanılmak üzere marka olarak tescil edilmiş ise, MarkKHK m.9’a göre marka tescilinin hükümsüz sayılmasını mahkemeden talep edebilir.<sup>105</sup>

<sup>101</sup> Cumhuriyet Boyacıoğlu, *Ticaret Unvanı*, Ankara, 2006. s.120.

<sup>102</sup> Nomer, s.404.

<sup>103</sup> <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161230-24.htm> (Erişim Tarihi: 19/11/2019).

<sup>104</sup> Rıza Ayhan, *Ticari İşletme Hukuku*, 2. B, Ankara, 2007. s.448.

<sup>105</sup> Karahan, Sami; *Marka Hukukunda Hükümsüzlük Davaları*, Konya, 2002, s. 137-154;

## **2.4.2.DAVA TÜRLERİ**

Dava usulleri bakımından; tespit davası, men davası, iade davası ve maddi veya manevi tazminat davaları ele alınacaktır. Bu davaların tarafları açıklanıp, görevli ve yetkili mahkemeler belirtilecektir. Son olarak da zaman aşımaları konusu görülecektir.

### **2.4.2.1.TESPİT DAVASI**

Bir kişi veya işletmeyi tanıtan alan adının aynısını veya ayırt edilemeyecek kadar benzerinin kullanılması durumunda tecavüzün tespiti istenebilir. Tespit davası ile menfaat sahibi alan adının karışıklığa sebep olup olmadığını bu nedenle de hukuka aykırı olup olmadığını tespiti talep edilebilir.

Türk Ticaret Kanunu 56/I-a. maddesinde düzenlenmiştir. Haksız rekabetin tespitinde doğrudan menfaati olan alan adı sahibi tarafından açılabilir. Ancak İİK m.24 gereğince ilamlı icraya konu edilemez. Zamanaşımını kesmek amacıyla dava açılabilir. Marka KHK 75.madde uyarınca da alan adı aynı zamanda marka olarak tescil edilmiş ise ilgili KHK ile de tecavüzün tespiti istenebilir.

### **2.4.2.2.ÖNLEME DAVASI**

Bir kişi veya işletmeyi tanıtan alan adının aynısının veya ayırt edilemeyecek kadar benzerinin haksız kullanımı suretiyle tecavüz veya tecavüzün tekrarlanma tehdidinin bulunması halinde men davası açılabilir. Men davası için hukukumuzda yapılan düzenlemeler; FSEK m.69, CoğışKHK m.25/b, EndTasKHK m.49/I-b, MarkKHK m.62/I-a, PatentKHK m.137/I-a de öngörülmüştür.

Tecavüzün gerçekleşeceğinin veya tekrarlanma tehlikesinin varlığını kabul edebilmek için yakın bir tehdidin bulunması gerekmektedir.<sup>106</sup> Men davası ile saldırının önlenmesine yönelik bir taleptir. Bu davayı açmakla birlikte haksız rekabete yol açan ve devam eden tecavüzün önlenmesi veya tekrar edilmesinin engellenmesidir. Tespit davasından farkı icra kabiliyetine sahiptir. Bu dava ile davacı, davalıdan tecavüz oluşturan fiillerin sürdürülmesinden kaçınılmasını talep edebilir.

Men davasıyla haksız kullanılan alan adının internette ve dışında kullanılmasına son verilmesini ya da erişimin engellenmesine karar verilebilir.<sup>107</sup> Markaya dayanan alan adına tecavüz veya hazırlık bulunması durumunda da yine MarkHKH m.62/a hükümlerine göre dava açılabilir. Bunun için kusur şartı aranmaz.

#### **2.4.2.3.HAKSIZ KAZANCIN İADE DAVASI**

İade davasıyla birlikte tecavüzün olmasından önceki rekabet şartlarına dönmeyi amaç edinilmiştir. Men davasından farklı olarak eski hale iade davasında davalıya hükümde bir şey yapma sorumluluğu yüklenebilir.<sup>108</sup>

Örnek olarak; yurtdışında tescil edilen alan adının haksız kullanan kişiye, söz konusu alan adını kapatma zorunluluğu getirilebilir. Alan adının haksız kullanıldığı mal veya ambalaj üzerinden silinmesini isteyebilir. Türk Ticaret Kanunu m.56/I-c hükmüne göre hukuka aykırı olarak kullanılan alan adına bağlı web sitesinden mahkeme kararının yayınlanmasına karar verilebilir, bunun amacı da müşterilere gelişmelerden haberdar edilmesi ve bilgilendirilmesini sağlamaktır.

---

<sup>106</sup> Fahri Halil Örs, *Türk Hususi Hukukunda Haksız Rekabet Hukuki Mahiyeti ve Rekabet Hakkının Himayesi*, Ankara, 1958, s.87.

<sup>107</sup> Nevhis Yıldırım, *Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda Müdahalenin Men'i Davası ve Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar*, Ankara Barosu Uluslararası Hukuk Kurultayı- Fikri Mülkiyet Rekabet Hukuku, Ankara, 2002, s.489.

<sup>108</sup> Örs, s.92.

Markaya dayanan alan adlarında da tecavüz durumunda, tecavüzün giderilmesi davası ile tecavüz ile ortaya çıkan hukuka aykırılığın sonuçlarının ortadan kaldırılması talep edilir. (MarkKHK m.62/I-b).

#### 2.4.2.4.MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT DAVALARI

Alan adının haksız kullanılması sonucunda şartları varsa eğer Türk Ticaret Kanunu m.56/I-d'ye göre maddi tazminat, yine Türk Ticaret Kanunu m.56/I-e'ye göre de manevi tazminat davası açılabilir.

Maddi tazminat davası için alan adını iyiniyet kurallarına aykırı olarak kullanmak suretiyle sahibinin mal varlığında eksilmeye neden olması geniş anlamda haksız fiil, dar anlamda da haksız rekabettir. Alan adının haksız kullanılması ile ortaya çıkan zarar arasında illiyet bağının bulunması gerekmektedir. Haksız fiil sorumluluğunda zararın davacı tarafından ispat edilmesi Borçlar Kanunu m.50'ye göre şarttır. Ancak, “*haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına dahi hükmedebilir*” şeklindeki hükümle birlikte davacı da haksız rekabet nedeniyle uğramış olduğu zararın miktarını ispat etmekten kurtulmuş olmaktadır.

Alan adının sahibi, alan adı hakkına yapılan tecavüz sonucunda ortaya çıkan maddi ve manevi zararların tazminini Borçlar Kanunu m.49 maddesine göre isteyebilir. Bu hükme göre alan adı sahibine tazminat ödemesinin şartları; hukuka aykırı fiil, kusur, zarar ve son olarak da hukuka aykırı fiil ile zarar arasında uygun illiyet bağıdır.

Haksız fiil sorumluluğunun ilk kurucu unsuru hukuka aykırı fiildir. Hukuk düzeninin kişilerin malvarlığı ya da şahıs varlığı hakkını korumaya yönelmiş kamu ya da özel hukuk kurallarına aykırı davranışları hukuka da aykırı fiildir.<sup>109</sup> Alan adının tescil ve kullanımını dürüstlük kurallarına uymadan izinsiz kullanımı hukuka aykırı fiil teşkil etmektedir. Hukuka aykırı fiil, Medeni Kanun m.2'ye göre hakkın kötüye kullanılması olacağı gibi, doğrudan alan adı sahipliğinin verdiği yetkilerin kullanılmasının önlenmesi biçiminde de karşımıza çıkabilir.

Alan adını tescil ettiren kişi alan adının aynısını ya da ayırt edilmeyecek şekilde benzerini tescil ettirirse hukuka aykırı olduğunu başta biliyor ya da bilmesi de kabul ediliyorsa bu durumda kastından sorumlu olmaktadır. Eğer hukuka aykırı olduğunu bilmemesine rağmen, bu durumu sonradan öğrenirse ve tecavüzü giderecek gerekli tedbirleri almadan kullanmaya devam ediyorsa da yine sorumlu tutulacaktır.

Haksız fiilin olduğu zaman aynı anda da zararın ortaya çıkması gerekmektedir. Alan adı hakkına tecavüzden doğan zararlar, tecavüzün şekline bağlı olarak farklı hallerde ortaya çıkmaktadır. Alan adı sahibinin alan adını kullanamaması ya da alan adının kişi veya işletmeyi tanıtmaya gücünün zayıflatılması sonucunda ortaya çıkan zararlardır. Zararın ortaya çıkmasına örnekleri tezimizin “*Alan Adı Hakkına Tecavüz*” bölümünde ayrıntılı açıklanmıştır.

Borçlar Kanunu 49.maddesine göre haksız fiil sorumluluğunun bir şartı da uygun illiyet bağıdır. Alan adını hukuka aykırı biçimde kullanan kişi bu fiille sebebiyle verdiği zararları tazmin etmekle sorumlu tutulabilir. Ancak sorumlu tutulabilmesi için alan adının hukuka aykırı fiil ile haksız kullanılma sonucunda ortaya çıkan zarar arasında illiyet bağının bulunması aranmaktadır.

Manevi tazminat davasında manevi zararın oluşması için alan adının tanıttığı kişinin, toplumun değer yargılarına göre küçük düşürülmesi sebebiyle acı ve üzüntüye sebep olması durumunda kabul edilmektedir. Şahsiyet varlığı hakları ihlal edilmiş olan

---

<sup>109</sup> Kemal Oğuzman, Turgut Öz, *Borçlar Hukuku*, Genel Hükümler, 7. B, İstanbul, 2009, s.493.

alan adı sahibi, maddi tazminat taleplerinin yanında Borçlar Kanunu m.58’de aranan koşullar var ise manevi tazminat da talep edebilir.

Alan adının haksız kullanılması sonucunda ortaya çıkan haksız rekabet neticesinde gerçekleşen manevi zararların tazmininde Borçlar Kanunu m.58’deki koşulların gerçekleşmesi de şarttır. Bu koşullar; alan adının haksız kullanılması, alan adının tanıttığı kişiye zarar vermesi, bu saldırının ayrıca manevi zarara da yol açması, kusurlu olması ve haksız saldırı ile zarar arasında uygun illiyet bağının da bulunması aranacaktır.<sup>110</sup>

### 2.4.3.DAVANIN TARAFLARI

Davanın tarafı genel olarak davacı ve davalılardır. Davacılar; alan adı sahipleri ve alan adı üzerindeki rehin, lisans veya intifa hakkı sahibi olanlardır. Davalılar ise; alan adını haksız kullanan kişi, alan adı tescil kurumları ve arama motoru şirketleridir.

Davacılardan alan adı sahibi olanlar; alan adı haksız kullanılmak suretiyle zarara uğrayan kişidir. Alan adının korunması davalarını zarar gören kişiler tarafından açılmaktadır. Kişilerin koruma verilmiş bir alan adına sahip olması gerekmektedir. Buna ek olarak ayrıca sahip olunan alan adına koruma talep etme hak ve yetkisine sahip olunması gerekir. Alan adı hakkı korumasını talep edebilecek kişiler hem Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olabileceği gibi Paris Sözleşmesine taraf ülkelerin vatandaşları veya karşılıklılık ilkesi uyarınca MarkKHK’ye göre markaya dayanan alan adı sahipleri olan kişiler de olabilir.

Alan adı üzerinde rehin veya intifa hakkı sahibi olan kişilerin alan adı hakkı ihlal edilmesi halinde koruyucu davaları açma yetkisi bulunmaktadır. MarkKHK m.73’e göre alan adına tecavüz halinde lisans alan kişiye de dava hakkı bazı durumlarda tanınmaktadır. Bu durum; davayı açmadan önce, alan adı sahibine bu

---

<sup>110</sup> Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 11.Tıpkı Bası, İstanbul, 2009, s.756.

durumu noter aracılığıyla ihbar etmeli eğer makul sürede gerekli davaları açmazsa o durumda lisans alan menfaat sahibi sıfatıyla dava açmalıdır.

Davalılar; alan adını iyiniyet kurallarına aykırı şekilde tescil ettiren veya kullanan kişilerdir. Alan adını tescil ettiren ile “*whois*” veri tabanında görülen kişi farklı olabilir. Bu durumda her iki kişinin de birlikte davalı olarak gösterilmesi gerekmektedir.

Alan adı tescil kurumlarının sorumluluğu, alan adı tescilinin başkasının hakkını ihlal edip etmediğine göre tespit edilmektedir. Eğer alan adı tescil kurumu bu hak ihlalini biliyorsa ve mahkeme tarafından verilmiş yasaklama kararına rağmen tescil etmiş ise bu durumda sorumludur.

Arama motoru şirketlerinin davalı olmaları için alan adının hukuka aykırı şekilde yönlendirme sonucunda zarar ortaya çıkması gerekmektedir. Ortaya çıkan bu zarardan, alan adını haksız kullanan kişi ile bu alan adının aynı veya benzerini yönlendirme vasıtası olarak kullanımı olmalıdır.<sup>111</sup>

Türk Hukukunda arama motoru şirketini sorumlu tutabilmek için hukuka aykırı içeriği bilmesi veya bildirilmesine rağmen içeriği geri çekmemesi ya da erişimi engellememesi nedeniyle sorumlu tutulmaktadır. Arama motoru şirketleri başkasına ait anahtar sözcükleri bir başka kişiye satabilir. Bu durumda şirketin, doğru kişiye satıp satmadığını veya doğru şekilde kullanılıp kullanılmadığının tespiti çok zordur. Ancak ihlalin tespiti sonucunda arama motoru şirketi, anahtar sözcüğün düzeltilmesini sağlamıyorsa hukuka aykırı kullanımının devam edilmesini sağlıyorsa bir zarar meydana getirmiş olur ve anahtar sözcüğü kullanan kişiyle birlikte Borçlar Kanunu m.60'a göre tam müteselsil sorumlu tutulur.

---

<sup>111</sup> Memiş, 2004, s.133.



#### 2.4.4.GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Alan adına tecavüzün geniş anlamda bir haksız fiil olması sebebiyle, bu davaların hukuk mahkemelerinde görülmesi gerekmektedir. İhlal edilmesi sonucunda koruyucu davaların yanında ayrıca tazminat davaları da açılabilmektedir. Alan adı uyuşmazlıklarında görevli mahkeme için özel bir hüküm bulunmamaktadır. Genel hükümlere göre malvarlığı ve şahıs varlığına ilişkin davalarda asliye hukuk mahkemesi HMK m.2 uyarınca görevlidir. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu 5/I. maddesine göre alan adının hukuka aykırı kullanımını neticesinde ortaya çıkan ihtilaf eğer ticari dava özelliği taşıyorsa; asliye ticaret mahkemesinde görüleceğini açıklanmıştır.

Hukukumuzda haksız fiiller ile ilgili olarak özel yetki kuralı kabul edilmiştir. Haksız fiilden kaynaklanan davalar haksız fiilin işlendiği veya zararın vuku bulduğu ya da gelme ihtimalinin bulunduğu yerleşim yeri mahkemesinde açılabileceği HMK m.16 kapsamında düzenlenmiştir. Aynı zamanda haksız fiil ve zarar yerinin farklı olması halinde hem fiil yerinin hem de zarar yeri mahkemelerinin yetkili olacağı da kabul edilmiştir.<sup>112</sup>

WIPO, internet aracılığıyla işlenen haksız fiillerde yetkili mahkemeyi zararın veya ticari etkinin ortaya çıktığı yere göre belirlenmesini tavsiye etmektedir. Markaya dayanan alan adı hakkına tecavüz durumunda yetkili mahkeme MarkKHK m.63'e göre tespit edilir. Buna göre markaya dayanan alan adı hakkı sahibi, tecavüz eden aleyhine yerleşim yerinin bulunduğu veya suçun işlendiği veya etkilerinin görüldüğü yer mahkemesinde dava açabilir.

Uluslararası uyuşmazlık konusu olduğu zaman, mahkemelerin milletlerarası yetkisi, haksız kullanılan alan adına bağlı sitenin hem internetten hem de internet dışından sunulan mal ve hizmetin ülkesindeki müşterileri hedefleyip hedeflemediğine göre tespit edilmektedir. Web sitesinin kullanım şekli mahkemenin ülkesindeki müşterileri hedefliyorsa ve ticari etki yaratıyorsa bu durumda mahkemenin

---

<sup>112</sup> Kuru, Arslan, Ejder, s.165.

milletlerarası yetkisini kabul etmek gerekmektedir. Bu durumda zararın meydana geldiği veya gelme ihtimalinin bulunduğu yer ile zarar görenin yerleşim yeri Türkiye’de ise Türk Mahkemelerinin milletlerarası yetkisi bulunduğunu söyleyebiliriz. Ancak haksız alan adı kullanılması Türkiye sınırları içinde ticari etki doğurmazsa, Türk Mahkemelerinin milletlerarası yetkisinden bahsedemeyiz.

#### **2.4.5.ZAMANAŞIMI**

Alan adına tecavüz halinde uygulanacak zamanaşımı süreleri farklıdır. Borçlar Kanunu 49.maddeye göre geniş anlamda haksız fiil ve TTK m.54-55’e göre de dar anlamda haksız rekabete göre değerlendirmek gerekmektedir. Zaman aşımı süreleri haksız fiil ve haksız rekabet hükümleri çerçevesinde tespit edilir.

Alan adının aynısını ya da ayırt edilmeyecek kadar benzerinin kullanılmasının zarar oluşturulması durumunda haksız rekabet oluşur. Basit alan adına tecavüz durumunda alan adının korunmasına ilişkin talep hakkının doğumundan itibaren 1 yıl ve her halükarda 3 yıldır. Markaya ilişkin alan adına tecavüz haksız fiil olduğu takdirde de talepler doğumdan itibaren 1 yıl ve her halükarda 10 yıl içinde dava açılmalıdır.

Alan adı ihlali aynı zamanda suç teşkil edebileceğinden 1 yıllık zamanaşımı geçerli değildir. Ceza zamanaşımı süresi kadar uzayacaktır. Buna göre ceza zamanaşımı süresi aynı zamanda haksız fiil teşkil eden suçun cezasının üst sınırına göre tespit edilecektir. Üst sınır, TTK m.62’de haksız rekabet suçu için 2 yıl, MarkKHK m.61/A’da marka hakkını ihlal suçu için 2 yıl olarak belirlenmiştir.

Hem haksız rekabet suçu için hem de marka hakkını ihlal suçunun üst sınırı 5 yılı geçmediğinden ceza zamanaşımı süresinin 8 yıl olduğu kabul edilir. Ancak ceza davası zamanaşımı TCK m.67’de sayılan sebeplerin varlığı halinde kesilir ve 12 yıla kadar uzayabilir. Yani alan adına tecavüz aynı zamanda da suç teşkil ediyorsa hukuk davası açma süresi 12 yıl kadar devam etmektedir.

Alan adı hakkına tecavüzü bilinmesine rağmen uzun süre hareketsiz kalınıyorsa bu durumda Medeni Kanun 2.maddeye göre çelişkili davranış yasağı uyarınca dava açılması hukuka aykırılık oluşturacaktır.

#### **2.4.6.TAHKİM USULÜ (ICANN) VE HAKEMLİK YAPMA YETKİSİ VERİLEN KURUMLAR**

ICANN'ın çözüm usulünün temel amacı, marka sahiplerini bu markaların kötü niyetle alan adı olarak tescilden korumaktır. Bununla birlikte marka ile bağlantısı bulunmayan alan adı sahiplerini de gaspa karşı korumaktır.

ICANN yeknesak çözüm usulünü 1999 yılında kabul etmiştir. Amaç olarak alan adı ihtilaflarının hızlı ve etkin bir şekilde çözülmesini sağlamaktır. Geçerli sözleşmelere dayanan, hukukun temel prensipleriyle çakışmayan ve menfaat dengesine uygun çözüm sağlamayı amaç edinilmiştir. Çözüm usulü, kötü niyetli alan adı gaspından doğan uyuşmazlıklarda başarılı sonuçlar elde etmesi sebebiyle AB, Kanada ve Singapur gibi ülkelerde de benimsenmiştir.

ICANN çözüm usulünün avantajlı yanları şunlardır; Hakemlerin yetkisi sınırlı olması sebebiyle çözüm daha süratli şekilde sonuçlanmaktadır. Duruşma yapılmadan evrak üzerinden değerlendirme olması sebebiyle ekonomiktir. Devri veya terkin gibi işlemler talebe bağlı olmadan otomatik olarak gerçekleşmektedir.

Dezavantajlı yanları ise; birden fazla hakem kurumunun görevlendirilmesi sebebiyle sonuç alınan kararlar arsında belirli bir sistematik veya fikir birliği bulunmamaktadır. ICANN çözüm usulünün kendi içinde temyiz aşaması bulunmaması sebebiyle bir eksiklik oluşmaktadır.

İCANN'ın alan adları ihtilaflarının çözümüne ilişkin UDRO tahkim usulü kurallarını onaylamasından sonra beş tahkim kurumuna yetki vermiştir. Bu kurumlar;

WIPO Arbitration and Mediation Center<sup>113</sup>, The National Arbitration Forum<sup>114</sup>, e-Resolution<sup>115</sup>, CPR, Institute For Dispute Resolution<sup>116</sup> ve son olarak da Asian Domain Name Dispute Resolution Center<sup>117</sup> gibi kurumlardır. Alan adı uyuşmazlıklarında en çok tercih edilen kurum WIPO'dur.

WIPO 1994 yılında kurulmuştur. Merkezi İsviçre'nin Cenevre kentindedir. WIPO Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi, WIPO'nun milletlerarası bürosunun bir bölümüdür. Uyuşmazlıkların çözümünde tarafsız ve bağımsız olduğu görülmektedir.

E-Uzlaşma, Kanada'nın Quebec eyaletinin Montreal kentindedir. 1999 yılında kurulmuştur. Birleşik Krallığa bağlı olan ülkelerde olan şirketler genelde bu tahkim kurumunu tercih etmektedir.

Ulusal Tahkim Forumu, 1986 yılında Amerika Birleşik Devletlerinin Minnesota eyaletinin Minneapolis kentinde kurulmuştur. ICANN'da görev yapmak için 23 Aralık 1999 tarihinde yetki sözleşmesi imzalanmıştır. Genellikle Amerika'da kurulu şirketler alan adı uyuşmazlıklarında tercih etmektedir.

CPR yani Uluslararası İhtilafların Önlenmesi ve Çözüm Enstitüsü 1979 yılında New York'ta kurulmuştur. ICANN'da alan adı uyuşmazlıklarında hakem olarak görev yapma yetkisini 22 Mayıs 2000 tarihinde almıştır.

Asya Alan Adı İhtilaflarının Çözüm Merkezi sadece alan adı uyuşmazlıklarına bakmak için Asya'da bulunan dört tahkim kurumu tarafından kurulmuştur. ICANN tarafından hakemlik yapmak yetkisi 28 Şubat 2002 tarihinde elde etmiştir.

---

<sup>113</sup> <https://www.wipo.int/amc/en/index.html> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

<sup>114</sup> <http://www.adrforum.com/Home/HomePage> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

<sup>115</sup> <http://www.resolutioncare.com/> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

<sup>116</sup> <https://www.cpradr.org/> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

<sup>117</sup> <https://www.adndrc.org/> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

## BÖLÜM 3

### KİŞİSEL VERİLERİN GİZLİLİĞİ VE KORUNMASI

#### 3.1.KİŞİSEL VERİ

Kişisel verilerin gizliliğini ve korunmasını açıklamadan önce kişisel veri kavramının tarihini, gelişimini ve unsurlarını açıklamak gerekmektedir. Kişisel veri kavramının doktrinde farklı anlamlara sahiptir ve tartışmalı bir konudur. Tam anlamıyla korunma sağlanması için, kavramının doğru ve net şekilde yapılması gerekmektedir.

##### 3.1.1.KİŞİSEL VERİ KAVRAMI

Kişisel verinin kavramı hem Türk hukukunda hem de yabancı hukuk doktrin ve kanunlarında birbirinden farklı tanımlarla yer almaktadır.

Türk hukuku doktrininde; kişisel veri, doğrudan veya dolaylı olarak gerçek bir kişi ile bağlantılı olan her türlü bilgiyi ifade etmektedir olarak, tanımlanmaktadır.<sup>118</sup>

Kişisel verilerin korunması dünyada bir çok ülkede kanunlaşmasını sağlayan bir başlangıcı oluşturan direktif ise; “*Veri Koruması Direktifi*”<sup>119</sup> olarak kabul

---

<sup>118</sup> Başalp, s.33.

<sup>119</sup> Kişisel Verilerin İşlenmesi Ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımı Bağlamında Korunması, Avrupa Konseyi’nin, 24.10.1995 tarihli, 95/46/AT sayılı Veri Koruma Direktifi.

edilmektedir. Söz konusu direktifin 1.bölümünün 1.maddesinde kişisel veriyi şu şekilde tanımlamaktadır. Kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir olarak tanımlamaktadırlar. 2/a maddesinde ise kimliği belirlenebilir kişi tanımlanmıştır. Buna göre; “*özellikle bir kimlik numarasına veya o kişinin fiziksel, psikolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özgü bir veya birden fazla faktöre ilişkin olarak doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanabilen kişidir.*” denilmektedir.

Türk hukukunda 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda 3.madde c bendinde kişisel veriler; “*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” olarak tanımlanmıştır.

Ceza Genel Kurulunun ilgili dosyasında<sup>120</sup> kişisel verilerin tanımı konusunda yeterli bir şekilde kavram bulamadıklarını bunun sebebini ise, tanım yapılmamasının iki yönünün olduğunu ve bunlardan birinin faydalı durumların ortaya çıkartacağı diğerinin ise zarar oluşturmasıdır.

Tanım yapılmamasının faydası teknolojik ve sosyal gelişmelerin sonucu ortaya çıkan bilgilerin kanunlarda değişiklik yapılmadan kişisel veri kavramı içerisine alınması, zararı ise suçun konusunu oluşturan kişisel veri kavramının çok geniş yorumlanması sonucu suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal edecek uygulamaların ortaya çıkmasıdır kanaatini beyan etmiştir.

Avrupa Komisyonu Veri Koruma Çalışma Grubu’nun hazırlamış olduğu raporda ise Veri Koruması Direktifini temel alarak hazırlanmış. Raporda kişisel veri kavramı ve unsurları ayrıntılı olarak incelenmiş ve oluşturulmuştur.<sup>121</sup>

---

<sup>120</sup> C. G. K. 2012/1510 Esas, 2014/331 Karar.

<sup>121</sup> Article 29 Data Protection Working Party, Opinion, 4/2007 on the concept of personal data, 01248/07/EN WP 136.

### 3.1.2.KİŞİSEL VERİLERİN TARİHİ GELİŞİMİ

Her ne kadar günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte kişisel verilerin güvenliği ve korunması önemli bir hale gelse de, aslında çok eski tarihlere dayanan bir geçmişi bulunmaktadır.

Günümüzde çeşitli meslek gruplarının sır saklama yükümlülüğü bulunmaktadır. Örneğin sağlık sektöründe olan hekimlerin sır saklama yükümlülüğü “*Hipokrat Yemini*”nde karşımıza çıkmaktadır.<sup>122</sup>

Edebiyatta da kişisel verilerin önemi karşımıza çıkmaktadır. Örneğin 1949 yılında yazılan George Orwell’ın “*Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*” romanında, insanların kişisel verilerinin kayıt altına alınması ve otoriter devletler tarafından kişilerin hayatlarının yönlendirilmesi ve kontrol edilmesi bağlamında örnekler sunulmuştur.

1960’lı yıllardan itibaren bilgisayarların gelişmesiyle birlikte devletlerin kendilerine ait olan bilgileri dijital ortama aktarmaları başlamıştır. Bu aktarmayla birlikte, halk ve devlet tarafından bu verilerin kullanılması ve güvenli bir hale alınması için önemli tedbirler ve kontroller yapılmıştır.

1 Ocak 1979 tarihinde Almanya’da yürürlüğe giren ve dünyada veri koruma anlamında ilk hukuki düzenlemesi olan “*Federal Almanya Veri Koruma Kanunu*” yayınlanmıştır.<sup>123</sup>

11 Eylül 2001’de Amerika’da gerçekleşen terör saldırılarının sonucunda dönemin Amerika Başkanı George W. Bush tarafından 26 Ekim 2001 tarihinde “*Vatanseverlik Kanunu*<sup>124</sup>” ile özel bir şirket tarafından geliştirilmiş bir yazılım ile

---

<sup>122</sup> Şimşek Oğuz, *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Beta, İstanbul, Şubat 2008, s. 6.

<sup>123</sup> Jutta Geiger, “*The Transfer of Data Abroad by Private Sector Companies: Data Protection Under the German Federal Data Protection Act*”, German Law Journal, Vol. 04, No. 08, s. 747.

<sup>124</sup> Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act.

kişilerin her türlü iletişimini denetleme ve bilgilerine erişim yetkisi Amerika Hükümetine verilmiştir.

2016 Amerika Birleşik Devletleri seçiminde Facebook ve Cambridge Analytica'nın birlikte hareket ettikleri veri skandalı son yılların en popüler ve veri biliminin hangi seviyeye geldiğini gösterir niteliklere sahip olduğu bir durumdur.

2013 yılında Cambridge Üniversitesinde akademik psikolog ve veri bilimcisi Dr.Alexander Kogan Facebook üzerinden sadece bir “kişilik testi” yayınlamak istemiştir. Bu testi yapmak isteyen 300.000 kişi kendi rızaları ile kendi verilerini Alexander Kogan'a vermiştir. Ancak veri bilimci; sadece izni verenlerin değil aynı zamanda izin verenlerin de ağında bulunan 87 milyon kişinin bazı niteliklerini ve verilerine izinsiz olarak ulaşmış ve kullanmıştır. Bu veriler; kişilerin cinsiyeti, yaşadığı yer, siyasi görüşleri, dini inançları veya inançsızlıkları, özel yazışmaları, beğendikleri web siteleri ve profilinde yer alan bütün veriler buna dâhildir.

Kogan, 2016 seçimlerinde Trump'a destek vermek amacıyla Robert Mercer tarafından kurulan Cambridge Analytica şirketine satmıştır. Şirket bu verileri kullanarak, kullanıcıların kişilik kategorilerine özel olarak hazırlanmış olan siyasi reklamları kişilere internet üzerinde gösterilmesini sağlayarak, Trump'ın belki de seçilmesini sağlamıştır.

Facebook burada doğrudan suçlu konumda değildir. Çünkü satış; Kogan ile Cambridge Analytica arasında olmuştur. Facebook bu verilerin satıldığını 2015'de öğrenmiştir. Öğrendiği andan itibaren kişilik testi uygulamasını yasaklamıştır ve söz konusu verilerin Cambridge Analytica tarafından silinmesini de talep etmiştir. Ancak burada eksik olan husus, Facebook bu konu hakkında hem düzenleyici kurumlara bilgi vermemiş hem de kendi Facebook kullanıcılarına uyarı yapmamakla birlikte verinin son durumu hakkında herhangi bir bilgi ve takip yapmamıştır.



Facebook 2014 tarihinden sonra, kullanıcılara uyarı vermiştir. Yine 2014 tarihi ve sonrasında kullanıcıların; kişisel verilerinin kullanılıp kullanılmadığı konusunda bilgi talep etmeleri için özel bir sayfa oluşturmuştur.<sup>125</sup>

Facebook'un kurucusu Mark Zuckerberg 11 Nisan 2018 tarihinde ABD Kongresi'nde 10 saat süren bir sorguda ifade vermiştir. Bu sorguyu hem Demokrat Senatörler hem de Cumhuriyetçi Senatörler tarafından yapılmıştır. Sorgu, kişilik hakları ve mahremiyetinin teknoloji ile istismar edilmemesi gerektiği üzerinde kurulmuştur. Sorgu sonunda Mark Zuckerberg hatalı olduğunu kabul etmiştir. Ancak verilerin kullanılması sırasında kendisinin de zarar gördüğünü ve bu nedenle de Cambridge Analytica'ya karşı dava açma hazırlığında olduğunu beyan etmiştir.

### 3.1.3.KİŞİSEL VERİNİN UNSURLARI

Kişisel verinin dört tane unsuru bulunmaktadır. Bunları; her türlü veri, kimliği belirli veya belirlenebilir olma, ilişkili olma ve hassas verilerdir.

İlk unsur olarak her türlü veri; Veri Çalışma Grubu'nun raporunda kişisel verileri, “*Objektif Veri*” ve “*Subjektif Veri*” olarak nitelendirilmektedir.<sup>126</sup>

Aynı raporda kişisel veri tanımını; “*verinin belirli bir kişiye ait olmasının imkansız olduğunun açıkça belli olmasıdır.*” yani verinin anonim veri olmaması durumunda o verinin kişisel veri olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir.<sup>127</sup>

---

<sup>125</sup> <https://www.facebook.com/help/1873665312923476> (Erişim Tarihi: 08.04.2019).

<sup>126</sup> Article 29 Data Protection Working Party, Opinion, 4/2007 on the concept of personal data, 01248/07/EN WP 136, s. 6.

<sup>127</sup> Kuner, Christopher, *European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation*, Second Edition, Oxford University Press, New York, United States, 2007, s.92.

Bir verinin kişisel veri olarak tanımlanabilmesi için o verilerin doğru olması veya kanıtlanmış olması şart değildir. Verilerin yanlış olması riskini de göze almaktadır.<sup>128</sup>

Kişisel Verilerin Korunması Kanun'un 3.maddesinin c bendinde kişisel veri "*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*" olarak düzenlenmiştir. Gerekçe olarak, madde kapsamındaki kişisel verilerin sadece bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin kesin tespitini sağlayan bilgiler değil, aynı zamanda kişinin, fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve benzer özelliklerine de ilişkin bilgilerin kapsadığını açıklanmıştır.

İkinci unsur kişinin kimliğinin belirli veya belirlenebilir olma kriterinde kişi kavramı raporda gerçek kişiler girmektedir. Ancak Avrupa Komisyonu'nun 2002/58 sayılı direktifi ile haberleşme sektörüne ait tüzel kişilerin de kişisel verileri koruma kapsamına alınmıştır.<sup>129</sup>

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 3.madde c bendinde yer alan "*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*" olarak düzenlenen kişisel veri tanımında "*belirli veya kimliği belirlenebilir*" kavramı kullanılmıştır. Bu husus çalışma grubu raporunda unsurlarla paralellik göstermektedir.

Üçüncü unsur olarak ilişkili değildir. Kişisel veri bazı durumlarda doğrudan kişiye ait değil, malvarlığına ait olabilir. Kişi ile verinin ilişkili olması için, verinin içerik, amaç veya sonuç unsurlarından en az biri ile bağlantılı olmalıdır.<sup>130</sup>

---

<sup>128</sup> Article 29 Data Protection Working Party, Opinion, 4/2007 on the concept of personal data, 01248/07/EN WP 136, s.6.

<sup>129</sup> Directive 2002/58/EC Of The European Parliament And Of The Council of 12 July 2002, Concerning The Processing Of Personal Data And The Protection Of Privacy In The Electronic. Communications Sector (Directive On Privacy And Electronic Communications), L 201/37, 31.07.2002.

<sup>130</sup> Dilek Yüksel Civelek, *Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi*, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2011, s.18.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 3.madde gerekçesinde mevcut verilerin herhangi bir şekilde gerçek kişiyle ilişkilendirilerek kişinin tanımlanabilir hale gelmesini ifade edilmiştir. Yani burada ilişkili olma unsuru benimsenmiştir.

Son olarak da en önemli unsurlardan biri olan hassas veriler; Veri Koruması Direktifi 8.maddesinde “*Özel Veri Türlerinin İşlenmesi*” başlığı altında düzenlenmiştir. Maddenin 1.bendinde, “*ırk veya etnik köken, siyasal görüş, dini veya felsefi inanış, sendika üyeliği veya sağlık veya cinsel yaşamını içeren veriler hassas veri olarak sayılmış ve üye devletlere bu verilerin işlenmesini yükümlülüğü getirmiştir*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu verilerin başkaları tarafından öğrenildiği takdirde ilgili kişinin mağdur olabilmesine veya ayrımcılığa maruz kalabilmesine neden olabileme ihtimali sebebiyle dikkate alınmaktadır. Hassas verilerin işlenmesi hususundaki açıklamalarımız ilerleyen bölümlerde ayrıntılı olarak tekrar ele alınacaktır.

Ceza Genel Kurulu 2012/1510 Esas, 2014/331 Karar numaralı dosyasında hassas veri kavramını; kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı veya cinsel hayatı ile ilgili verilerinin kaydı olduğunu, bu verileri bir başkasına verilmesi veya ele geçirilmesinde mutlak olarak cezai yaptırımların oluşması gerektiğini belirtmiştir.

### **3.2.KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKINDAKİ İLKELER**

Kişisel verilerin hukuka uygun bir şekilde işlenmesi için bazı ilkeler kabul edilmiştir. Bunları uluslararası hukuk sözleşmeleri ve belgeleriyle güçlendirilmiştir. Örneğin; 1995 tarihli Veri Koruma Direktifi, 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve 2002/58 sayılı Özel Yaşamın ve Elektronik İletişimin Korunması Direktifleridir.

Bu ilkeler; kişisel verilerin kaliteli olması, hassas verilerin işlenmesinde özel korumanın sağlanması, ilgililerin bilgilendirilmesi, bilgi alma, verileri düzeltme,

sildirme, erişimin engellemesi, itiraz hakkı verilmesi ve söz konusu verilerin güvenliğini temel ilkeler olarak düzenlenmiştir.

Kişisel verilerin kaliteli olması ilkesini 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesinin 5.maddesinde “*Kişisel verilerin kaliteli olması ilkesi*” nde şu şekilde açıklanmıştır:

*“Madde 5 – Verilerin Niteliği*

*Otomatik bilgi işleme konu teşkil eden kişisel nitelikteki veriler:*

*a-Meşru ve yasal yoldan elde edilmeli ve işleme tabi tutulmalıdır;*

*b-Belli ve meşru amaçlar için kaydedilmeli ve bu amaca aykırı şekilde kullanılmamalıdır;*

*c-Uygun ve elverişli olmalı ve kaydedildikleri amaca göre aşırı olmamalıdır;*

*d-Doğru ve icabında güncel olmalıdır;*

*e-İlgili kişilerin kimliklerini belirtecek bir biçim altında ve kaydedildikleri nihai amaç için gerekli görülen süreyi aşmayacak bir süre için muhafaza edilmelidir.”*

Kişisel verilerin işlenmesi için ilgilinin rızası veya kamu yetkililerin bu konuda yasal yetkisinin bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte işlenmesinin amaca bağlı olması ve bu amaca yönelik hareket edilmesi şarttır. Kişisel verilerin stok amacıyla daha sonra kullanılmak üzere toplanılması hukuka aykırı olacaktır.

### **3.2.1.HASSAS VERİLERİN İŞLENMESİ**

Hassas verilerin işlenmesi Verilerin Korunması Direktifi'nin 8.maddesinde “*Özel Veri Türlerinin İşlenmesi*” başlığı altında düzenlenmiştir.

1.Bendinde “*ırk veya etnik köken, siyasal görüş, dini veya felsefi inanış, sendika üyeliği veya sağlık veya cinsel yaşamını içeren veriler hassas veri olarak sayılmış ve üye devletlere bu verilerin işlenmesini yükümlülüğü getirilmiştir.*”

Söz konusu madde devamında da hassas verilerin işlenebildiği özel durumları 3.bentte sıralamıştır;

-Veri sahibinin açık izni olması durumunda, bu hassas verilerin işlenebileceği, ancak bu yönde üye devletin hukukunun veri sahibinin izni ile bile olsa hassas verinin işlenmesini engellediği düzenlemeler olduğunda,

-Verinin, o ülke hukukunun izin verdiği ölçüde, veri denetçisinin, iş amaçları kapsamında yeterli teminat sağlanarak işlenmesi durumunda,

-Veri sahibi fiziksel veya resmi izin veremeyecek durumdayken, veri sahibi veya bir başkası açısından, hayati önem taşıyan durumlarda,

-İşlemenin; politik, felsefi, dini veya sendika amaçlı olarak, bir kurum, kuruluş veya kar amacı gütmeyen diğer bir kurumun garantili olan yasal faaliyeti çerçevesinde ve işlemenin sadece kurumun üyeleri veya o kurumla kurumun amaçları doğrultusunda sürekli olarak iletişimde olan kişilere yapılması ve veri sahibinin izni olmaksızın verinin üçüncü kişilere açıklanmaması şartı ile yapılması durumunda,

-Veri sahibi tarafından açıkça kamuya açıklanan verilerin işlenmesi durumunda veya veri işlenmesinin kurum açısından, hukuki iddiaların uygulanması veya savunulması açısından gerekli olduğu durumlarda,

-Önleyici ilaç, tıbbi teşhis, sağlık-bakım servislerinin bakımı, iyileştirmesi veya yönetimi amacıyla yapılan veri işlenmesi durumunda ve bu verilerin bir sağlık uzmanınca o ülke hukuku çerçevesinde yetkili ulusal birimler tarafından, mesleki gizlilik yükümlülüğü altında işlenmesi veya bu yükümlülüğe eş bir yükümlülük altındaki bir kişi tarafından işlenmesi durumunda bu veriler işlenebilir.

4.bentte de “*üye devletler; üstün kamu yararı olduğu durumlarda gerekli önlemi almak amacıyla kendi iç hukukları ile veya yetkili birimlerce ek istisnalar düzenleyebilirler*” demek suretiyle devletlere istisna getirebileceklerini yetkisi tanımışlardır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda 6.maddede “*özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartları*” başlığında işleme esasları düzenlenmiştir. Yurtdışına verilerin transferi konusunda 9.maddede ancak ilgili kişilerin açık rızası halinde aktarma olacağı belirtilmiştir.

### **3.2.2.BİLGİLENDİRME ESASLARI**

1995 tarihli Veri Koruma Direktifi’nin “*Veri Öznesi Tarafından Verilen Kişisel Verilerin Toplanması Halinde Bilgilendirme*” başlıklı 10.madde gereğince veriyi derleyen kişinin bazı durumlar için kişiyi bilgilendirmesi şart koşulmuştur. Bunlar;

- Veri denetçisinin veya temsilcisinin kimliği,
- Verilerin işlenmesi ile ulaşılmak istenen amaç,
- Verileri alacak olanlar veya bunların kategorileri,
- Sorular sorulara alınacak cevapların ileride doğurabileceği muhtemel sonuçlar ve bu sorulara cevap vermenin zorunlu olup olmadığı,
- Veri öznesinin, kendisi hakkında işlenmiş olan verileri düzeltme hakkı ve bu veriler hakkında bilgi alma hakkının bulunduğu gibi hususlarla bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Eğer veri, kişiden değil üçüncü başka bir kişiden alınıyorsa bu durumlara ek olarak verilerinin işlendiği hususunda veri sahibi bilgilendirilmelidir.<sup>131</sup>

### **3.2.3.REDETME HAKKI**

1995 tarihli Veri Koruma Direktifinin 12.maddesinde veri öznesinin kendisine ilişkin kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olduğunu öğrenmesi halinde; düzeltme, sildirme, verilere erişimi engelleme haklarının olduğu açıklanmıştır. Bu hakların kullanılması sonunda oluşan değişikliklerin üçüncü kişilere bildirilmesini isteme hakkına sahip olduğu yine maddenin devamında geçmektedir.

Kişisel verilerin silinmesi sonunda veriyi düzenleyenlerin bu veriler üzerinde tasarruf edebilme imkanı kalkmaktadır. Bu söz konusu verilerin yazılı olduğu evrakın yok edilmesi veya verinin dijital ortamdan silinmesi suretiyle gerçekleşmektedir.<sup>132</sup>

### **3.3.KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKİ NİTELİĞİ**

Kişisel verilerin hukuki niteliğine ilişkin üç temel görüş bulunmaktadır. Bunlar mülkiyet hakkı görüşü, fikri mülkiyet görüşü ve kişilik hakkı görüşü yani özel yaşamın

---

<sup>131</sup> Elif Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, Haziran, 2010, s. 89.

<sup>132</sup> Başalp, s. 50.

gizliliğinin ihlali görüşüdür. Burada sorulan soru; verinin üzerinde tasarrufta bulunurken veriyi bir mal olarak mı yoksa bir hak olarak mı değerlendirileceğidir.<sup>133</sup>

### 3.3.1.MÜLKİYET HAKKI

Mülkiyet hakkı görüşü, veriyi düzenleyen kişiye en geniş yetkileri veren bir haktır. Bu yetkiler arasında kullanma, yararlanma ve tasarruf etme yetkileri bulunmaktadır.

Mülkiyet hakkı görüşü daha çok ticari şirketlerin destekliği bir görüştür. Çünkü şirketler, tüketicilerin alışveriş ve tüketim tercihlerini değerlendirmekle beraber kendi pazarlama stratejilerini oluşturmaktadırlar. Bununla birlikte ticari şirketler arasında bu verilerin ticareti de bulunmaktadır. Şirketler bu verileri ekonomik bir değer biçerek, verilere sahip olmayan diğer şirketlere de satmaktadırlar.<sup>134</sup>

Bu görüşe göre kişisel veriler ekonomik bir değere sahiptirler ve kişiler bu verileri bir bedel karşılığında eşya gibi satabilmektedir ya da açıklama özgürlüklerine sahiptirler. Bu görüşü benimseyenlerin genel fikri; bu verilerle ticari şirketler, yatırımlarını yaparken hem sağlıklı yatırım yapmalarına hem de ticari pazar içerisinde etkin rol alacaklarını düşünmektedirler. Aksi görüşte olanlar ise, verilerini satan tüketicilerin belirli bir aşamadan sonra artık o veriler üzerinde denetiminin kaybolacağını ve tüketici-şirket arasında güç dengesizliği olması sebebiyle hak ihlallerine neden olacağını savunmaktadırlar.

Bu görüşün en önemli yanı; verileri kötüye kullanılan kişiye doğrudan dava açma hakkı vermesidir. Dava sonucunda zararın giderilmesi imkanı da tanınmıştır.

---

<sup>133</sup> Küzeci, s.60.

<sup>134</sup> Paul M. Schwartz, “*Property, Privacy and Personal Data*”, Harvard Law Review, Vol. 117, May 2004, s. 2078; Christopher Rees, “*Tomorrow’s privacy: personal information as property*”, International Data Privacy Law, 2013, Vol. 3, No. 4, s. 2071.



### 3.3.2.FİKRİ MÜLKİYET HAKKI

Fikri mülkiyet hakkı görüşünün çıkış noktası, kişisel verilerin korunması ve fikri ürünler üzerindeki mülkiyet hakkının korunmasını ortak fikri olan bilgilerin korunması amaç edinilmiştir. Bu görüşü savunmayanlar ise; kişisel verilerin fikri ürün olarak değerlendirilmesinin doğru olmadığı ve fikri mülkiyet hakkının korunması için öngörülen hak alanının kişisel verilerin korunması bakımından yetersiz olacağını belirtmektedirler.<sup>135</sup>

### 3.3.3.ÖZEL YAŞAMIN GİZLİLİĞİNİN İHLALI

Özel yaşamın gizliliği, bir kişilik hakkıdır. Kişilik hakları kısaca bir kimsenin maddi, manevi ve ekonomik bütünlüğü ve varlıkları üzerindeki mutlak haklardır.<sup>136</sup>

Kişilik hakları mutlak bir hak niteliğindedir. Bu sebeple herkese karşı ileri sürülebilir. Devredilemez ve zaman aşımına uğramaz. Hak düşürücü süreye tabi değildirler. İcra takibine konu olamayacaklarından dolayı da haczedilemez ve iflas masasına götürülemezler.<sup>137</sup>

Kişisel veriler, kişilik hakkına bağlı olan özel hayatla ilişkilidir. Mahremiyet ve özel hayat bir kişilik hakkıdır ve bunları kişisel verilerin korunması ile ilişkilendirerek bu hakkın korunmasına hizmet edilmesini sağlamaktadır. Bu duruma örnek olarak; kişinin kendisi, özel hayatı ve aile hayatı hakkında başka kişiler tarafından bilgi toplanması ve bunun kullanılması durumu bir hak ihlali olacaktır.

---

<sup>135</sup> Küzeci, s. 64.

<sup>136</sup> Turgut Akıntürk, *Medeni Hukuk*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 145.

<sup>137</sup> Serap Helvacı, Fulya Erlüle, *Medeni Hukuk*, Legal Kitabevi, İstanbul, 2011, s.77.

Yargıtay'a göre<sup>138</sup>; dava, haksız fiilden kaynaklanan manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacı, hukuka aykırı biçimde ses ve görüntüsünü kaydeden davalıların özel hayatın gizliliğini ihlal ettiğini ileri sürerek manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

Yine Yargıtay'ın aynı kararında; Anayasanın 20.maddesine atıfta bulunarak, herkesin özel hayatına saygı gösterilmesi gerektiğini bunu kişilerin talep edebilme hakkının bulunduğunu, özel hayatın gizliliğine dokunulmaması gerektiğini açıklamıştır. Ayrıca bu hakkın, Türk Medeni Kanunu'nun 24 ve 25.maddelerinde koruma altına alındığı, Türk Ceza Kanunu 134.madde uyarınca da suç oluşturduğunu belirtmiştir.

Borçlar Kanunu 49.maddesinde de kişilik haklarının saldırıya uğraşması durumunda uygulanacak yaptırım yazılmıştır. Buna göre; kişinin özel yaşamının gizliliğine dokunulamaz, kişinin sıfatı ve konumu ne olursa olsun, rızası dışında kamuya açıklanamaz.

Bir kişinin hukuka aykırı konuşmaları olsa bile; konuşmalarının ve görüntüsünün gizli kamera ile kayda alınması onun kişilik haklarına ve özel yaşamına saldırı niteliği taşır. Bu kayıt ve görüntülerin televizyon yoluyla kamuoyuna yansıtılması durumunda ise kişilik haklarına yapılmış ikinci bir saldırı olur.

### **3.4.KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA YÖNELİK MEVZUAT VE DÜZENLEMELER**

Bu bölümde kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak gerek Türk mevzuatında gerekse de uluslararası hukukta yer alan yasal düzenlemeler ele alınacaktır.

---

<sup>138</sup> Y. 4. H. D. 2006/13723 Esas ve 2007/13089 Karar Sayılı.

### 3.4.1.TÜRK HUKUKUNDA DÜZENLEMELER

Anayasa'nın II.Kısım II.Bölümünde “*Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*” başlığı altında düzenlenen 20.maddesinin 3.fıkrasına göre herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir.

Bu kapsamda, bu verileri hakkında bilgilendirilme, onlara erişme hakkı, verilerin düzeltilmesini veya silinmesini talep etme hakkı ve bu verilerin amaçları doğrultusunda kullanıp, kullanılmadığını öğrenme hakkı olduğu şeklinde düzenlenmiştir. Maddenin devamında ise; verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde ve kişinin açık rızasıyla işlenebileceği ve kişiler verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin yine kanunla düzenleneceği şeklinde de düzenleme yapılmıştır.

Özel Hukuk kapsamında ise; Medeni Hukuk alanında kişisel verilerin korunması altında yatan hukuki menfaatin kişilik hakkı olduğunu kabul edilmesiyle birlikte Medeni Kanun hükümleri çerçevesinde korunduğu açıktır.

Medeni Kanun'un 23.maddesi, kişiyi bizzat kendi eylemlerine karşı korumaktadır. Örneğin kişinin uzun süredir iş bulamaması ve parası olmamasına rağmen yüklü bir ücret karşılığı sözleşme imzalaması gibi durumlarda kişi hayatını devam ettirebilmek amacıyla kendine zarar verici bir hukuki yükümlülüğün altına girmesi durumunu engelleme amacıyla bu hüküm koyulmuştur.<sup>139</sup> Bu hükmün esas amacı; kişinin şeref ve haysiyetine uymayacak şekilde fedakârlıkta bulunmasını önlemektir.

Medeni Kanun'un 23/1'e göre, kimsenin hak ve fiil ehliyetinden kısmen de olsa vazgeçemeyeceği düzenlenmiştir. Buna göre kişilerin bir daha derneğe üye olmaması veya dışarıda çıkmaması sadece evde oturması gibi sözleşmelere imza

---

<sup>139</sup> Akıntürk, s. 146.

atması hukuken geçerli değildir. Çünkü bu ve buna benzer yükümlülükler kişinin hak ehliyetinden vazgeçmesi anlamına gelmektedir.

Medeni Kanun'un 23/2'ye göre ise kişiler özgürlüklerinden vazgeçemez ve onları hukuka ve ahlaka aykırı şekilde sınırlayamaz. Yani kişisel veriler ahlaka ve adaba aykırı hukuki işlemlere karşı korunacağı açıktır.

Medeni Kanun 24.maddesi, 1.fıkrasında kişilik hakkı hukuka aykırı saldırıda bulunan kişinin, saldırıda bulunanlara karşı hâkimden koruma isteyebileceğini düzenlemiştir. 2.fıkrasında ise hukuka uygunluk sebepleri olmadıkça kişilik haklarına karşı yapılan her saldırının hukuka aykırı olduğunu düzenlemiştir.

Medeni Kanun'un 25.maddesine göre dava yolu ile elde edilen koruma durumları yazılmıştır. 1.fıkrasında kişinin kişilik haklarına dair bir saldırının henüz başlamamasına rağmen saldırının ciddi ve yakın bir şekilde tehlikesinin bulunduğu durumlarda hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini talep edebilme hakkına sahip olduğu açıklanmıştır. Eğer sürmekte olan bir saldırı söz konusu olduğu takdirde de yine saldırıya son verilmesi davası açabilme hakkı olduğu belirtilmiştir.

Madeni Kanun'un 25.maddesinin 3.fıkrasına göre de tazminat davaları ile kişilik haklarının korunması sağlanabilmektedir. Bunlar maddi tazminat davası ve manevi tazminat davasıdır. Maddi tazminat davası kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişi tarafından bu saldırıdan dolayı uğramış olduğu zararın giderilmesi için açılan davadır.<sup>140</sup> Manevi tazminat davası ise, kişinin uğramış olduğu acı, elem ve ıstırabın giderilmesi değil aynı zamanda da ihlalin giderilmesi amacıyla zarar görene bir miktar paranın ödenmesi durumudur.<sup>141</sup>

6098 sayılı Türk Borçlar Kanun'un 417.maddesine göre işverene işçinin kişiliğini koruma ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlama

---

<sup>140</sup> Akıntürk, s.154.

<sup>141</sup> Akıntürk, s.154.

yükümlülüğü getirmiştir. Buna göre, işçinin sahip olduğu kişisel verilerin elde edilmesi ve işlenmesi bakımından da işverenin sorumluluğu bulunmaktadır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 75.maddesine göre işverenin çalıştırdığı işçilerin özlük dosyasını düzenlerken işçinin kimlik bilgileri yanında diğer kanunlarla düzenlenmesi öngörülen tüm belge ve kayıtları saklama ve gerektiğinde yetkili memur ve mercilere gösterme yükümlülüğü olduğu düzenlenmiştir. Konumuz kişisel verilerin korunması bakımından ise, bu bilgi ve verilerin dürüstlük kuralına ve hukuka uygun biçimde işverenin koruması gerektiğini ve işçi açısından gizli kalması gereken bilgileri açıklamama ve dağıtmama yükümlülüğü olduğunu söyleyebiliriz.

Ceza Hukuku kapsamında ise; TCK'un 135,136,137 ve 138.maddeleri kişisel verilerin korunması bakımından değerlendirilebilir.

TCK 135.maddeye göre kişisel verilerin kaydedilmesi başlığı altında hukuka aykırı olarak kişisel verilerin kaydedilmesinin cezai yaptırımını düzenlenmiştir.

TCK 136.maddesinde, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme başlığı altında kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kimse hakkında cezai yaptırımını olacağı düzenlenmiştir. 137.maddesinde ise bu suçun nitelikli halleri düzenlenmiştir.

TCK 138.maddesinde, verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanların, belirlenen süre geçmesine rağmen bu görevi yerine getirmemelerinin cezai yaptırımını düzenlenmiştir.

### **3.4.2.ULUSLARARASI HUKUKTA DÜZENLEMELER**

Teknolojinin hızlı gelişmesi ülkelerin iç hukuklarındaki düzenlemeleri, kişisel verilerin korunması bakımından birçok ihlali önleyebilecek nitelikte bir güvence sağlaması pek mümkün değildir. Bu nedenle birçok ülke bir araya gelerek uluslararası

kuruluş oluşturmaktadır. Bu kuruluşlarla pek çok uluslararası belge hazırlanmakta ve iç hukuk düzenlemelerini de buna göre düzenlenmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü yani OECD, kişisel verilerin korunması bakımından ortaya konulan ilk uluslararası belgeyi “*Mahremiyetin ve Kişisel Verilerin Sınırlararası Aktarımının Korunması Hususunda OECD Rehber İlkeleri*”ni 23.09.1980 tarihinde kabul etmiştir.<sup>142</sup>

OECD tarafından düzenlenen Rehber İlkeler’ine göre:

İlk bölümünde; veri sorumlusu, kişisel veri ve kişisel verilerin sınır ötesi akışının tanımları yapılmıştır. Buna göre; veri sorumlusu, kişisel verilerin içerikleri ve kullanımını hususunda karar verme yetkisi elinde olan kişidir. Kişisel veri, belirlenmiş veya belirlenebilir bir kişi ilişkilendirilebilir olan her türlü veri olarak tanımlanmıştır. Sınır ötesi akış ise, kişisel verilerin ulusal sınırlar arasındaki hareketleri olarak tanımlanmıştır.

İkinci bölümünde, kamusal sektör veya özel sektör olup olmadığına bakılmaksızın kişilere verilerin işleme tabi tutulma şeklinin, mahremiyet hakkına ve bireysel özgürlüklere karşı tehlike arz ettiği belirtilmiştir.

Birleşmiş Milletler, 14.12.1990 tarihinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak “*Bilgisayarla İşlenmiş Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Rehber İlkeler*”i kabul etmiştir. Bu rehber yetkili bir organ tarafından düzenlenen ilk uluslararası belge olması özelliğine sahiptir.

Bu belge tavsiye niteliği taşımaktadır. Bağlayıcı niteliği bulunmamaktadır. Bu rehber ilkeler, birleşmiş devletlerin iç mevzuatlarında kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak sadece olmasının gereken asgari güvenceler ve temel ilkeleri içermektedir.

---

<sup>142</sup> <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0188> (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

### **3.5.GİZLİLİK SÖZLEŞMESİ**

Gizlilik sözleşmesi, kişisel verilerin korunması yönünden oldukça önemli ve hassas bir sözleşmedir. Bu bölümde gizlilik sözleşmesinin tanımı, gizlilik sözleşmesinde yer alan gizli bilginin kapsamı, gizlilik sözleşmesinin hukuki niteliği, bu sözleşmenin kurulması, şekli ve tarafları hakkında ayrıntılı bilgileri ve gizlilik sözleşmesinin sona ermesi, aykırılık halleri de ele alınacaktır. Son olarak da hak ihlali durumunda oluşan tazminat talepleri açıklanacaktır.

#### **3.5.1.GİZLİLİK SÖZLEŞMESİNİN TANIMI**

Gizlilik sözleşmesi, gizli bilginin veren ve alan tarafları olan kişilerin anlaşmaları sonucunda ortaya çıkar. Gizli bilgiyi açıklayan tarafın paylaştığı bilginin gizli kalmasını sağlarken, bilgi kendisine açıklanan kişinin de bu gizli bilgiye erişim imkânı tanınır.

Gizlilik sözleşmeleri, bilginin yapılan işi riske atabilecek veya haksız rekabete neden olabilecek şekilde kötüye kullanımını önleme amacı taşır.

#### **3.5.2.GİZLİ BİLGİNİN KAPSAMI**

Gizlilik sözleşmesinde veriler, know-how'lar, mühendislik çizimleri, bilgisayar yazılımları gibi, taraflar arasında akışı olan herhangi bir bilginin gizli olduğu kararlaştırılabilir. Bu hususta en genel kriter; açıklanan bilginin açıklayan taraf açısından kamuya mal olmasının engellenmesi gerektirecek kadar önemli olması kriteridir.<sup>143</sup>

---

<sup>143</sup> Non-Disclosure Agreement: A Business Tool, Fact Sheet, IPR Helpdesk, Mart 2012, s.2.

Kısaca gizlilik sözleşmelerinde gerek ticari sırlar, gerek kişisel veriler veya taraflarca gizli bilgi olarak düşündükleri bir bilgi hakkında kanunlara aykırı olmadıkça gizlilik sözleşmesi ile korunabilmektedir.

Ticari sırlar bu tür gizlilik sözleşmesinin koruduğu en geniş kapsama sahip olduğu gizli bilgilerdir. Ticari sırlarını korumak isteyen şirketlerin sıklıkla kullandığı bu sistem genel olarak bakıldığında bir ticari sırrın korunması için tek şart değildir. Hukuk düzeninde yer alan haksız rekabet hükümleri veya haksız fiil hükümleri gibi düzenlemelerle de ticari sırların gizliliği korunmaktadır. Gizlilik sözleşmesi yapılmasında amaç; söz konusu sırrın gizliliğini daha iyi koşullar altında garantilemektir. Aynı zamanda bu ticari sırrın, hangi anlamda ve nasıl gizleneceğini ayrıntılarıyla belirtme imkânı bulmaktır.

Ticari sırlar fikri mülkiyet hukukunda yer alan marka, patent ve telif haklarının korunması dâhil bir kavramdır. Bir patent başvurusunda bulunmadan önce o buluşun başvuru aşamasına kadar olan süresi için ticari sırlara yönelik bir koruma gerekmektedir. Başvuru sonrasında bu ticari sır niteliği oradan kalkar ancak bu kez de patent koruması dâhilinde hukuken korunmaya devam etmektedir.

Gizlilik sözleşmesi ile korunan gizli bilginin ticari sır olmaması durumunda ise koruma talep edilen gizli bilginin sınırı çok geniştir. Bu genişlik bazı risklerin ortaya çıkmasına sebep olabilir. Örneğin taraflar ticari sır niteliğinde olmayan gizli bilgiyi konu alan bir gizlilik sözleşmesi düzenlerken söz konusu bilgiye herkesin erişip erişemediğine dikkat etmeleri gerekmektedir. Çünkü; herkesin erişebildiği bir bilginin gizlilik sözleşmesine konu edilerek gizli bilgi olarak kabul edilmesi mümkün değildir.<sup>144</sup>

---

<sup>144</sup> Harry Boadwee, *Protect Your Business With Non-Disclosure Agreements*, 2008s. 12.



Sözleşmede gizliliğin istisnalarına ayrıntılı olarak yer vermek önemlidir. Aksi durumda gizliliği kabul eden taraf, kendini o bilgilerin başkalarınınca kullanılmasından dolayı sözleşmenin ihlalden sorumlu tutulabilir.<sup>145</sup>

Gizlilik sözleşmelerinde gizlilik ihlali olabilecek birkaç husus şöyledir<sup>146</sup>;

- Açıklanan bilginin aleni olmaması,
  - Gizli bilgi kendisine açıklanan tarafın o bilgiyi açıklamadan önce biliyor olması,
  - Bilginin kendisine açıklanan tarafından ihlali veya fiili ile yetkisiz şekilde açıklanmasından sonra o bilgili bir şekilde kamu malı olması,
  - Gizlilik sözleşmesinden önce bilginin kendisine açıklanan taraf bakımından bir şekilde geliştirilmesi veya öğrenilmesi,
  - Gizli bilgiyi açıklayan tarafla herhangi bir ilişkisi olmamasına rağmen bu gizli bilginin gizli tutmak gibi bir yükümlülüğü olmayan başka bir kişi tarafından gizli bilgiyi açıklayan tarafa açıklanma durumu,
  - Kanunlarla veya mahkeme kararı gereği bilginin açıklanması zorunlu tutulursa,
- Bu tür bilgiler gizli bilgi olarak kabul edilemezler.

### 3.5.3.GİZLİLİK SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Gizlilik sözleşmelerinin en çok görüldüğü durumlar; satım, hisse devri, istisna sözleşmeleri gibi sözleşme ilişkileri kapsamında verilen bilgilerin gizliliğinin korunması amacıyla hazırlanmaktadır. Gizlilik sözleşmesinin kurulması için iki farklı

---

<sup>145</sup> Sias Suzanne L., *Confidentiality and Nondisclosure Agreements*, Illinois Institute for Continuing Legal Education in Business Law Series, Vol. IV: Mergers and Acquisitions, 2005, Supplement, Updated 2008,s. 6.

<sup>146</sup> Kowalski, SP. and Krattiger, A., *Confidentiality Agreements: A Basis for Partnerships. I, Intellectual Property Management in Health and Agricultural Innovation: A Handbook of Best Practices* (eds. A Krattiger, RT Mahoney, L Nelsen, et al.). MIHR: Oxford, U.K and PIPRA: Davis, U.S.A., s.693.

zamanda da yapılabilir. İster müzakere döneminde istenirse de asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşmeyle beraber de düzenlenebilir.

Gizlilik sözleşmeleri asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşmenin bir hükmü olarak düzenlenebileceği gibi bu sözleşmeye ek protokol olarak da düzenlenebilir.

Gizlilik sözleşmelerin hukuki niteliği düzenlenen gizlilik sözleşmesinin türüne göre değişecektir. Sözleme öncesi düzenlenen gizlilik sözleşmesi bağımsız bir sözleşme türü olarak değerlendirilir. Asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşme kapsamında düzenlenen gizlilik sözleşmesi ise o sözleşme ile olan ilişkisi bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sözleşmeler genel olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Bunlar isimli sözleşmeler ve isimsiz sözleşmelerdir. Bir sözleşmenin asli edim yükümlülüklerini ve asgari hüküm ve sonuçlarını düzenlediği sözleşme ancak isimli sözleşme olarak oluşmaktadır.<sup>147</sup> Kanunlarla düzenlenmemiş sözleşmelere isimsiz sözleşmeler denmektedir.<sup>148</sup>

Gizlilik sözleşmeleri Türk Borçlar Kanunu'nda ve hukukumuzdaki diğer başka kanunlarda düzenlenmemiştir. Bu durumda sözleşme serbestisi ilkesi gereği düzenlenebilen gizlilik sözleşmesi bir isimsiz sözleşme olarak nitelendirilmektedir.

İsimsiz sözleşmelerin bir türü olan “*Sui Generis*” sözleşmeler, kanunlarda düzenlenmiş herhangi bir sözleşmenin unsurlarını tamamen veya kısmen içermeyen kendisine özgü yapısı olan sözleşmelerdir.<sup>149</sup>

Gizlilik sözleşmesi, gizli bilgiyi veren taraf ve bu bilgiyi sözleşmede öngörüldüğü zamanda ve şekilde açıklama sorumluluğu vardır. Gizli bilgiyi alan taraf ise o bilgiyi sözleşmede düzenlendiği süre boyunca, düzenlendiği hususlara uyarak

---

<sup>147</sup> Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s.4.

<sup>148</sup> Fahrettin Aral, Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 50.

<sup>149</sup> Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 12.

gizli tutma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu hususlar ve yükümlülükler Türk Borçlar Kanunu'nda veya başka bir kanunda düzenlenen herhangi bir sözleşme türüne ait unsurları içermemektedir. Kendine özgü nitelikleri bulunması sebebiyle sui generis sözleşme olduğu kabul edilmektedir.

Sözleşmeler edimlerinin süresine göre üçe ayrılır. Bunlar; ani edimli, sürekli edimli ve dönemsel edimli olarak sınıflandırılır. Sürekli edimli borç ilişkilerinde, borçlunun borcunu sürekli olan bir davranışla yerine getirmesi söz konusudur. Örneğin; hizmet sözleşmesinde, temizlik görevlisinin yerine getirdiği edim bir sürekli edimdir. Bu şekilde borçlunun ediminin sürekli edim kabul edildiği ve sürekli borç ilişkilerinin düzenlendiği sözleşmelere sürekli sözleşme denir.<sup>150</sup>

Kişisel verilerin korunması hususunda düzenlenen gizlilik sözleşmeleri; sürekli bir edim, gizli bilgiyi sürekli olarak gizli tutma edimi içermektedir. Bu yüzden gizlilik sözleşmeleri, sürekli sözleşmelerdendir.

Sözleşmeler; tek tarafa borç yükleyen sözleşmeler, iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler veya ortaklık sözleşmeleri olarak üçe ayrılmaktadırlar. Tek tarafa borç yükleyen sözleşmeler taraflardan birine borç yüklerken, iki taraflı sözleşmeler ise her iki tarafa da borç yüklerler.<sup>151</sup>

Gizlilik sözleşmelerine baktığımız zaman bazı gizlilik sözleşmeleri sadece taraflardan birini bilgiyi gizli tutma yükümlülüğü altına alırken bazı sözleşmeler ise karşılıklı olarak tarafların, birbirlerinin gizli bilgilerini açıklamama yükümlülüğünü düzenlemektedir.

İvazsız olarak tek tarafa bir şeyi yapma veya yapmama taahhüdünü içeren sözleşmeler de tek tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir.<sup>152</sup> Gizlilik sözleşmelerinin tek tarafa gizli bilgiyi açıklamama taahhüdünü getiren türleri tek taraflı sözleşmelerdir.

---

<sup>150</sup> Eren, Fikret, s. 213.

<sup>151</sup> Eren, Fikret, s. 212.

<sup>152</sup> Eren, Fikret, s. 210.

Taraflardan her ikisini de gizli bilgiyi saklama yükümlülüğü oluşturan sözleşmelerde ise bir tarafın gizli bilgiyi saklı tutma yükümlülüğüne girerken diğer tarafın da gizli bilgiyi saklı tutma yükümlülüğüne karşılık oluşturmaktadır.

Sözleşmelerin sonucunda meydana gelen edim yükümlülükler ikiye ayrılmaktadır. Bunlar; asli edim yükümlülüğü ve yan edim yükümlülüğüdür. Asli edim yükümlülükleri, bir borç ilişkisinde borçlunun yerine getirmekle yükümlülüğü davranıştır. Sözleşmenin esaslı unsuru niteliğindedirler ve sözleşmenin niteliğini belirlerler.<sup>153</sup> Yan edim yükümlülükleri ise, sözleşmenin esaslı unsurlarını oluşturmayıp, edimin gerçekleştirilmesine etkili olan yükümlülüklerdir. Yan edimin olmaması sözleşmenin geçerliliğini etkilememektedir. Bu tür edimler kanundan, sözleşmeden veya dürüstlük kuralından ileri gelebilir.<sup>154</sup>

Gizlilik sözleşmesinin bir asli edim yükümlülüğü olarak kabul edersek bu durumda bağımsız bir sözleşme olarak kabul ettiğimizden dolayı o açıdan hukuki niteliği olacaktır. Ancak yan edim yükümlülüğü olarak kabul edersek o halde de asıl borç ilişkisini meydana getiren sözleşmenin hukuki niteliğine bağlı olacaktır.

#### **3.5.4.SÖZLEŞMENİN KURULMASI, ŞEKLİ VE TARAFLARI**

Gizlilik sözleşmesinde, tarafların dikkatlice belirlenmesi gerekmektedir. Sözleşmenin “*Gizli bilgiyi açıklayan taraf*” ve “*Gizli bilgiyi kendisine açıklanan taraf*” olmak üzere iki tarafı bulunmaktadır.

Gizli bilgiyi açıklayan taraf; gizli bilgiye sahip olan kişi veya hukuken bilgiyi edinmeye açıklamaya yetkili olan kişidir.

---

<sup>153</sup> Kılıçoğlu, Ahmet, s.27.

<sup>154</sup> Kılıçoğlu, Ahmet, s.27.

Gizli bilgi kendisine açıklanan taraf; bu tek kişi olabileceği gibi şirket ise o şirkette çalışanların tamamı da olabilir.

Türk Borçlar Kanunu 12.maddeye göre “*Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekilde bağlı değildir*” olarak düzenlenmiştir. Bu bir şekil serbestisi prensibidir. Gizlilik sözleşmelerinde kanunlardan doğan herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir. Bu nedenle gizlilik sözleşmelerinde, şekil serbestisi vardır. Buna istisna olarak eğer gizlilik sözleşmesi asıl borç ilişkisi kuran bir sözleşme kapsamında düzenlendiyse bu halde asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşmenin şekil şartı var ise, gizlilik sözleşmesinin şekli de buna bağlı olacaktır.

Söz konusu gizli bilginin açıklanması, yeri, zamanı veya açıklama usulü sözleşmede özel olarak düzenlenmektedir. Taraflar sözleşme bitiminden sonra da açıklanan gizli bilgiyi ne yapacağı konusunda da anlaşma birliği yapmak zorundadırlar. Uygulamada genellikle ya gizli bilginin yok edilmesi veya mümkünse geri verilmesi kararlaştırılmaktadır.<sup>155</sup>

Örneğin gizli bilgiler; telefon ile verildiyse veya e-mail olarak gönderilmiş ise, bu durumda telefon kaydı yapılıyorsa silinmesine veya mail içeriğinin silinmesi ile gizli bilgilerin yok edilmesi sağlanabilir.

Gizlilik sözleşmesinde, gizli bilgi kendisine açıklanan tarafın en önemli asli borcu, söz konusu bilgiyi açıklamama borcudur. Sözleşmede öngörülen süre boyunca gizli bilgiyi üçüncü bir kişiye açıklamaması gerekmektedir.

Sias<sup>156</sup> tarafların gizli bilgiyi nasıl tutacağını öngördüğü bazı standartlar öngörmüştür, bunlar;

-Gizli bilgi kendisine açıklanan tarafın bu gizli bilgiyi en sıkı düzeyde mi tutacağı,

-Bilgiyi belirlemiş standartlar doğrultusunda gizli tutacağı,

---

<sup>155</sup>Sias Suzanne L. , s. 6.

<sup>156</sup> Sias Suzanne L., s. 6.

- Bilgiyi günün şartlarında en çok kabul edilen standartlara göre gizli tutacağı,
- Bilgiyi gizli tutabilmek için gereken her türlü özeni göstereceğinin açıkça belirlenmesini belirtmiştir.

Sözleşmenin sona ermesinden sonra da gizli bilgi kendisine açıklanan taraf, bu bilgileri açıklamama yükümlülüğü; dürüstlük kuralından doğan ve edim yükümlülüğünden doğan bağımsız borç ilişki olarak nitelendirilebilir. En temel olarak Türk Medeni Kanunu 2.maddesine göre dürüstlük kuralı burada da geçerlidir. Yani sözleşmenin herhangi bir şekilde bitiminden sonra dahi gizli bilgi kendisine açıklanan taraf, bu bilgiyi üçüncü kişilere açıklamama yükümlülüğüne sahiptir.

### **3.5.5.SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ, AYKIRILIK HALLERİ VE TAZMİNAT TALEBİ**

Sözleşmenin sona erme halleri temel olarak iki ayrı sebepten oluşmaktadır. Bunlar; sözleşmenin kendiliğinden sona ermesi ve sözleşmenin hukuki işlem ile sona ermesidir.

Sözleşmenin kendiliğinden sona ermesi; sözleşme süresinin dolması, ölüm hali, iflas durumu veya fiil ehliyetinin kaybı nedeniyle gerçekleşir.

Asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşmeden önce yapılan müzakere sürecinde hazırlanan gizlilik sözleşmesinin süresi, asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşmenin imzalanmasıyla birlikte sona ermektedir. Asıl borç ilişkisi kapsamında düzenlenen gizlilik sözleşmesinin, asıl borç ilişkisinin olduğu sözleşmenin süresinin dolması ile birlikte sona erer. Her iki durumda da gizli bilgi kendisine açıklanan tarafın gizli bilgiyi haksız olarak kullanmaması ve üçüncü kişilere açıklamaması yükümlülüğü, sözleşmenin sona ermesinden sonra da devam etmektedir.

Asıl Sözleşme ilişkisini düzenleyen sözleşmeden önceki müzakere döneminde akdedilen gizlilik sözleşmelerinin taraflardan birinin ölümü, iflası veya fiil ehliyetini

kaybetmesi durumunda sözleşme sona erer. Kanunda başka bir düzenleme olmamasına rağmen, taraflar sözleşmede aksine bir hüküm oluşturmadıysa kendiliğinden sona erer. Aynı zamanda asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşme kapsamında bulunan gizlilik sözleşmesi ise, asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşmede bu konuda yapılan anlaşma maddeleri doğrultusunda sona erecek veya devam edecektir.

Sözleşmenin hukuki işlemle sona ermesinde iki durum vardır. Bunlar; ikale sözleşmesi ile sona ermesi ve tek taraflı fesih ile sona ermesidir. İ kale sözleşmesi ile bir sözleşmenin tarafları, o sözleşmenin sona ermesi konusunda anlaşmaya vardıklarında ve karşılıklı olarak fesih iradelerini açıkladıkları sözleşmelerdir. Tek taraflı fesihte ise, asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşmeden önceki müzakere sürecinde akdedilen gizlilik sözleşmelerinin, sözleşmenin feshi ile sona ermesi durumudur.

Bir fiilin edim yükümlülüğünün ihlali olarak kabul edilmesi için; fiilin meydana getiren kusuru sonucunda olması gerekmektedir. Bu fiilin bir zarara neden olmasıyla beraber fiil ile zarar arasında da nedensellik bağı oluşması gerekmektedir.

Fiilin gizlilik ihlali olarak sayılabilmesi için bazı şartlar bulunmaktadır. Bunlar<sup>157</sup>;

- İhlal edildiği ileri sürülen bilgi; gizli bilgi olmalıdır,
- Bilginin açıklanması gizlilik gerektiren bir durumda yapılmış olmalıdır,
- Bilginin olan veya olması muhtemel yetkisiz kullanımı veya açıklanma durumu olmalıdır.

Meydana gelen zararın tazmini için hukukumuzda çeşitli sorumluluk türleri bulunmaktadır. Bunlar; Culpa In Contrahendo sorumluluğu, haksız fiil sorumluluğu, sözleşmeye aykırılıktan kaynaklanan sorumluluk, sebepsiz zenginleşmeden

---

<sup>157</sup> Steve Outing, *Confidentiality Agreements*, s. 2.

kaynaklanan zararın tazmini ve son olarak da iş görme hükümlerine göre zararın tazminidir.

Culpa In Contrahendo sorumluluğu; sözleşme öncesi görüşmelerde dürüstlük kurallarına aykırı olarak hareket ederek, verilmesi gereken bilgiyi vermeyen, yanlış bilgiler veren ve gerekli özeni ve dikkati göstermeyen tarafın bu davranışları sebebiyle bir sorumluluğu doğacaktır. Görüşmeler sonucunda Türk Medeni Kanunu'nun 2.maddesine göre aykırı hareket eden tarafın karşı tarafın zararlarını karşılaması gereklidir.<sup>158</sup>

Yargıtayın Culpa In Contrahendo sorumluluğuyla ilgili bir kararı ise şöyledir;

*“Yargıtay 19.HD: E:2005/2865 K:2005/11959 01.12.2005, Taraflar arasındaki uyuşmazlık, bayilik sözleşmesi imzalanacağı inanç ve düşüncesi ile yapılan harcamalara ilişkin tazminat isteminden kaynaklanmaktadır. Başka bir anlatımla, talebin dayanağı "akit görüşmelerinden doğan sorumluluk" ( CULPA İN CONTRAHENDO ) kuralıdır. Akit, bir süreçtir. Taraflar, akit kurulmadan önce akdin içeriği, şartları içerdiği hak ve yükümlülükler üzerinde görüşmeler yapar. Bu görüşmelerin başlaması ile taraflar arasında hukuki ilişki kurulur. Bu ilişki akit benzeri bir güven ilişkisidir ve ( MK 2/1 ) de düzenlenen dürüstlük kuralına dayanır. Buna göre, tarafların görüşmeler esnasında akdin içeriği ve şartları hakkında birbirlerini aydınlatması, dürüstlük kuralına uygun davranması, birbirlerinin kişilik ve malvarlığı değerlerine zarar vermemek için gerekli özeni göstermesi gerekir. Taraflar bu yükümlülüklerine kusurlu olarak aykırı davranıp görüşmelerin başlaması ile aralarında kurulmuş bulunan güven ilişkisini ihlal ettikleri takdirde bundan doğan zarardan sorumludurlar.”*

Haksız fiiller; taraflar arasında önceden akdedilmiş bir sözleşmeye bağlı olmaksızın, kanunun herkese yüklediği görevlere aykırı hareket edilmesi durumudur.<sup>159</sup> Haksız fiilde bulunan kişi, karşı tarafın zararını tazminle yükümlüdür. Söz konusu haksız fiil sorumluluğu Türk Borçlar Kanunu 49.madde ve devamında

---

<sup>158</sup> Reisoğlu, s. 343.

<sup>159</sup> Reisoğlu, s. 162.



düzenlenmiştir. Bu maddelere göre; bir kimsenin yapmış olduğu haksız fiilden sorumlu tutulabilmesi için ortada hukuka aykırı fiil, bundan dolayı karşı tarafın uğradığı zarar ve haksız fiilde bulunan kişinin kusurlu olması ve aynı zamanda da fiil ile zarar arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir. Gizli bilginin haksız olarak kullanılması veya açıklanması durumunda da bir haksız fiil meydana gelmiştir.

Sözleşmeye aykırılıktan kaynaklanan sorumluluk hususu Türk Borçlar Kanunu 112.madde ve devamında düzenlenmiştir. Maddeye göre; borçlu, borcun hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda, kusursuzluğunu ispat etmedikçe, alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür. Sorumluluğun söz konusu olabilmesi için, borç hiç veya gereği gibi yerine getirilmemiş olmalı, karşı taraf bir zarara uğramış olmalı, borçlu borcun ifa edilmemesinde kusurlu olmalı ve son olarak da aykırılık ve zarar arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Haksız fiil sorumluluğundan farklı olarak, sözleşmeye aykırılıktan dolayı oluşan sorumlulukta borçlunun kusurlu olduğu karinesi kabul edilmektedir.

Gizlilik sözleşmelerinde; gizli bilgi kendisine açıklanan tarafın, bu gizli bilgiyi üçüncü kişilere açıklaması veya haksız olarak kullanması durumunda, gizli bilgiyi açıklamama ve haksız olarak kullanmama borcu hiç veya gereği gibi yerine getirilmemiş olmaktadır. Buna göre karşı taraf;

-Gizli bilgiyi üçüncü kişilere açıklayan veya haksız olarak kullanan tarafın bu fiilinden dolayı zarara uğraması durumunda,

-Gizli bilgi diğer üçüncü kişilere açıklayan veya haksız olarak kullanan taraf bu fiilinde kusurlu ise,

-Karşı tarafın uğradığı zarar, gizli bilgiyi üçüncü kişilere açıklayan veya haksız olarak kullanan tarafın bu fiili nedeni sebebiyle oluştuysa,

Gizli bilgiyi üçüncü kişilere açıklayan veya haksız olarak kullanan tarafın sözleşmeye aykırılıktan kaynaklanan sorumluluğuna gidilecektir. Ardından da zararın tazminiyle yükümlü olacaktır.<sup>160</sup>

Sebepsiz zenginleşme bir kişinin haklı bir sebep bulunmaksızın bir başkasının emeğinden ve malvarlığından dolayı zenginleşmesidir. Bu durum Türk Borçlar Kanunu 77.madde ve devamında düzenlenmiştir. Bir kimsenin malvarlığı sebepsiz yere artarken, diğer bir kimsenin malvarlığında fakirleşme meydana gelmektedir. Sebepsiz zenginleşen kişinin malvarlığındaki artış aynı zamanda da diğer kişinin malvarlığında azalmasının sebebi olması yani illiyet bağının bulunması şarttır. Son olarak da sebepsiz zenginleşmenin meydana gelmesi için bu zenginleşmenin haklı bir sebebe dayanmıyor olması gerekmektedir.<sup>161</sup> Gizlilik sözleşmesinin sonunda ihlal edilen gizli bilginin sonucunda, zarar gören taraf ister sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak isterse de haksız fiil hükümlerine dayanarak zararın tazminini talep edebilir.

Vekaletsiz iş görme; Türk Borçlar Kanunu 526.madde ve devamında düzenlenmiştir. Buna göre, “*Vekaleti olmaksızın başkasının hesabına işgören, o işi sahibinin menfaatine ve varsayılan iradesine uygun olarak görmekte yükümlüdür.*” Vekaletsiz iş görme; gerçek vekaletsiz iş görme ve gerçek olmayan vekaletsiz iş görme olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Gerçek anlamda vekaletsiz iş görme, iş görenin iş sahibine ait bir işin görülmesi için ve onun menfaatini amaçlayarak, herhangi bir izin almadan işine müdahale etmesi durumudur. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme durumu ise, bir kişi bilerek veya bilmeyerek başkasının işini kendi işiymiş gibi menfaatine yönelik olarak hareket etmesidir.<sup>162</sup> Türk Borçlar Kanunu 527. maddesine göre: iş sahibinin açıkça veya örtülü olarak yasaklamasına rağmen yapılmışsa ve iş sahibinin yasaklaması da hukuka aykırı değil ise iş gören bu işi yapmamış olsaydı dahi zararın gerçekleşeceğini ispat etmedikçe beklenmedik halde de sorumlu olacaktır, diye düzenlenmiştir.

---

<sup>160</sup> Sias Suzanne L., s. 8.

<sup>161</sup> Kılıçoğlu, s. 380, 381, 382.

<sup>162</sup> Cevdet Yavuz, *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler*, Beta Yayınları, İstanbul, 2012, s. 471.

## BÖLÜM 4

### FİKRİ HAKLARIN İHLALİ VE KORUNMASI

#### 4.1.FİKRİ MÜLKİYET HAKKI

Fikri mülkiyetin kavramını açıkladıktan sonra bu hakkın hukuki niteliklerine ilişkin teoriler ele alınacaktır. Diğer bir başlık olarak da fikri hak sahipliğinden doğan hakları inceleyip; manevi haklar, maddi haklar ve bağlantılı haklar örneklerle açıklanacaktır.

##### 4.1.1.FİKRİ MÜLKİYET KAVRAMI

Esas itibariyle fikri hak; mutlak haklar arasında sayılmaktadır. Hak sahibine herkese karşı hakkın ileri sürebilme yetkisi verilmiştir. Fikri haklar; para ile ölçülebilen malvarlığı hakları arasında değerlendirilmektedir. Manevi yönüyle, şahıs varlığı haklarıyla benzerlikler göstermektedir. Ancak bu hakkın ne malvarlığı hakları ne de şahıs varlığı hakları kapsamında değerlendirilir. Karma nitelikli haklar kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürenler bulunmaktadır.<sup>163</sup>

Eser'in sözlük anlamına baktığımızda, “*Bir insanın akıl ve kabiliyetinin ürünü olarak meydana getirdiği, ortaya koyduğu şey; güzel sanatlar dalında ilmi alanda,*

---

<sup>163</sup> Rona Serozan, *Medeni Hukuk (Genel Bölüm/Kişiler Hukuku)*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s.209.

*güzelliğe veya insanlığa faydalı diğer sahalarda meydana getirilmiş ürün, mahsul ”* şeklinde açıklanmıştır.<sup>164</sup>

Hukuk kavramında eser, günlük kullanımdan farklı bir teknik kavrama sahiptir. Türk Borçlar Kanunu veya Basın Kanunu gibi alanlarda farklı anlamlarda ifade edilmektedir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 1/B/a maddesinde eser; “*Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini*” olarak tanımlanmıştır.

Genel olarak eser kavramı iki başlık altında değerlendirilebilir. Bunlar; objektif unsur ve sübjektif unsurdur. Objektif unsur içeriğinde iki ögeye sahiptir. Bu ögeler; soyut fikrin dış dünyada algılanabilir hale gelmesi ve soyut fikrin kanunla belirlenmiş olan eser türlerinden biriyle ifade edilmiş olmasıdır.<sup>165</sup> Sübjektif unsur ise kanunda, eserin sahibinin hususiyetini taşıması gerektiği şeklinde belirtmiştir. Öztan; hususiyet kavramını; yenilik ve üslup kavramına vurgu yaparak açıklamıştır. Asgari bir yaratıcılık düzeyinin bulunmasının yeterli olduğunu ve bu düzeyin de eserin insanda bıraktığı toplam etkinin aynı konuda daha önce verilmiş olan eserlerle toplu mukayesesi yoluyla anlaşılacağını belirtmiştir.<sup>166</sup>

Eser türleri, Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 2.maddesinde türlerine göre açıklanmıştır. Buna göre; ilim ve edebiyat eserleri, musiki eserleri, güzel sanat eserleri ve sinema eserleri olarak sayılmıştır. Kanunda sayılan bu dört grup dışında kalan fikir ve sanat eserlerinin eser sayılması ve korunması mümkün değildir. Eğer yeni bir sanat türü söz konusu olursa ya bu gruplardan birine eklenecek ya da unsurları ayırarak farklı gruplara eklenmesi suretiyle kanun ile koruma sağlanacaktır.<sup>167</sup>

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 2.maddesinde, ilim ve edebiyat eserlerini üç bent halinde sayılmıştır. Bunlar; “*Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan*

---

<sup>164</sup> MEB, *Örnekleriyle Türkçe Sözlük*, Cilt 1, İstanbul, 2000, s.852.

<sup>165</sup> Ünal Tekinalp, *Fikrî Mülkiyet Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, Beşinci Bası, 2012, s.109.

<sup>166</sup> Fırat Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s.96,97,98.

<sup>167</sup> Nuşin Ayiter, *Hukuk'ta Fikir ve Sanat Ürünleri 2.Bası* Ankara, 1981, s.43.

eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları”, “Her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, pandomimalar ve buna benzer sözsüz sahne eserleri” ve “bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimarı maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri” olarak açıklanmıştır.

Söz konusu kanunun 3.maddesinde musiki eserleri, “her nevi sözlü ve sözsüz besteler” olarak tanımlanmıştır. Musiki eserler, zekaya değil, hisse hitap etmesi itibariyle ilim ve edebiyat eserlerinden ayrıldığı gibi, görmekle değil, işiterek hisse hitap etmesi ile de ayrılır.<sup>168</sup> Musiki eserin hususiyeti bulunması yeterlidir. Örneğin; bir müzisyenin yarattığı bir şarkı hususiyet taşıyorsa, notaya geçirilmiş olması, korunması için zorunlu bir şart oluşturmaz. Önceden tasarlanmadan doğan müzik eserleri de Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu bakımından eser niteliği taşımaktadır.

4.madde olarak da güzel sanat eserleri açıklanmıştır. Sanat eserlerini 8 bent halinde sayılmıştır. Buna göre “Güzel sanat eserleri, estetik değere sahip olan”;

1-Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi ve serigrafı.

2-Heykeller, kabartmalar ve oymalar,

3-Mimarlık eserleri,

4-El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları,

---

<sup>168</sup> Mustafa Reşit Belgesay, *FSEK Şerhi*, İstanbul, 2001, s.23.

5-Fotoğrafik eserler ve slaytlar,

6-Grafik eserleri,

7-Karikatür eserleri,

8-Her türlü tiplmelerdir.

Yine kanun'un 4.maddesinin 2.fikrasında; “*krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatları etkilemez*” hükmü düzenlenmiştir. Yani 1.fıkra da sayılan eserler eğer endüstride kullanılmış ise yine de güzel sanat eseri sayılacaktır anlamı vermektedir. Aynı şekilde 4.maddenin son fıkrasında da söz konusu eserlerin diğer kanunlara göre sınai model ve resim olarak korunmasının fikir ve sanat eserleri olmak sıfatlarına halel getirmeyeceği hususu düzenlenmiştir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 5.maddesinde “*sinema eserleri*” başlığında “*sinema eserleri, her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbirleriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir*” denilmek suretiyle düzenlenmiştir.

Sinema eserlerinin eser korumasından yararlanması için dört şarta ihtiyaç vardır. Bunlar; söz konusu filmin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda belirtilen anlamda sahiplerinin olması gerekmektedir. Yönetmeni ve senaryosu bulunmalıdır. Ürün sahiplerinin hususiyetlerini taşımaları ve son olarak da Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu 5.maddede sayılan kategorilerden biri içine girmelidir.<sup>169</sup>

Multimedya eserleri bilgisayar programlarının desteğiyle bilgi ve verilerin üretimi ve işlenmesiyle oluşan dijital sistemin bir ögesidir. Bu tür eserlerin fikir ve

---

<sup>169</sup> Ünal Tekinalp, *Fikri ve Mülkiyet Hukuku*, Üçüncü bası, İstanbul, 2004, s.119.

sanat eserleri bakımından eser sayılabilmesi için bazı hukuki sorunlar bulunmaktadır. Diğer eserlerden farklı olarak etkileşime sahip olması ve değişmesi sebebiyle kanun kapsamında korunması zorlanılmaktadır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 6.bölümünde “*çeşitli hükümler*” başlığı altında fikir ve sanat eserleriyle benzerlik gösteren ancak eser kabul edilmeyen bazı unsurlara yer verilmiştir. Bunlar; “*Ad ve alametler*” ile “*işaret, resim ve sesler*”, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu'nun haksız rekabet hükümlerine göre korunacaktır. “*Mektuplar*” Medeni Kanunu'nun kişilik hakları hükümleri ve Borçlar Kanunu'nun haksız fiil ve Türk Ceza Kanunu'nun özel hayat ve hayatın gizli alanına karşı suçlar faslında düzenlenen hükümler ile korunacaktır. “*Resim ve Portreler*” ise Borçlar Kanunu'nun haksız fiil hükümleri ile Medeni Kanunu'nun kişilik hakları hükümleri ve Türk Ceza Kanunu'nun özel hayatın gizliliğini ihlal hükümleri ile korunacaktır.

#### **4.1.2.FİKRİ MÜLKİYET HAKKIN HUKUKİ NİTELİĞİNE İLİŞKİN TEORİLER**

Fikri mülkiyet hakkına ilişkin teoriler şunlardır. Fikri mülkiyet teorisi, kişilik hakları teorisi, düalist teori, monist teori, eser sahipliği teorisi ve son olarak da Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku'na hakim olan görüştür.

Fikri mülkiyet teorisini Hegel, “*Hukuk Felsefesinin Temel Prensipleri*” eserinde mülkiyet başlığı altında entelektüel nitelikler sonucu doğan ürünleri genellikle somut “*şey*” lerin konu olduğunun düşünülmesinin doğru olduğunu dile getirmiştir. Entelektüel beceri, bilgi ve kabiliyet ürünü olan bilim ve sanat ürünlerinin her ne kadar içsel, spiritüel bir yapısı olsa da ifade yoluyla bu ürünlere bir dış mevcudiyet verilebileceğini ve sonuç olarak bu ürünlerin elden çıkarılabileceği şeyler kategorisine sokulabileceğini açıklamıştır.<sup>170</sup>

---

<sup>170</sup> G.W. F. Hegel, *Hukuk Felsefesinin Prensipleri*, Çeviri: Cenap KARAKAYA Sosyal Yayınları, İstanbul, 1991, s.63-64.

Kişilik hakları teorisini Otto von Gierke; eser üzerindeki mali hakların söz konusu eserin, sahibinin şahsiyetinin bir tezahürü olması dolayısıyla şahsiyet haklarından kaynaklandığını ifade etmiştir.<sup>171</sup>

Düalist teori ise sadece ne fikri mülkiyet teorisi ne de kişilik hakları teorisinin yeterli kalacağını, söz konusu hakların niteliklerine göre değişeceği hususu ana fikir olarak teorileştirilmiştir.

Monist teori, düalist teorinin aldığı eleştirileri göz önüne alarak Ulmer'in konuyla ilgili görüşlerini özetlediği bir örnek olan “*Ağaç Teorisi*”ni, eser sahibinin mali ve manevi menfaatleri ağacın kökleri; Fikri hukuk, ağacın gövdesi, hakka ilişkin yetkileri ise ağacın dalları olarak betimlemiştir. Bazen mali unsurlar manevi yetkilerin kullanılmasına bazen de manevi unsurların ihlali mali yetkilerin kullanılmasına neden olabilir denilmiştir.<sup>172</sup>

Eser sahipliği teorisi, Hirsch tarafından ortaya çıkarılmıştır. Buna göre, fikri bir çalışmanın ortaya çıkartılmasıyla eser üzerinde malı ve manevi nitelikli yetkilerin toplandığı sübjektif bir haktan değil, eserin ortaya çıkmasıyla sahibine mali ve manevi yetkiler sunan objektif bir durumdan bahsedilmektedir.<sup>173</sup>

Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunu'na hakim olan görüş ise doktrinde tartışmalı olmakla birlikte herhangi bir teori üzerinde uzlaşma sağlanamamıştır.

#### 4.1.3.DOĞAN HAKLAR

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun üçüncü bölümünde “*Eser Sahibinin Hakları*” başlığı altında haklar düzenlenmiştir. Kanununun 13.maddesinin 1.fıkrasında; “*Fikir ve Sanat eserleri üzerinde sahiplerinin mali ve manevi menfaatleri bu kanun*

---

<sup>171</sup> Ayiter, s.34.

<sup>172</sup> Öztan, s. 35.

<sup>173</sup> Ernst E. Hirsch, *Fikrî Say*, Cilt II, İktisadî Yürüyüş Matbaası, İstanbul, 1943, s.116.



*dairesinde himaye görür*” açıklanmasına yer verilmiştir. Aynı maddenin 2.fikrasında da “*Eser sahibine tanınan hak ve yetkilerin eserin bütününe ve parçalarına şamil olduğu*” hükme bağlanmıştır. Kanun, eser sahibinin haklarını, manevi haklar ve manevi haklar olarak ikiye ayırmaktadır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun tanıdığı manevi haklar eser sahibinin şahsına doğrudan bağlı olan ve eser sahibi tarafından herkese karşı ileri sürülebilecek, mutlak ve inhisari nitelikte haklardır.<sup>174</sup> Mali haklar ise manevi hakların aksine, eser sahibinin mal varlığından tamamen çıkaracak tasarruf işlemleri yapılabilir. Manevi haklarda olduğu gibi mali hakların da kullanılma yetkisinin devredilmesi mümkündür.<sup>175</sup>

#### 4.1.3.1.MANEVİ HAKLAR

Eser sahibinin manevi hakları Fikir ve Sanat Eserleri Kanun’un üçüncü bölümünde “*manevi haklar*” alt bölüm başlığı altında düzenlenmiştir. Manevi haklar şu şekilde sıralanmıştır;

1-Eserin umuma arz yetkisi (FSEK m.14)

2-Adın belirtilmesi yetkisi (FSEK m.15)

3-Eserde değişiklik yapılmasını menetmek yetkisi (FSEK m.16)

4-Eser sahibinin zilyed ve malike karşı hakları (FSEK m.17)

Eserin umuma arz yetkisi; sahibinin hakimiyet alanında olan, o kişi haricinde kimsenin göremediği, duyamadığı, okuyamadığı eserini kamuyla paylaşması durumunda söz konusu eseri umuma arz hakkını kullanarak alenileştirdiğini gösterir.

<sup>174</sup> Şafak N. Eren, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, 2.Baskı, Ankara, 1998, s.113.

<sup>175</sup> Halil Arslanlı, *Fikri Hukuk Dersleri, II;Fikir ve Sanat Eserleri*, İstanbul, 1954, s.172.

Kural olarak, eserin umuma arz edebilmesi için herhangi bir şekil şartı oluşturulmamıştır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 14.maddesinin 1.fıkrasında “*Bir eserin umuma arzedilip arzedilmemesini, ... münhasıran eser sahibi tayin eder*” diyerek, fikri ürünün yaratıcısının kendi alanından çıkartıp kamuya paylaşmasına veya paylaşmamasına ancak eser sahibinin kendisinin karar verebileceğini ifade etmektedir.

Eserin yayınlanma zamanını belirleme yetkisi eser sahibine aittir. Bir eserin kamuya doğru zamanda çıkması önemlidir. Çünkü bir kitabın konu güncelliğini yitirdikten sonra yayınlanmasını eser sahibinin haklarına zarar verebilecek niteliğe ulaşabilir.

Yine kanunda hükmü olan bir eserin umuma arzedilme tarzını münhasıran eser sahibinin belirleyeceği hususu yer almaktadır. Bir eserin kamuya açıklanması kadar eserin kamuya sunulma tarzının nasıl olacağı da önemlidir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 14.maddesinin 2.fıkrasına göre; “*Bütünü veya esaslı bir kısmı alenileşmemiş olan, yahut ana hatları herhangi bir suretle henüz umuma tanıtılmayan bir eserin muhtevası hakkında ancak o eserin sahibi malumat verebilir*” denilmek suretiyle eser sahibinin, eserin içeriği hakkında bilgi verme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

FSEK m.15/1.fıkrasının'da “*Eseri, sahibinin adı veya müstear adı ile yahut adsız olarak, umuma arzetme veya yayınlama hususunda karar vermek salahiyeti münhasıran eser sahibine aittir*” hükmü bulunmaktadır. Bu hakla birlikte eser sahibi harici kişilere eserin kendi eseriymiş gibi gösterenlere karşı koruma sağlar. Eser sahibi isterse eserini kendi adını gizleyerek isterse de mahlas isim koyarak kamuya sunabilir.

FSEK 16.maddede eserin bütünlüğünü koruma hakkına sahip olunduğunu ve bu düzenlemeye göre eserde herhangi bir ekleme veya başka değiştirmelerin yapılmasının engellediği belirtilmiştir. Aynı maddenin 2.fıkrasında da “*Kanunun veya*

*eser sahibinin müsaadesiyle bir eseri işleyen, umuma arzeden, çoğaltan, yayımlayan, temsil eden veya başka bir suretle yayan kimsenin teknik icabı zaruri görülen değiştirmeleri, eser sahibinin özel bir izni olmaksızın yapabileceği”* hususu düzenlenmiştir. Buna göre, fikir ve sanat eserlerinden yararlanma veya değişiklik yapma durumu gerekebilir. Örneğin bir eserin başka bir dile tercümesinde bazı değişikliklerin yapılması zorunlu olabilir. Bu maddeye göre yani “*teknik gereklilik bulunması*” durumunda izin olmadan değişiklik yapılabilir.<sup>176</sup>

Eser sahibinin zilyed ve malike karşı hakları konusunda FSEK 17.maddede düzenlenen “*Eserin aslına ulaşma hakkı*” olarak tanımlanmıştır. Yine aynı kanunun 57.maddesinin 1.fikrasında, fikir ve sanat eserlerinin üçüncü bir kişiye şahsi veya aynı bir hak çerçevesinde devredilmiş olsa bile eser sahibinin eseri üzerindeki fikri haklarının kural olarak devam edeceği düzenlenmiştir.

#### **4.1.3.2.MADDİ HAKLAR**

Maddi haklar eser sahibine eserinden ekonomik olarak faydalanma yetkisi veren ve ayrıca üçüncü kişilerin yararlanmasını engelleme yetkisi taşıyan mutlak haklardan biridir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu 20.maddesinin 1.fikrasında “*faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir*” denilerek bu hakkın mutlak hak olduğunu işaret etmiştir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda mali haklar;

1-İşleme hakkı (FSEK m.21)

2-Çoğaltma hakkı (FSEK m.22)

3-Yayma hakkı (FSEK m.23)

---

<sup>176</sup> Erel, s.123.

4-Temsil hakkı (FSEK m.24)

5-İşaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı (FSEK m.25)

6-Pay alma hakkı (FSEK m.45) olarak sayılmıştır.

İşleme hakkı; Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda 6.maddede “işlenmeler” olarak tanımlanmıştır. İşlenme türlerinden başlıca olarak 11 bent halinde sayılmıştır. İşleyenin hususiyetini taşıyan işlenmelerin de eser sayılacağı ek olarak düzenlenmiştir. FSEK 21.maddeye göre; “*Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı, münhasıran eser sahibine aittir.*” denilmiştir. Yani eseri işlemek isteyen kişi veya kişiler öncelikle eser sahibine başvurmak ve ardından da onun onayını almak zorundadır. Aksi durumda eserden işlemek suretiyle yararlanması mümkün değildir. İşleme suretiyle bir eserden yararlanma durumu ekonomik amaçla yapılmaktadır. Bu yüzden işleme hakkı bir maddi hak olarak nitelendirilmektedir. İşleme kişisel amaçlarla yapıldığı takdirde eser sahibinden herhangi bir izin alınmasına gerek bulunmamaktadır.

Çoğaltma hakkı; FSEK 22.maddede düzenlenmiştir. Buna göre; “*bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.*” denilmiştir. Çoğaltma eserin tekrarlanması ve maddi bir varlık olarak dış dünyada bulundurulmasını sağlama amacına yönelik bir işlemdir. 1.fıkraya göre çoğaltma asıldan yapılabileceği gibi eserin kopyasından da yapılabilecektir. Kanun koyucu çoğaltmanın herhangi bir şekil veya yöntemle yapılabileceğinden söz etmiştir. Her türlü imkanla çoğaltmanın mali hak sahibinin hakkına aykırılık oluşturmasının önüne engel koymamıştır. FSEK 22.maddesinin 2. ve 3.fıkrasında; “*Eserlerin aslından ikinci kopyasının çıkarılması ya da bir eserin işaret, ses veya görüntü nakline yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi, her türlü ses ve müzik kayıtları ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve krokilerin uygulanması çoğaltma sayılır. Aynı kural kabartma ve delikli kalıplar hakkında da geçerlidir. Çoğaltma hakkı; Bilgisayar programının geçici çoğaltmasını, gerektirdiği*

*ölçüde programın yüklenmesini, görüntülenmesini, çalıştırılmasını, iletilmesi ve depolanmasını da kapsar”* hükmü taşımaktadır.

Yayma hakkı FSEK 23.maddede düzenlenmiştir. Maddenin 1.fikrasında, *“bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarda dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir”* denilmek suretiyle yayma hakkının eser sahibine tanınan mutlak hak olduğu belirtilmiştir. Yayma hakkının konusunu eserin çoğaltma sonucu elde edilen maddi nüshaları oluşturmaktadır. Eser sahibi yayma hakkını kendisi kullanabileceği gibi başkasına da devredebilir. 2.fıkra göre, *“Eser sahibinin izniyle yurt dışında çoğaltılmış nüshaların yurtiçine getirilmesi ve bunlardan yayma yoluyla faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Yurtdışında çoğaltılmış nüshalar, her ne suretle olursa olsun eser sahibinin izni olmaksızın ithal edilemez”* hükmü ile eserin çoğaltılmış nüshalarının ithal edilerek yayma hakkının kullanılmasını yine eser sahibinin iznine bağlı kılmıştır.

Temsil hakkı FSEK 24.maddenin 1.fikrasına göre; *“Bir eserden, doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarayan aletlerle umumi mahallelerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı, münhasıran eser sahibine aittir”* denilerek düzenlenmiştir. Temsilin doğrudan veya dolaylı olması, eser sahibinin sözleşmeyle eserden doğan hakkını devrettiği durumlarda oluşur. Temsil hakkının devri, sözleşmede aksine hüküm yoksa doğrudan doğruya temsili kapsamaktadır.<sup>177</sup> Temsil hakkının kullanılması sırasında; hem kamu yararı için hem de kişisel kullanım için çeşitli sınırlamalar hazırlanmıştır. Bu düzenlemeler FSEK’un 31.madde ve devamında yer almaktadır.

İletim hakkı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 25.maddesinin 1.fikrasında *“Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletimde dahil olmak üzere işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak, başka yayın kuruluşları tarafından*

---

<sup>177</sup> İlhan Öztrak, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar*, 2.Baskı, Ankara, 1977, s.59.

*yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi haklı münhasıran eser sahibine aittir*” denilmiştir. İkinci fıkrasında, eserin satışı, dağıtılması ve çoğaltılması ile internet ortamına sunulmak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkının da eser sahibinin olduğu belirtilmiştir. Üçüncü fıkrasında ise, “*bu madde ile düzenlenen umuma iletim yoluyla eserlerin dağıtım ve sunumunun eser sahibinin yayma hakkını ihlal etmeyeceği*” kuralına yer verilmiştir. Bu fıkayla birlikte umuma iletim yoluyla eserlerin dağıtım ve sunumu halinde eser sahibinin yayma hakkının sona ermeyeceği açıklanmıştır.

Pay alma hakkı ile eser sahibine eserini sattıktan sonra da eğer eserin değerinde olağanüstü bir artış meydana gelmişse bu değer artışından yararlanacağı anlamına gelmektedir. Örneğin bir ressam yaptığı resmi satmış ve ardından da zaman içinde çok değer kazanmış olduğunu varsayalım, sattığı fiyat ile şimdiki rayiç fiyat arasında aşırı bir orantısızlık bulunursa bu bedelden ressamın belirli bir oranda yararlandırılması amaç edinilmiştir.

#### **4.1.3.3.BAĞLANTILI HAKLAR**

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 6.bölümünde “*Eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar*” düzenlenmiştir. Bağlantı haklar; eser sahibi olarak sayılmayacak olan sanatçılara, sesleri veya ses ve görüntüleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcılarına, gerçekleştirdikleri yayınlar üzerinde Radyo ve Televizyon kuruluşlarına ve filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarına sağlanan koruma hakkıdır.

İcracı sanatçıyı FSEK şöyle tanımlamıştır; “*eser sahibinin izniyle bir eseri özgün biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçılar*” denmiştir. Temel unsuru özgünlüktür. İcracı sanatçıların eseri doğrudan icra eden olduğu gibi aynı zamanda da koordine eden kişiler de olabilir. Mali hakları FSEK 80.madde, b.1.A(2)’de sayılmıştır. Bu haklar; icrasının tespit ettirilmesi ve tespit edilmiş olan icranın çoğaltılması, satılması, dağıtılması, kiralanması ödünç

verilmesi, işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine belirlenmiştir. Manevi hakları ise A.(1) hükmünde yer almıştır. Buna göre; icranın sahibi olarak tanıtılma hakkı ve icralarının kendi itibarlarını zedeleyecek şekilde tahrif edilmesi ve bozulmasının önlenmesini talep etme hakkı olarak düzenlenmiştir.

Fonogram yapımcılarının hakları Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 80.maddesinin 1.fikrasında, “*bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları*” olarak düzenlemiştir. Bu yapımcıları ancak eser sahibinden ve icracı sanatçıdan mali hakları kullanma yetkisini devraldıktan sonra haklara sahip olabileceğini belirtmiştir. Bu haklar; doğrudan veya dolaylı olarak çoğaltılması, satılması, kiralanması ve kamuya ödünç verilmesi, işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine izin verme haklarının olduğunu 1.bentte düzenlenmiş ve sayılmıştır.

Bağlantılı hak sahiplerinin üçüncü grubu da Radyo ve Televizyon kuruluşlarının haklarıdır. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu<sup>178</sup> 80.maddesinin c hükmüne göre sahip olduğu haklar;

1-Yayınlarnın tespit edilmesine, diğler yayın kuruluşlarınca eş zamanlı iletimine, gecikmeli iletimine, yeniden iletimine, uydu veya kablo ile dağıtımına izin verme veya yasaklama,

2-Özel kullanımlar hariç olmak üzere, yayınlarnın herhangi bir teknik veya yöntemle, doğrudan veya dolaylı bir şekilde çoğaltılmasına ve dağıtımına izin verme veya yasaklama,

3-Yayınlarnın umuma açık mahallerde iletiminin sağlanmasına izin verme veya yasaklama,

4-Tespit edilmiş yayınlarnın, gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda yayınlarna ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin verme,

---

<sup>178</sup> <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5846.pdf> (Erişme Tarihi: 19.10.2019).

5-Haberleşme uyduları üzerindeki veya kendilerine yöneltilmiş olan yayın sinyallerinin diğer bir yayın kuruluşu veya kablo operatörü veya diğer üçüncü kişiler tarafından umuma iletilmesi ve şifreli yayınların çözülmesine ilişkin izin verme veya yasaklama hususlarında münhasıran hak sahibidirler.

Film yapımcısını tanımlı olarak; sermayesini teknik ekipmanlarını, oyuncularını veya filmin tamamında görev yapacak tüm ekibi bir araya getiren ve hepsinin sonucu olarak bir eseri filme dönüştüren kişi veya kişilere denir. Film yapımcısının eser sahibinden ve sanatçılardan mali hakları kullanma yetkisini devir alması haklarının kullanılması için gerekmektedir. FSEK m.80/2'ye göre kazanılan haklar;

1-Filmin tespitinin çoğaltılması, dağıtılması, satılması, kiralanması kamuya izin verilmesi veya yasaklanması,

2-Film tespitinin işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletilmesine ve yeniden iletimine izin verme,

3-Film tespitinin telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma sunulmasına ve internet ortamında umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak gibi haklarına sahip olduğu düzenlenmiştir.

#### **4.2.İNTERNETTE GERÇEKLEŞEN FİKRİ HAK İHLALLERİ**

İnternette gerçekleşen fikri haklar ihlallerinin öncelikle tarihsel olarak değerlendirilmesi yapıldıktan sonra da bu ihlallerin yazılımsal olarak ortaya çıkma halleri ve son olarak da bu hak ihlallerinde sorumlu olan sùjeler ele alınacaktır.



#### 4.2.1.TARİHSEL OLARAK ORTAYA ÇIKIŞI

Toplumsal hayata geçiş denemeleriyle birlikte fikir ve sanat eserleri ortaya çıkmıştır. İnsanların kendisini ifade etme şekli olarak bu olgu oluşmuştur. Bu olgunun sistematik bir biçimde yaratıcılık ve estetik düzeyi yükseldikçe eserler de meydana gelmiştir. Avrupa’da 18.Yüzyılda başlayan kanunlaştırma hareketleri sonucunda fikri ve sınai mülkiyet ulusal sınırları içerisinde korunmaya başlanmıştır. Bilim ve teknolojinin gelişmelerine bağlı olarak fikri hakların yayılma ve gelişme hızları artmıştır. Uluslararası seviyeye gelen bu oluşumlar 20 Mart 1883 yılında Paris Sözleşmesi ve 9 Eylül 1886 yılında da Bern Sözleşmesiyle birlikte koruma ulusal sınırlar dışına çıkmıştır.

1967 yılında imzalanan Stockholm Sözleşmesi ile Dünya Fikri Mülkiye Örgütü (WIPO) kurulmuştur. 1974 yılından itibaren de Birleşmiş Milletler Örgütü’nün bir kolu haline gelmiştir. WIPO amaç olarak, hem endüstriyel mülkiyet haklarını korumak hem de telif haklarını kapsayacak şekilde fikri mülkiyet hakkın korunmasını temel olarak işlevi haline getirmiştir. Aynı zamanda da azgelişmiş ülkelere hukuksal ve teknik destek vererek, dünya ticaret sisteminin gereklerine uygun fikri mülkiyetin oluşmasına yardımcı olmaktadır.<sup>179</sup>

Zaman içerisinde ülkeler arasındaki çok taraflı sözleşmeler ve WIPO ile sağlanmaya çalışılan koruma sistemi, gelişen sistemler karşılığında yeterli olmamaya başlamıştır. Bu nedenle sadece fikri hakların korunması değil aynı zamanda da uluslararası düzeyde ekonomik ve ticari rekabeti sağlamak amacıyla Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) hazırlanmıştır.

Başka Amerika Birleşik Devleti olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinin de desteğiyle uluslararası ticaret düzenini oluşturmak amacıyla GATT anlaşması 1 Ocak 1948’de hazırlanmıştır. GATT 1970 li yıllarda küresel olarak çıkan döviz kuru ve

---

<sup>179</sup> Shahid Alikhan, *Intellectual Property Rights: The Paris Convention and Developing Countries. Journal of Scientific and Industrial Research*, 1993, 52 (4), s.219.

petrol krizi başta olmak üzere krizleri iyi yönetememiş ve 15 Nisan 1994 yılında Nihai Senet ile Dünya Ticaret Örgütü (WTO) kurulmuştur.

Dünya Ticaret Örgütü, 30 Kasım 2009 yılında Cenevre’de toplanmıştır. İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri tarafından bu toplantı ve müzakerelerde hiçbir ilerleme sağlanmadığı ve herhangi bir faydası olmadığı dile getirilmiştir.<sup>180</sup>

#### 4.2.2.YAZILIMSAL HAK İHLALLERİ

Eserler, dijitalleşmesiyle internet ortamına sunulur. Ancak böylece eser üzerindeki hakların ihlal edilmesi kolaylaşmıştır. Sanal dünyada korunması ve kapsamı oldukça karmaşık bir haldedir. Bazı ihlal davranışları şöyledir; bir eserin dijital hale getirilmesi, bilgisayara veya internete yüklenmesi, diğer başka bilgisayarlara çeşitli yöntemlerle aktarmak, lisanslı ürünleri kırarak (crack) kullanmak veya hak sahibinin izni olmadan değiştirmek gibi birçok şekilde karşımıza çıkmaktadır.

İnternetin genel anlamda bir sınırı olmaması sebebiyle gerek denetimi gerekse tespit edilmesi oldukça zordur. Toplumun bir kısmının fikri haklar konusunda bilinçli olmaması veya ihlali gerçekleştirenin anonim (anonymous) olması sebebiyle hak ihlalleri karşımıza çıkmaktadır.

Kopyalama; internet ortamında aktarılan verilere kullanıcıların ulaşılabilmesi için, verilerin çoğaltılması anlamındadır. Herhangi bir internet sitesine girildiği zaman bilgisayarın önbelleğinde otomatik biçimde ve geçici olarak kopyalama/indirme olmaktadır. Ancak bu işlem teknik anlamda zorunlu bir durumdur. Bu işlem internet sitesi kapatıldığında veya bilgisayar kapatıldığında otomatik olarak silinmektedir. Bu kopyalama işlemi, fikri hakkın ihlalini oluşturmamaktadır. Avrupa Birliği’nin “*Bilgi*

---

<sup>180</sup> İTKİB (İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri). (2009). *Bilgi Notu*. Aralık, 2009, s.1.

*Toplumunda Telif Hakları ve Bağlantılı Hakların Belirli Yönleriyle Uyumlaştırılması Direktifi*'nin<sup>181</sup> 5.maddesinde bu tür çoğaltmaların, teknik gereklilikten doğduğunu, teknolojik sürecin bütünleyici ve esaslı parçasını oluşturduğunu, geçici nitelikte olduğu, üçüncü kişilerle yapılan iletişimde aracı nitelikte olduğu ve belirtilen nedenlerle çoğaltma hakkının istisnasını teşkil ettiği belirtilmiştir.

Clickwrap lisansı; internet sitesi sahibi ve kullanıcı arasında yapılan bir elektronik sözleşmedir. Bu göre kullanıcı, internet sitesine girmek istediği zaman karşısına bir ekran çıkmaktadır. Kullanıcı, lisansı okur ve koşulları kabul ederse “*kabul et*” veya “*kabul ediyorum*” butonuna bastığı zaman, taraflar ortak iradesiyle sözleşme kurulmuş olur. Kullanıcı tıklamadığı takdirde sayfayı görüntüleyemeyecektir.

Dürüst kullanım ilkesi eser sahibinin eserden yararlanma hakkının istisnası olarak kabul edilmektedir. Bu ilkenin uygulanabilmesi için kullanıcının, kullanım amacının ticari olup olmadığı veya eserden yararlanma oranı gibi dürüst kullanım ilkesinin olup olmadığı bakılmaktadır.<sup>182</sup> Türk hukukundaki yansıması ise Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda düzenlenen “Kişisel Kullanım İstisnası” başlığında yer almaktadır.

Kullanıcılar arası veri paylaşımında (Peer to Peer), dosya veya veri dağıtımını gerçekleştirilmektedir. Kullanıcılar indirmek veya kullanmak istediği verinin adını veya başlığını yazarak, sahip olduğu kullanıcılardan almak ve aynı anda da verme işlemiyle karşılıklı paylaşım oluşmaktadır. Bu sistemde en çok kullanılan paylaşımlar; eğlence endüstrisi veya servis sağlayıcı unsurlarıdır. Teknolojinin gelişmesi ve ucuzlamasıyla bu paylaşımın arttığı gözükmektedir. Günümüzde de en ağır fikri hak ihlalleri bu servisle gerçekleşmektedir. Türk hukukunda “*Yayma hakkı*” FSEK madde 23'te düzenlenmesine rağmen, bu tür paylaşım servisinin fikri hak ihlali teşkil ettiği kabul edilmemektedir. Burada FSEK'un “*Eserin çoğaltılması*” kapsamında

---

<sup>181</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001L0029&from=EN> (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

<sup>182</sup> Michael A. Einhorn, *Media, Technology and Copyright, Integrating Law and Economics*, Edward Elgar Publishing, Northampton, USA, 2004, s.83.

değerlendirilmesi teknik olarak mümkün olmamakla birlikte geçici olarak kullanılabilmesi mümkün olduğu kanaatindeyiz. Çünkü kullanıcı kendine ait olan bir veri veya programı başkasına bir çoğaltma ile vermiyor, sadece erişime açılmasını sağlıyor.

İnternet servis sağlayıcıların(İSS) kural olarak erişim hizmeti verdiği kabul edilmektedir. Ancak bir hizmetin yanında, sunucusunu belirli ve sınırlı şekilde kiralama, alan adı sağlama(domain name hosting), sunucu barındırma (hosting) veya içerik sağlayıcı(content provider) gibi yan hizmetleri de bulunmaktadır. İnternette bir ihlalin ortaya çıkması halinde, ihlalin gerçekleştirilmesi için bu ihlal teknik olarak İSS üzerinden yapılmaktadır. Sadece erişim sağlayıcı olarak görev aldıklarında bir köprü olarak işlevi bulunmaktadır. O nedenle herhangi bir hukuki veya cezai sorumluluğunun olmaması gerekmektedir. Ancak yan hizmetlerinden olan hosting kiralama veya sunucu kiralama gibi durumlarda sorumluluğun kapsamı doğrultusunda oluşacaktır.<sup>183</sup>

Arama motorları, dijital ortamda oluşan her türlü veriyi örümcekleriyle birlikte tarar ve datasında toplar. Kullanıcılar da anahtar kelimeleri girmesiyle birlikte buna ilişkin sitelerin önlerine gelmesini sağlar. Fikri hak ihlali olan siteleri, başta Google olmak üzere diğer arama motorları da ön tarama işlemi yaparak, bu siteleri tespit eder ardından da kontrol altına alarak koruma sağlamaktadır.

Bağlantılar (Linkler), kullanıcıların ulaşmak istedikleri veriler için internet sayfasından bir başka internet sayfasına geçişini oluşturur. Fikri hak ihlali kapsamında bağlantılar iki ayrı türde oluşur. Bunlar; yüzelsel link (surface link) ve derin link (deep link) olarak ayrılır. Yüzelsel link; bulunduğu internet sayfasındaki linke tıklayarak kullanıcı linkin yönlendirdiği sitenin anasayfasına gitmektedir. Bu bağlantıyla doğrudan fikri hak ihlali oluşmaz ancak yönlendirilen sitenin içeriği bakımından ihlal mevcut ise o durumda ihlal oluşur. Derin link; linke tıklandığında linkin yönlendirdiği site anasayfaya değil doğrudan alt sayfalara erişimi gerçekleştirmektedir. Bu nedenle

---

<sup>183</sup> Abuzer Kendigelen, Savaş Bozbel, “*Telif Hakları Açısından İnternette Veri Paylaşımı (Peer to Peer File Sharing)*”, *İnternet ve Hukuk*, Ed: Yeşim M. Atamer, S: 491-538, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004.s. 529.

basit bir kullanıcıyı aldatma ve sitenin içeriğine göre bir hak ihlali oluşma durumu artacaktır.

#### **4.2.3.HAK İHLALLERİNDE SORUMLU SUJELER**

İnternet genel anlamda sınırsız bir alanda ve kendine özgü karakteri olan soyut bir kavramdır. Bu nedenle kendine özgü de hukuk sùjeleri yaratılmıştır. İnternet erişimi için alt yapıyı oluşturan, internetteki verilerin içeriğini hazırlayan, bu verileri yayınlayan, depolayan, verileri kullanıcılara sunan kişiler ve interneti de kullanan kullanıcılar tarafından hak ihlalleri söz konusu olabilir. Bu sùjeleri ayrı ayrı değerlendirmek gerekirse;

Telefon idareleri; veri hatları ùlkeler tarafından kontrol edilmektedir. İnternet bağlantıları telefon hatları üzerinden gerçekleşmektedir. Telefon hatları ile ISS'ler arasında yapılan sözleşmeler sonucunda, ISS'ler tarafından tahsis edilmektedir. Aralarındaki hukuki sorumluluk böylece paylaşılmaktadır.

ISS'ler; kullanıcılara internet erişimini sağlayan gerçek veya tüzel kişilerdir. Temel işlev olarak internete erişim sağlama ve bunların yanında da sunucu kiralama, alan adı sağlama, sunucu barındırma, uygulama servis sağlayıcılığı yapmak ve içerik sunma gibi hizmetleri bulunmaktadır. ISS'lerin sorumluluğu hukukumuzda 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da düzenlenmiştir. ISS'ler hak ihlali olan içeriklere müdahale edebilme imkanları teknik olarak mümkündür ancak sonsuz verilerde ve kullanıcıların yer aldığı bir ortamda ihlallerin incelenmesi, kontrol edilmesi ve denetlenmesi pratikte çok zordur. Bu nedenle hukuki sorumluluğunu sınırlı biçimde tutmak doğru olacaktır.

Erişim sağlayıcılar; internet bağlantısına sahip olmasına rağmen başkalarına ait verileri depolamayan ancak kullanıcı ve içerik arasında veri aktarımı sağlayan kişi veya kuruluşlardır. Erişim sağlayıcılar hukuken sorumlu olmamakla birlikte eğer aynı

zamanda içerik sağlayıcılığı yapıyorlarsa sorumluluğun doğması mümkün hale gelecektir.

İçerik sağlayıcılar; internette yer alan verileri üreten, hazırlayan ve aynı zamanda da erişim sağlayıcı olarak sunan kişi veya kuruluşlardır. Eğer bu verilerin içeriği hukuka aykırı olursa bu durumda hak ihlallerinden sorumlu olacaklardır. İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 4.maddesine göre internet ortamında bulunduğu her türlü içerikten sorumlu olacağı belirtilmiştir. Ancak kendi verilerini değil başka verileri bağlantı aracılığıyla sunarsa yani başkasına ait içeriğin hukuka aykırılığından sorumlu olmayacaktır.

Sunucular; belirli kapasitesi olan ve diğer internet bağlantısı olan bilgisayarlara hizmet sunan bir program niteliğinde olan nesnedir. Sunucunun verdiği hizmete göre hukuki sorumluluğu farklı olacaktır. Verileri kendileri doğrudan internete sunuyorsa bu durumda ISS'lerin sorumluluğuna göre değerlendirilecektir. Ancak ISS'lerden alan tahsis edilip, hizmet sağlanıyorsa hukuki sorumluluğu farklı olacaktır.

Kullanıcılar; internet hizmetinden yararlanan ve gerektiğinde de verileri bilgisayarına depolayan, çoğaltan veya yayınlayan gerçek veya tüzel kişilerdir. Fikri mülkiyet hakkı ihlal eden olabileceği gibi ihlale uğrayan kişi de olabilir. Yaptıkları işleme göre hukuki sorumlulukları farklılık arz etmektedir.

### **4.3.İHLALLERE KARŞI KORUNMA**

İhlallere karşı hem Türk Hukukunda yer alan düzenlemeleri hem de Avrupa Birliği Hukuku başta olmak üzere uluslararası hukukta yer alan yasal koruma sistemleri ele alınacaktır.

### 4.3.1.TÜRK HUKUKUNDA KORUNMA

Eser sahibinin mali ve manevi haklarına internet üzerinden tecavüz edilmesi halinde üç tür dava açılabilir. Bunlar; tecavüzün kaldırılması, tecavüzün önlenmesi ve tazminat davaları. Bunlar FSEK m.66 ile m.70 arasında düzenlenmiştir. Tecavüzün kaldırılması davası FSEK 66.maddede düzenlenmiştir. Manevi hakların ihlal edilmesi durumunda FSEK 67.madde ve mali hakların ihlali halinde de FSEK 68.maddede düzenlenmiştir.

### 4.3.2.ULUSLARARASI HUKUKTA VE AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA KORUNMA

Uluslararası sözleşmeler, fikri hakların ihlali bakımından önem taşımaktadır. Özellikle internet ortamında olan ihlallerde dünyanın her yerinden olabileceği durumlar söz konusudur. Uluslararası düzenlemeler özellikle uluslararası sözleşmeler kapsamında korunmaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1948 yılında fikri hakların korunması yönünden evrensel bir yapıda oluşturulmuştur. Bern Sözleşmesi, 1886 yılında 164 ülkenin taraf olduğu ve fikir ve sanat eserlerinin korunması yönünden ilk uluslararası metin olarak kabul edilmektedir. Orta ve Güney Amerika ülkeleri de kendi Bern Sözleşmesi olan, Montevideo Sözleşmesini 1889 yılında hazırlamışlardır. 1961 yılında İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Daire Roma Sözleşmesi oluşturulmuştur. 1971 yılında teknolojik gelişmelerle birlikte müzik eserlerinin izinsiz olarak kopyalanmasını önlemek amacıyla Fonogramların Yetkisiz Çoğaltılmasına Karşı Fonogram Yapımcılarının Korunmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesi imzalanmıştır. Radyo ve Televizyon yayınlarının hukuka aykırı biçimde dağıtılmasına engel olmak amaçlı “*Uydu ile İletilen Program Sinyallerinin Dağıtımına İlişkin Brüksel Sözleşmesi*” 1974 yılında hazırlanmıştır. Teknolojik ve ekonomik gelişmeler karşısında Bern Sözleşmesinin yetersiz kalması sebebiyle 1994 yılında “*Ticarette Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Sözleşmesi*” oluşturulmuştur. Bern sözleşmesini imzalayan taraflar “*Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü Sözleşmesi*”

imzalayarak 1967 yılında Dünya Fikri Mülkiyet Örgütünü kurmuşlardır.2000’li yıllara gelindikçe de Avrupa Konseyi<sup>184</sup> tarafından hazırlanan “*Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi*” hazırlanmıştır. Bu sözleşmeyle birlikte fikri mülkiyet haklarının internet ortamında da çıkan ihlallere karşı hükümleri de içermektedir. Sözleşmenin “*Telif Hakları ve Benzer Hakların İhlaline İlişkin Suçlar*” başlıklı 10.maddesine göre;

1.Taraflardan her biri, kendi yasalarında tanımlandığı şekliyle telif haklarının ihlali fiilinin, Edebiyat ve Sanatsal Eserlerin Korunmasına Yönelik Bern Sözleşmesi<sup>185</sup> çerçevesindeki 24 Temmuz 1971 tarihli Paris Yasası, Fikri Mülkiyet Haklarının Ticari Yönlerine İlişkin Sözleşme ve WIPO Telif Hakları Sözleşmesi<sup>186</sup> uyarınca, kasıtlı olarak, ticari ölçekte ve bilgisayar sistemi aracılığıyla yapıldığında, kendi ulusal mevzuatı kapsamında cezai bir suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama işlemlerini ve diğer işlemleri yapacaktır. Sözü geçen anlaşmalar çerçevesinde verilen ahlaki haklar bu hükme tabi değildir.

2.Taraflardan her biri, kendi yasalarında tanımlandığı şekliyle telif haklarına benzer hakların ihlali fiilinin, Roma’da imza edilen Oyuncuların, Fonogram Yapımcılarının ve Yayın Kuruluşlarının Korunması Hakkında Sözleşme (Roma Sözleşmesi)<sup>187</sup>, Fikri Mülkiyet Haklarının Ticari Yönlerine İlişkin Sözleşme<sup>188</sup> ve WIPO Oyunculuk ve Fonogramlar Sözleşmesi<sup>189</sup> uyarınca, kasıtlı olarak, ticari ölçekte ve bilgisayar sistemi aracılığıyla yapıldığında, kendi ulusal mevzuatı kapsamında cezai bir suç olarak tanımlanması için gerekli olabilecek yasama işlemlerini ve diğer işlemleri yapacaktır. Sözü geçen konvansiyonlar çerçevesinde verilen ahlaki haklar bu hükme tabii değildir.

3.Taraflardan her biri, belirli durumlarda işbu maddedeki paragraf 1 ve 2 çerçevesinde cezai yükümlülük ihdas etmeme hakkını, bu konuda başka yasal yolların bulunması ve

<sup>184</sup> <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html> (Erişim Tarihi: 18.11.2018).

<sup>185</sup> [https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR\\_KARARLAR/kanuntbmmc078/kanuntbmmc078/kanuntbmmc07804117.pdf](https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc078/kanuntbmmc078/kanuntbmmc07804117.pdf) (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

<sup>186</sup> [http://www.telifhaklari.gov.tr/resources/uploads/2012/03/18/2012\\_03\\_18\\_550148.pdf](http://www.telifhaklari.gov.tr/resources/uploads/2012/03/18/2012_03_18_550148.pdf) (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

<sup>187</sup> <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/34658,icraci-sanatcilar-fonogram-yapimcilari-ve-yayin-kurulus-.doc?0> (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

<sup>188</sup> [https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Fasil\\_7\\_Fikri\\_Mulkiyet\\_Hukuku/32004I0048.doc](https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Fasil_7_Fikri_Mulkiyet_Hukuku/32004I0048.doc) (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

<sup>189</sup> <https://wipolex.wipo.int/en/text/295578> (Erişim Tarihi: 19.10.2019).



bu hakkın saklı tutulmasının söz konusu tarafın işbu maddedeki paragraf 1 ve 2’de belirtilen uluslararası belgelerdeki uluslararası yükümlülüklerin dışına çıkmasına sebep olmaması şartıyla, saklı tutar.

Bu hükümlere göre söz konusu sözleşme, fikri mülkiyet haklarının ihlali halinde uluslararası düzeyde koruma sağlanması ve cezai yaptırımların bütün ülkelerde uygulanmasını sağlamaya yönelik olduğu gözükmektedir.

İnternet Servis Sağlayıcıların(ISS) sorumluluğu konusunda Avrupa Birliği’nin kendi üye ülkelerinin iç hukuk düzenlemesinde uyulmasını istediği üç temel direktif hazırlamışlardır. Bunlar; 2000/31/EC sayılı Elektronik Ticaret Direktifi<sup>190</sup>, 2001/29/EC sayılı Bilgi Toplumunda Telif Haklarının ve Komşu Hakların Belirli Yönlerden Uyumu Direktifi<sup>191</sup> ve 2004/48/EC sayılı Fikri Hakların Uygulanmasına Dair Direktiftir.<sup>192</sup>

Bilgisayar yazılımlarını korumak amaçlı, Avrupa Birliği 14 Mayıs 1991 tarihli 91/250/EC sayılı Bilgisayar Programlarının Hukuki Korunmasına Daire Direktifi<sup>193</sup> hazırlamıştır. Buna göre bilgisayar programlarının patent olarak mı, telif hakkı olarak mı ya da sui generis bir hak olarak mı korunacağı hususundaki sorulara yanıt bulunmuştur. Bern sözleşmesi anlamında edebi eser kabul edildiğini ve bu anlamda da koruma sağlanacağı öngörülmüştür. Çünkü programı oluşturan kişi kendi yaratıcı ruhunun bir ürünü olarak ortaya çıkardığı için, eser sayılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Uydu Yayınları ve Kablolü İletime Uygulanan Fikri Haklar ve Fikri Haklara Dair Bazı Kuralların Koordinasyonuna Dair Direktifin (93/83/EEC)<sup>194</sup> başlıca en

---

<sup>190</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>191</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001L0029&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>192</sup> [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004L0048R\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004L0048R(01)&from=EN) (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>193</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31991L0250&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>194</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31993L0083&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

önemli iki özelliği bulunmaktadır. Birincisi, topluluk bünyesinde uydu aracılığıyla yapılan yayınlara hangi hukukun uygulanacağını tespit edilmiştir. Diğer özelliği ise, kablolu yayın operatörlerinin hakları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

29 Ekim 1993 tarihli Fikri Haklar ve Komşu Haklarla İlgili Koruma Sürelerinin Uyumlaştırılmasına Dair Direktifin (93/98/EEC)<sup>195</sup> en önemli amacının koruma sürelerinin uyumudur. Ayrıca Birlik hukukunda fikri haklara ilişkin en önemli düzenleme olarak bu direktif gösterilebilir.

Amerika’da bilişim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri incelemek üzere Avrupa Birliği tarafından komite hazırlanmış. 1994 yılında da ‘‘Avrupa Küresel Bilgi Toplumu: Avrupa Konseyi’ne Öneriler’’<sup>196</sup> başlıklı rapor hazırlanmıştır. Raporda, bilgi toplumuna geçişin hızlı olacağını ve geçiş konusunda geç kalan ülkelerin süre içerisinde büyük düşüşler yaşayacağını komite tarafından yazıya geçirilmiştir.

Avrupa Toplulukları Adalet Divanı 11 Mart 1996 tarihinde 96/9/EC sayılı AB Veri Tabanı Direktifiyle birlikte veri tabanları üzerindeki haklar Birlik Hukukunda koruma altına alınmıştır. Direktifin temel olarak 3 amacı bulunmaktadır.<sup>197</sup> Bunlar; telif haklarına uygulanan kuralları uyumlaştırmak, veri tabanların hukuki korunmasına ilişkin farklılıkları ortadan kaldırmak ve kullanıcıların veri tabanında derlenmiş bilgilere güvenli biçimde ulaşmalarını garanti altına almaktır.

8 Haziran 2000 tarihinde, 2000/31 sayılı Avrupa Birliği E-Ticaret Direktifi hazırlanmıştır. Bu direktifin amacı; birlik bünyesinde yer alan malların ve hizmetlerin online dolaşımını sağlayan elektronik ticaretin geliştirilmesi ve korunmasıdır.

Siber Suç ile Savaş Raporu, Avrupa komisyonu tarafından bilgi altyapısının güvenliğini artırmak ve bilişim suçlarıyla mücadele için Ekonomik ve Sosyal Komite ile Bölgeler Komitesine sunulmuş ve değerlendirilmiştir.

---

<sup>195</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31993L0098&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>196</sup> <https://cordis.europa.eu/article/rcn/2730/en> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>197</sup> David Bainbridhe, *Intellectual Property*, Sixth Edition, England, 2007, s. 259-260.

22 Mayıs 2001 tarihli 2001/29/EC sayılı Bilgi Toplumunda Telif Hakları ve Bağlantılı Hakların Uyumlaştırılmasına Dair Direktif<sup>198</sup> hazırlanmıştır. Buna göre, dijital ortamdaki gelişmeleri de ön plana alarak fikri haklara ilişkin Birlik mevzuatını güncellemek amaç edinilmiştir.

Özgün Sanat Eserlerinin Yeniden Satışından Eser Sahibinin Yararlanması Hakkında Direktifi 27 Eylül 2001 tarihinde yayınlanmıştır. Direktifin 1.maddesine göre, üye ülke hak sahiplerinin yeniden satış hakkını vazgeçilmez ve feragat edilemez bir hak olarak kabul edilmiştir. 6.maddeye göre de bu hakkın eser sahiplerine ve bunların yasal mirasçılara da tanınan bir hak olduğu açıklanmıştır.

Fikri Mülkiyet Haklarının Uygulanması Hakkında Direktif 29 Nisan 2004 tarihinde 2004/48/EC<sup>199</sup> sayısıyla çıkmıştır. Amacı Birlik Hukukunda ortak bir fikri mülkiyet sisteminin uygulanmasını sağlamaktır.

Fikir ve Sanat Eserleri Haklarının Kiralanması, Ödünç Verilmesi ve Bağlantılı Haklara Dair Konsey Direktifi 12 Eylül 2006 tarihinde düzenlenmiştir. Bu göre üye ülkelerin bağlantılı haklara ilişkin mevzuatını uyumlu hale getirmek ve bu alandaki düzenlemelerde yeknesaklığı sağlamaktır.

Yasal online müzik servisleri için telif hakları ve bağlantılı hakların sınır ötesi yönetimi hakkında tavsiye kararını 2005/737/EC<sup>200</sup> sayılı düzenlemeyle birlikte internet, bilgisayar, cep telefonu ve diğer servisler aracılığıyla online müzik eserleri başta olmak üzere diğer eserlerin de korunma hakkı üzerinde durulmuştur.

İnternet ortamındaki fikri hak ihlallerinde en önemli sorun, ortaya çıkan ihtilaflara uygulanacak hukuk ve yetkili mahkemenin tespitidir. Bunun için

---

<sup>198</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001L0029&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>199</sup> [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004L0048R\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004L0048R(01)&from=EN) (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>200</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005H0737&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

44/2001/EC sayılı Medeni ve Ticaret Hukuku Davalarında Mahkemelerin Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının tanınması ve Tenfizi Hakkında Konsey Tüzüğü<sup>201</sup> ile birlikte Brüksel Sözleşmesi hazırlanmış ve yürürlüğe koyulmuştur.

Akdi Borç İlişkilerine Uygulanacak Hukuka Dair Tüzük ile birlikte Birlik ülkelerinin iç hukuklarında yer alan farklı düzenlemeler nedeniyle farklı kararlar çıkmaktadır. Bunun önüne geçebilmek ve bu alandaki düzenlemeleri uyumlaştırmak adına 593/2008/EC sayılı tüzük<sup>202</sup> yayınlanmıştır.

Bu direktiflere ek olarak bazı Birlik Hukuku çerçevesinde bazı düzenlemeler de yapılmıştır. Bunlar; 1988 tarihli Telif Hakları ve Gelişen Teknoloji başlıklı yeşil kitap, Verinin Korunması başlığı altında 92/242/EC sayılı Bilgi Güvenliği Konsey Kararı<sup>203</sup>, 1995 tarihli Bilgi Toplumunda Telif Hakları ve Komşu Haklarla İlgili Yeşil Kitap<sup>204</sup>, 95/46/EC sayılı Bilginin ve Kişisel Verinin Korunması Direktifi<sup>205</sup>, 2002/58/EC sayılı Elektronik İletişimde Kişisel Verilerin İzlenmesi ve Gizliliğin Korunması Direktifi<sup>206</sup>, Ağ Güvenliği başlığı altında 2005/222/EC sayılı Bilgi Sistemlerine Karşı Saldırıları Konsey Kararı<sup>207</sup>, 2006/115/EC sayılı Telif Hakkı ve Bağlantılı Hakların Korunma Sürelerine İlişkin Direktif<sup>208</sup> ve 2007/65/EC sayılı Çoklu Ortam Direktifidir<sup>209</sup>.

---

<sup>201</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001R0044&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>202</sup> <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:En:PDF> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>203</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l24121&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>204</sup> [http://publications.europa.eu/resource/cellar/87e66869-01d3-48fa-88b4-f1ec30d40dde.0005.02/DOC\\_4](http://publications.europa.eu/resource/cellar/87e66869-01d3-48fa-88b4-f1ec30d40dde.0005.02/DOC_4) (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>205</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31995L0046&from=en> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>206</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002L0058&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>207</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005F0222&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>208</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0115&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<sup>209</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007L0065&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

#### 4.4.DAVA USULLERİ

Fikri hak ihlallerine karşı açılabilecek davalar genel olarak tecavüzün kaldırılması, tecavüzün önlenmesi ve tazminat davalarıdır. Bunlar Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu 66. ile 70.maddeler arasında düzenlenmiştir. Tecavüzün kaldırılması davası 66.maddede, manevi hakların ihlal edilmesi halinde açılacak dava 67.maddede ve son olarak mali hakların ihlali halinde açılacak dava da 68.maddede düzenlenmiştir.

Tecavüzün kaldırılması davası şu durumda açılır; başlamış ve aynı zamanda da devam eden fikri hak ihlalinin sona erdirilmesi için gerçekleşir. FSEK 66/3'e göre davanın açılması için tecavüz edenin kusurlu olma şartı bulunmamaktadır. Fikri haklara tecavüz tehlikesi veya tecavüzün başlaması ihtimalinin yüksek olduğu risk durumlarında da açılabilmektedir.

Eser sahibinin tespiti için FSEK m.15/3'e göre iki yol vardır. Bunların birincisi, eserin kim tarafından meydana getirildiği ihtilaflıysa eserin gerçek sahibi hakkının tespit edilmesini mahkemeden talep edebilir. İkincisi ise, üçüncü kişi tarafından eser üzerinde eser sahipliği iddiasında bulunuyor ise, eser sahibi tarafından davanın açılması mümkündür.

Eser sahibinin tespit davası bir eda davasıdır. Mahkeme, eserin sahibinin kim olduğu tespit eder ve aynı zamanda da eser sahipliğini o kişiye tanır. Tespit davası hasımlı veya hasımsız olarak açılabilir. Davayı, eser sahibinin öldüğü durumda mirasçıları ve FSEK m.19'da belirtilen hallerde Kültür Bakanlığı tarafından açılabilir. Zamanaşımı süresi bulunmamaktadır.

Tecavüzün önlenmesi davası mali veya manevi haklara yönelik tecavüz tehlikesini önlemek amacıyla açılmaktadır. Kusur ve zararın ortaya çıkma şartı bulunmamaktadır. Zamanaşımı süresi yoktur. Tecavüzün devam ettiği müddetçe açılabilir.

Fikir ve sanat eserine yönelik bir fiilin tecavüz oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi için açılan tespit davası FSEK’te yer almamaktadır. Ancak TMK m.25’ye göre dava açılmalıdır. Tecavüz edenin kusurlu olma şartı bulunmamaktadır. Tecavüz edene karşı açılır, zamanaşımı süresi bulunmamakta ve tecavüz devam ettiği süre boyunca tecavüzün tespit davası açılabilir.

Manevi haklara tecavüz halinde tecavüzün kaldırılması davası FSEK m.67’de düzenlenmiştir. İhlal edilen hak türlerine göre hak sahibinin taleplerini ayrıntılı olarak yazılmıştır. FSEK m.67/2’ye göre de ayrıca mahkeme hükmünün üç gazete tarafından yayınlanabileceği hükme bağlanmıştır. İhlalin niteliğine göre gazete veya internet sitesi üzerinden de yayınlanabileceği durumu mevcuttur.

Mali haklara tecavüz halinde tecavüzün kaldırılması davası FSEK m.68’te düzenlenmiştir. İki ayrı kategoride inceleme yapılmıştır. FSEK m.68/1’de düzenlenen ve eser sahibinin mali haklarının ihlal edilmesi halinde, kendisinden izin alınmadan icra edilen ihlal edici davranışı, kendisi sözleşme yapsaydı isteyebileceği bedeli veya emsal ya da rayiç bedel itibariyle uğradığı zararın en çok üç kat fazlasını isteyebileceği belirtilmiştir. FSEK m.68/2’ye göre de izinsiz olarak çoğaltılmış nüshalar henüz satışı sunulmamışsa, eser sahibinin seçimlik hakkı olduğunu belirtmiştir. Bu seçimlik haklar; ilk olarak çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların imhasını, ikinci olarak çoğaltılmış nüshaların, film ve kalıpların maliyetini aşmayan bir bedelle kendisine devrini talep edebileceğini, üçüncü olarak da tecavüz edenle sözleşme yapsaydı isteyebileceği bedelin üç katı fazlasını talep edebileceğini seçimlik olarak sunmaktadır.

Tazminat davaları FSEK m.70’de üç ayrı duruma göre düzenlenmiştir. Bunlar; manevi tazminat davası, maddi tazminat davası ve karın devredilmesi davasıdır. Maddi tazminat davaları FSEK m.70/2’ye göre mali hakları ihlal edilen kimse, tecavüz edenin kusuru var ise, haksız fiillere ilişkin hükümlere göre davanın açılacağı düzenlenmiştir. Manevi tazminat davası FSEK m.70’de düzenlenmiştir. Kusurun aranıp aranmadığı konusunda FSEK herhangi bir şey bahsetmemiştir. Ancak Borçlar Kanunu m.49’da düzenlenen kusur sorumluluğu burada da aranması gerekmektedir.

Mahkeme, manevi tazminat olarak bir miktar para ödenmesine karar verebileceği gibi başka yaptırımlara da hükmedebilir.



## SONUÇ

İnternet, kapsam olarak ayrıntılı ve sürekli gelişime açık bir alandır. Bu alanda gerçekleşen hak ihlallerinden korunmak için hukukumuzda düzenlemeler yapıldığı görülmektedir.

İnternet üzerinden gerçekleşen hak ihlalleri; alan adlarıyla, sosyal medya aracılığıyla, elektronik posta yoluyla, internet sitelerinde yer alan yayıncılık faaliyetleriyle veya elektronik ticaret alanında yapılmaktadır.

Korunma yolları ise; genel anlamda kişilik hakkını hukuka aykırı saldırılardan koruyacak hükümlerle gerçekleşmektedir.

Kişisel verilerin gizliliğinin kavramı ve temel niteliklerini değerlendirmek; hukuki anlamda da nitelendirilmesi ve korunması bakımından hassas bir durum oluşturmaktadır. Teknolojinin ve bilişimin hızlı ilerlemesi sebebiyle, kişisel verilerin korunması ve gizliliği konusunda da uyumun ve hızın sağlanması gerekmektedir.

Fikri hakların ihlalleri, internet üzerinden gerçekleşmesi bakımından da günümüzde oldukça yer almaktadır. Fikri mülkiyet kavramı, hukuki niteliği ve bu sebepten doğan hakların açıklanması önemlidir. İhlallere karşı korunma; hem Türk Hukukumuzda hem de Avrupa Birliği Hukuku başta olmak üzere uluslararası boyutta da kişi veya kurumlar korunmaktadır.

Alan adı hakkının ihlali ve korunması bakımından öncelikle, alan adı kavramı ve alan adının kullanılma esasları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Alan adıyla ilgili hukuki işlemler ve korunma esaslarıyla birlikte dava usulleri açıklanmıştır. Uluslararası anlamda görev alan tahkim usulü ve hakemlik yetkisi olan kurumlar, alan adının korunması bakımından da güvence sağlamaktadır.



## KAYNAKÇA

### ESERLER

Akbulut, Berrin Bozdoğan (2000), “Bilişim Suçları”, SÜHFD, Milenyum Armağanı, C.8, S.1–2, Konya.

Akıntürk, Turgut (2004), Medeni Hukuk, Beta Yayıncılık, İstanbul.

Akipek, Jale G., Akıntürk, Turgut, Karaman, Ateş, Derya (2011), Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku. İstanbul: Beta.

Akipek Jale/AKINTÜRK Turgut (2007), Türk Medeni Hukuku – Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C.1, B.6, Ankara.

Albert, G. Peter (1999), Intellectual Property Law in Cyberspace, Washington.

Alikhan, Shahid. (1993). Intellectual Property Rights: The Paris Convention and Developing Countries. Journal of Scientific and Industrial Research, 52 (4).

Anık, Gülgün (2005), İnternet Alan Adı, FMR, cilt 5, sayı 2005/4.

Aral, Fahrettin/ Ayrancı, Hasan (2012), Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayıncılık, Ankara.

Arıkan, Dr. Ayşe Saadet (2012), İnternetin Fikri ve Sınai Haklar Üzerindeki Etkisi, Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir.

Arslanlı, Halil (1954), Fikri Hukuk Dersleri, II; Fikir ve Sanat Eserleri, İstanbul.

Article 29 Data Protection Working Party, Opinion, 4/2007 on the concept of personal data, 01248/07/EN WP 136.

Avşar Zakir; Öngören Gürsel (2010), Bilişim Hukuku, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No:270, Pasifik Ofset, İstanbul.

Ayhan, Rıza (2007), Ticari İşletme Hukuku, 2. B, Ankara.

Ayiter, Nuşin (1981), Hukukta Fikir ve San’at Ürünleri, Sevinç Matbaası, Ankara.

Bainbridge, David (2007), Intellectual Property, Sixth Edition, England.

Başalp, Nilgün (2004), Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, Yetkin Yayınevi, Ankara.

Belgesay, Mustafa Reşit (2001), FSEK Şerhi, İstanbul.

Boadwee, Harry (2008), Protect Your Business With Non-Disclosure Agreements.

Boyacıoğlu, Cumhur (2006), Ticaret Unvanı, Ankara.

Bozbel, Savaş (2002), Domain Names ve ICANN Tahkim Usulü, Prof.Dr.Ömer Teoman' a 55.Yaş Günü Armağanı, Cilt 1, İstanbul.

Concerning The Processing Of Personal Data And The Protection Of Privacy In The Electronic. Communications Sector (Directive On Privacy And Electronic Communications), L 201/37, 31.07.2002.

Değirmenci, Ongun (2003), Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Bilişim Suçları, Legal Yayıncılık, İstanbul.

Deren-Yıldırım, Nevhis (2002), Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda Müdahalenin Men'i Davası ve Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar, Ankara Barosu Uluslararası Hukuk Kurultayı- Fikri Mülkiyet Rekabet Hukuku, Ankara.

Directive 2002/58/Ec Of The European Parliament And Of The Council of 12 July 2002.

Dirican, Can Okan (2007), Teori ve Uygulamaları ile TCP/IP ve Ağ Güvenliği, 2. Baskı, Eylül, İstanbul.

Doğan, Murat (2001), “Şahsiyet Hakkına Tecavüzün Önlenmesi Davası”, AÜEHF.

Doğan, Murat (2003), İnternette Şahsiyet Haklarının İhlali ve Korunması, Bilgi Toplumunda Hukuk, Prof. Dr. Ünal Tekinalp' e Armağan, C.2, İstanbul.

Dural, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan (2006), Türk Özel Hukuku – Kişiler Hukuku, C. 2, B. 8, İstanbul.

Einhorn, Michael A. (2004), Media, Technology and Copyright, Integrating Law and Economics, Edward Elgar Publishing, Northampton, USA.

Erdağ, Ali İhsan (2010), “Bilişim Alanında Suçlar (Türk ve Alman Ceza Hukukunda)”, GÜHFD, C.XIV, S.2.

Erel, Şafak, N. (1998), Türk Fikir ve Sanat Hukuku, 2.Baskı, Ankara.

Eren, Fikret (2009), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 11.Tıpkı Bası, İstanbul.

Eren, Fikret (2012), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara.

Esen, Sinan (2007). Anlatımlı ve İctihatlı Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar, Adalet Yayınları, Ankara.

Esener, Turhan/Güven, Kudret (2008), Eşya Hukuku, Genişletilmiş 4. B, Ankara.

Gümüş, Mustafa Alper (2012), Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.

Güran Sait/AKÜNAL Teoman/BAYRAKTAR Köksal/YURTCAN Erdener/KENDİGELEN Abuzer/BELLER Önder/SÖZER Bülent (2000), İnternet ve Hukuk, Superonline Workshop Metni, İstanbul.

Hegel, G.W. F. (1991), Hukuk Felsefesinin Prensipleri, Çeviri: Cenap KARAKAYA Sosyal Yayınları, İstanbul.

Helvacı, Serap (2001), Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koyurucu Davalar, İstanbul.

Helvacı, Serap/ Erlüle Fulya (2011), Medeni Hukuk, Legal Kitabevi, İstanbul.

Helvacı, Serap (2006), Gerçek Kişiler, İstanbul.

Helvacı, Serap (2012), Gerçek Kişiler. İstanbul: Legal.

Hirsch, Ernst E. (1943), Fikrî Say, Cilt II, İktisadî Yürüyüş Matbaası, İstanbul.

İTKİB (İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri). (2009). Bilgi Notu. Aralık.

Jutta Geiger, “The Transfer of Data Abroad by Private Sector Companies: Data Protection Under the German Federal Data Protection Act”, German Law Journal, Vol. 04, No. 08.

Kaplan Yavuz (2004), İnternet Ortamında Fikri Hakların Korunmasında Uygulanacak Hukuk, Ankara.

Karahan, Sami (2002), Marka Hukukunda Hükümsüzlük Davaları, Konya.

Kendigelen, Abuzer, BOZBEL, Savaş (2004), “Telif Hakları Açısından İnternette Veri Paylaşımı (Peer to Peer File Sharing)”, İnternet ve Hukuk, Ed: Yeşim M. Atamer, S: 491-538, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Kılıçoğlu, Ahmet (2012), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara.

Kılıçoğlu, Ahmet (2008), Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırıdan Hukuksal Sorumluluk, B.3, Ankara.

Kişisel Verilerin İşlenmesi Ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımı Bağlamında Korunması, Avrupa Konseyi'nin, 24.10.1995 tarihli, 95/46/AT sayılı Veri Koruma Direktifi.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip/Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona/Arpacı, Abdülkadir (2008), Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem Sözleşme, 4. Baskı, İstanbul.

Koltuksuz, Ahmet (2008). “Adli Bilişimde Olay Yeri İnceleme Esasları”, Bilişim Hukuku Konferansı, 9–10 Ekim 2008, Yargıtay.

Korkut, Ömer (2007) Bir Markanın Web Sitelerinde Yönlendirici Kod (Yönlendirme Kodu) Olarak Kullanılması Sorunu, Batıder, C.XXIV, S.2.

Kowalski, SP. and Krattiger, A., Confidentiality Agreements: A Basis for Partnerships. I, Intellectual Property Management in Health and Agricultural Innovation: A Handbook of Best Practices (eds. A Krattiger, RT Mahoney, L Nelsen, et al.). MIHR: Oxford, U.K and PIPRA: Davis, U.S.A.

Kuner, Christopher (2007), European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation, Second Edition, Oxford University Press, New York, United States.

Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Ejder, Yılmaz (2009), İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 23. B, Ankara.

Küzeci, Elif (2010), Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, Haziran.

MEB (2000), Örnekleriyle Türkçe Sözlük Cilt 1, İstanbul.

Memiş Tekin (2001), Alan İsmi Etrafında Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar”, Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji, Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu, Ankara.

Memiş Tekin (2004), İnternet Ortamında Haksız Rekabet Halleri ve Türk Hukuku, İnternet ve Hukuk, der. Yeşim M. Atamer, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Nomer, N Füsün (2001), İnternet Alan Adının (Domain Name) Hukuki Niteliği ve Marka ve Ticaret Unvanı Gibi Ayırt Edici Ad ve İşaretler ile Arasında Benzerlik Bulunması Sebebiyle Doğabilecek Hukuki Sorunlar, Prof.Dr Hayri Domaniç’e Armağan, 80. Yaş günü, İstanbul.

Non-Disclosure Agreement: A Business Tool, Fact Sheet, IPR Helpdesk, Mart 2012.

Oğuz Habip (2010), İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması, Ankara.

Oğuz Şimşek (2008), Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, Beta, İstanbul.

Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut (2009), Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 7. B, İstanbul.

Oğuzman, Kemal, Öz, Turgut (2013), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Oğuzman, Kemal/ SELİÇİ, Özer/ OKTAY ÖZDEMİR (2005), Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 8. Baskı, İstanbul.

Outing, Steve, : Confidentiality Agreements..

Öngören, Gürsel (2006), İnternet Hukuku, B.1, İstanbul.

Örs, Fahri Halil (1958), Türk Hususi Hukukunda Haksız Rekabet Hukuki Mahiyeti ve Rekabet Hakkının Himayesi, Ankara.

Özbek, Veli Özer(2007), “Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu”, DEÜHFD, C.9, Özel Sayı.

Özdilek, Ali Osman (2006), Uygulamadan Örnek Olaylarla Bilişim Suçları ve Hukuku, B.1, İstanbul.

Özel Cevat (2003), Kitle İletişim Araçları ve Kişilik Haklarının Korunması, İstanbul.

Öztañ, Fırat (2008), Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara.

Öztañ, Bilge (1997), Şahsın Hukuku – Hakiki Şahıslar, Ankara.

Öztrak, İlhan (1977), Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar, 2.Baskı, Ankara.

Paul M. Schwartz (2013) “Property, Privacy and Personal Data”, Harward Law Review, Vol. 117, May 2004, s. 2078; Christopher Rees, “Tomorrow’s privacy: personal information as property”, International Data Privacy Law, Vol. 3, No. 4.

Pekcanitez, Hakan (2010); Belirsiz Alacak Davası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, Özel S:2009.

Reisoğlu, Safa (2007), Basın Özgürlüğü ve Kişilik Haklarının Korunması, Prof. Dr. Turgut Akıntürk’e Armağan, İstanbul.

Reisoğlu, Safa (2012), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayıncılık, İstanbul.

Serdar, İlknur (1999), Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması, Ankara.

Serozan, Rona (2014), Medeni Hukuk (Genel Bölüm/Kişiler Hukuku), Vedat Kitapçılık, İstanbul.

Sınar Hasan (2001), İnternet ve Ceza Hukuku, İstanbul.

Sırabaşı, Volkan (2007), İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına, Ankara: Adalet Yayınevi.

Sias, Suzanne L. (2005), Confidentiality and Nondisclosure Agreements, Illinois Institute for Continuing Legal Education in Business Law Series, Vol. IV: Mergers and Acquisitions, Supplement, Updated 2008.

Siber Suç Sözleşmesi (2001), Budapeşte.

Soysal Tamer (2006), İnternet Alan Adları Sistemi ve Tahkim Kuruluşlarının UDRP Kurallarına Göre Verdikleri Kararlara Eleştirel Bir Yaklaşım, EÜSBED, S.22.

Sözer Bülent (2002), Elektronik Sözleşmeler, İstanbul.

Stewart, Ian.L (2001) The Best Laid Plans: How Unrestrained Arbitration Decisions Have Corrupted the Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, Fed. Comm. L. J., Vol.53, Nr.3.

Tandoğan, Haluk (2008), Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Vedat Yayıncılık, İstanbul.

Taşkın, Şaban Cankat (2009), “Bilişim Hukuku Uluslararası Uyuşmazlıklar”, TBB Dergisi, S.85.

Tekinalp, Ünal; Erişim Hakkı, Batider, C.XXIII, Sayı.4.

Tekinalp, Ünal (2004), Fikri ve Mülkiyet Hukuku, üçüncü bası, İstanbul.

Tekinalp, Ünal (2005), Fikri Mülkiyet Hukuku, 4. Baskı, İstanbul.

Tekinalp, Ünal (2012), Fikri Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, Beşinci Bası.

Tonta, Yaşar (1999). “Bilgi Toplumu ve Teknolojisi”, Türk Kütüphaneciliği Dergisi, C.13, S.4.

Turan Başara, Gamze (2018), Kişiliğin İhlalinden Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat İla Haksız Kazancın İadesi, 1.Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara.

Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act. 23.10.2001,107th Congress, USA.

Uzunay, Yusuf; “Dijital Delil Araştırma Süreci”, <https://stratejikistihbarat.files.wordpress.com/2015/08/djtal-dell.pps> (Erişim Tarihi: 12.05.2018).

Yasaman, Hamdi (2004), Marka Hukuku. İstanbul: Vedat Kitapçılık. Cilt. I-II.

Yavuz, Cevdet (2012), Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul.

Yazıcıoğlu, Yılmaz (1997). Bilgisayar Suçları, Alfa Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.

Yıldız, Sevil (2007), Suçta Araç Olarak İnternetin Teknik ve Hukuki Yönden İncelenmesi, Ankara.

Yıldırım, Mustafa Fadıl (2003), İnternet Alan İsimlerini Tescil Eden Kuruluşların Sorumluluğu, Prof.Dr.Fahiman TEKİL'in Anısına Armağan, İstanbul.

Yıldırım Mustafa Fadıl/MEMİŞ Tekin (2005), Elektronik Posta Kutusu Kullanımı İle İlgili Karşılaşılan Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri, AÜEHFD, C.9, S.3-4 s. 346; Yıldız.

Yılmaz, Sacit (2011), "5237 Sayılı TCK'nın 244. Maddesinde Düzenlenen Bilişim Alanındaki Suçlar", TBB Dergisi, S.92.

Yüksel Civelek, Dilek (2011), Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi (Uzmanlık Tezi), Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, Ankara.

### **YARARLANILAN İNTERNET SİTELERİ**

<http://www.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.05.2018).

<https://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Hizmet%20Ticareti/Elektronik%20Ticaret/e-ticarete%20baslarken%20devami.pdf> (Erişim Tarihi: 23.05.2018).

<https://www.facebook.com/help/1873665312923476> (Erişim Tarihi: 08.04.2019)

<https://www.wipo.int/amc/en/index.html> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

<http://www.adrforum.com/Home/HomePage> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

<http://www.resolutioncare.com/> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

<https://www.cpradr.org/> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

<https://www.adndrc.org/> (Erişim Tarihi: 27.11.2018).

<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html> (Erişim Tarihi: 18.11.2018).

<http://bilgisayarkavramlari.sadievrenseker.com/2010/10/07/bilgisayar-bilimlerinin-tarihi/> (Erişim Tarihi: 19.06.2019).

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2011-92-669> (Erişim Tarihi: 19.06.2019).

<https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0188> (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5846.pdf> (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

[http://www.telifhaklari.gov.tr/resources/uploads/2012/03/18/2012\\_03\\_18\\_550148.pdf](http://www.telifhaklari.gov.tr/resources/uploads/2012/03/18/2012_03_18_550148.pdf) (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

[https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR\\_KARARLAR/kanuntbmc078/kanuntbmmc078/kanuntbmmc07804117.pdf](https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmc078/kanuntbmmc078/kanuntbmmc07804117.pdf) (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

[https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Fasil\\_7\\_Fikri\\_Mulkiyet\\_Hukuku/3200410048.doc](https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Fasil_7_Fikri_Mulkiyet_Hukuku/3200410048.doc) (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

<https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/34658,icraci-sanatcilar-fonogram-yapimcileri-ve-yayin-kurulus-.doc?0> (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

<https://wipolex.wipo.int/en/text/295578> (Erişim Tarihi: 19.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001L0029&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004L0048R\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004L0048R(01)&from=EN) (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31991L0250&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31993L0083&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31993L0098&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://cordis.europa.eu/article/rcn/2730/en> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005H0737&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001R0044&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:En:PDF> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:124121&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).



[http://publications.europa.eu/resource/cellar/87e66869-01d3-48fa-88b4-f1ec30d40dde.0005.02/DOC\\_4](http://publications.europa.eu/resource/cellar/87e66869-01d3-48fa-88b4-f1ec30d40dde.0005.02/DOC_4) (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31995L0046&from=en> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002L0058&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005F0222&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0115&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007L0065&from=EN> (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

#### **KARARLAR**

Yargıtay CGK, 19.06.2007 Tarih, 6-136/150 sayılı Kararı.

Yargıtay CGK, 19.06.2007 Tarih, 6-136/150 sayılı Kararı.

Yargıtay CGK 10/4/2001 Tarih, 2001/76-30 E., 2001/757 sayılı Kararı.

Yargıtay 4. HD. 01.10.1998 Tarih, E. 3929 ve K. 7361 Sayılı Kararı.

Yargıtay 4. H.D. 23.05.2013 Tarih, E. 2014/7417 ve K. 2015/2941 Sayılı Kararı.

Yargıtay 4.HD, 16.04.2001 Tarih, E. 2001/243, K. 2001/3858 Sayılı Kararı.

Yargıtay 4.HD, 08.02.2001 Tarih, E. 2001/755, K. 2001/1157 Sayılı Kararı.

## ÖZGEÇMİŞ

### KİŞİSEL BİLGİLER

**Soyisim, İsim** : ÖZGÜR Egemen  
**Uyruğu** : Türkiye Cumhuriyeti  
**Doğum Tarihi ve Yeri** : 20.04.1990  
**E-Posta** : avukat@ozgur.av.tr  
**Website** : <https://www.egemenozgur.com>

### EĞİTİM

DERECE	KURUM	MEZUNİYET TARİHİ
Lisans	Çankaya Üniversitesi - Hukuk	2013
Lisans	Anadolu Üniversitesi – İşletme	2014
Yüksek Lisans	Anadolu Üniversitesi – Kurumsal İletişim	2019
Lisans	Anadolu Üniversitesi – Uluslararası İlişkiler	2019

### İŞ DENEYİMİ

YIL	YER	POZİSYON
2013-2015	Çalışıcı Hukuk Bürosu	Bağlı Çalışan - Avukat
2015-2016	Milli Savunma Bakanlığı	Subay - Avukat
2016-Halen	Özgür Hukuk ve Danışmanlık Bürosu	Kurucu - Avukat

### YABANCI DİL

İngilizce – Orta Seviye

Fransızca – Giriş Seviyesi